

**«ЭЙР АСТАНА»
АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ**

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған
жылға арналған шоғырландырылған
қаржылық есептілік

Мазмұны

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау және бекіту үшін басшылықтың жауапкершілігін растау	1
Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі	2-4
2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілік:	
Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есеп	5
Басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	6
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	7
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	8
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	9-10
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	11-72

**ЖАУАПКЕРШІЛІК НҮСҚАУЛЫҒЫН РАСТАУ
2021 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛҒА
ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ
БЕКІТУ ҮШІН**

Басшылық, 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Эйр Астана» АҚ және оның еншілес ұйымының (бұдан әрі «Топ») шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ оның қызметінің нәтижелерін, ақша ағындарын және меншікті капиталдағы өзгерістерді шынайы көрсететін шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға жауап береді. Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес («ҚЕХС») сәйкес осы күні аяқталған жыл үшін.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық:

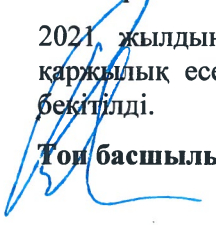
- есеп саясатын дұрыс таңдау мен қолдануды қамтамасыз ету;
- ақпаратты ұсыну, соның ішінде осындай ақпараттың орындылығын, сенімділігін, салыстырмалығын және мәліметтер қамтамасыз ететін нысандағы есеп саясаты туралы мәліметтер;
- қолданушыларға белгілі бір операциялардың, сондай-ақ басқа да оқиғалардың немесе жағдайлардың Топтың қаржылық жағдайына және қаржылық нәтижелеріне тигізетін әсері туралы қаржылық есептілікті түсіну үшін ХҚЕС сәйкес келуі жеткіліксіз болған жағдайда қосымша ақпаратты ашу;
- Топтың өз қызметін одан әрі жалғастыра алатындығын бағалау.

Басшылық сонымен қатар:

- Топтың барлық бөлімшелерінде тиімді және сенімді ішкі бақылау жүйесін әзірлеу, енгізу және қолдау;
- Топтың операцияларын ашып көрсетуге және түсіндіруге мүмкіндік беретін нысанда жазбалар жүргізу, сондай-ақ кез-келген уақытта Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайы туралы жеткілікті дәлдік туралы ақпарат беру және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ҚЕХС сәйкес келуін қамтамасыз ету;
- Қазақстан Республикасының заңнамасына және ҚЕХС сәйкес бухгалтерлік есеп;
- Топ активтерінің сақталуын қамтамасыз ету үшін барлық мүмкін шараларды қабылдау; және
- қаржылық және басқа да теріс пайдалану фактілерін анықтау және алдын алу.

2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылға арналған осы шоғырландырылған қаржылық есептілік Топ басшылығымен 2022 жылдың 25 ақпанында мақұлданды және бекітілді.

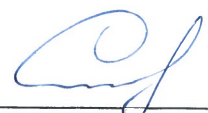
Топ басшылығының атынан:

Питер Фостер
Президент
25 ақпан, 2022 жыл

Алматы қаласы
Қазақстан Республикасы

Ибрагим Жанлыел
Қаржы директоры
25 ақпан, 2022 жыл

Алматы қаласы
Қазақстан Республикасы

Сауле Хасенова
Бас бухгалтер
25 ақпан, 2022 жыл

Алматы қаласы
Қазақстан Республикасы

«КПМГ Аудит» жауапкершілігі шектеулі серіктестік
Қазақстан, А25D6Т5, Алматы,
Достық д-лы, 180,
Тел.: +7 (727) 298-08-98

Товарищество с ограниченной ответственностью «КПМГ Аудит»
Казахстан, А25D6Т5, Алматы,
пр. Достык, 180,
E-mail: company@kpmg.kz

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

«Эйр Астана» АҚ Акционерлеріне

Пікір

Біз 2021, 2020 және 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша шоғырландырылған қаржылық жағдай туралы есептерден, көрсетілген күндері аяқталған жылдар бойынша пайдалар немесе залалдар және басқа жиынтық табыс, меншікті капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептерден, сондай-ақ, есеп саясатының маңызды тұжырымдамалары мен басқа түсіндірмелі ескертпелерден тұратын «Эйр Астана» акционерлік қоғамы (әрі қарай, «Компания») және оның еншілес кәсіпорыны (әрі қарай, «Топ») жылдық шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса берілетін шоғырландырылған қаржылық есептілік Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына («ҚЕХС») сәйкес барлық елеулі тұрғыда Топтың 2021, 2020 және 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы шоғырландырылған қаржылық жағдайын және көрсетілген күндері аяқталған жылдар бойынша шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін және шоғырландырылған ақша қаражаттарының қозғалысын әділ көрсетеді.

Пікір білдіруге негіздеме

Біз Аудиттің халықаралық стандарттарына сәйкес аудит жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің жауапкершілігіміз одан әрі есебіміздің «Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің (БХЭСК кодексі) Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық әдеп кодексіне (оның ішінде халықаралық тәуелсіздік стандарттарына) және біздің қаржылық есептіліктің аудитіне тиісті Қазақстан Республикасында қолданылатын әдептілік талаптарға сәйкес Компанияға қатысты тәуелсіз болып табыламыз және біз басқа да әдептілік міндеттемелерді осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болуға жеткілікті және тиісті деп есептейміз.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғалардың жауапкершілігі

Басшылық ҚЕХС-ға сәйкес көрсетілген шоғырландырылған қаржылық есептіліктің дайындалуы мен әділ ұсынылуына және де алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбаған шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін басшылық қажет деп анықтайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

«КПМГ Аудит» ЖШС, Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес тіркелген компания, жауапкершілігі өз қатысушыларының келіпдіктерімен шектелген KPMG International Limited жекеше ағылшын компаниясының құрамына кіретін KPMG тәуелсіз фирмалары жаһандық ұйымының қатысушысы.

ТОО «КПМГ Аудит», компания, зарегистрированная в соответствии с законодательством Республики Казахстан, участник глобальной организации независимых фирм KPMG, входящих в KPMG International Limited, частную английскую компанию с ответственностью, ограниченной гарантиями своих участников.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындаған кезде басшылық Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетін бағалау, сәйкес жағдайларда үздіксіз қызметке қатысты мәселелерді ашып көрсету және басшылық Топты таратуды, оның қызметін тоқтатуды ниеттеніп отырған немесе тарату мен қызметін тоқтатудан бөлек, қайсыбір басқа нақты балама нұсқасы болмаған жағдайларды қоспағанда, үздіксіз қызмет туралы болжамы негізінде есептілікті жасау үшін жауапты.

Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің дайындалуын қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептіліктің алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбағандығы туралы ақылға қонымды сенімділік алу және де біздің пікіріміз енетін аудиторлардың есебін шығару. Ақылға қонымды сенімділік жоғары дәрежедегі сенімділікті білдіреді, бірақ Аудиттің халықаралық стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмаланулар болғанда оны әрқашан табатындығына кепіл болып табылмайды. Бұрмаланулар алаяқтық әрекеттер немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және де егер олар жеке немесе жиынтық түрінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде пайдаланушылар қабылдайтын экономикалық шешімдерге ықпал етуі негізді түрде жорамалданса, маңызды болып саналады.

Аудиттің халықаралық стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит аясында біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және бүкіл аудит бойы кәсіби күмәншілдікті сақтаймыз. Одан бөлек біз келесілерді орындаймыз:

- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және өткіземіз; өз пікірімізді білдіру үшін негіз болатын жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелі қателіктер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені алаяқтық әрекеттер сөз байласу, жалғандық, қасақана өткізу, ақпаратты немесе әрекетті бұрмалап көрсетулерді немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтуді қамтуы мүмкін;
- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатында, бірақ Топтағы ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесінің түсінігін аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін және басшылық дайындаған сәйкесінше ақпаратты ашып көрсетуді бағалаймыз;
- басшылықтың бухгалтерлік есептің үздіксіз қызмет негізін қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз және де алынған аудиторлық дәлелдер негізінде Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне елеулі күмән туғызуы мүмкін оқиғалар немесе шарттарға байланысты елеулі белгісіздіктің бар-жоқтығы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздік бар деген қорытындыға келсек, біздің аудиторлардың есебінде шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сәйкес ашып көрсетілген ақпаратқа назар аудартуымыз керек немесе осындай ашып көрсетілген ақпарат орынсыз болса, пікірімізді түрлендіруіміз керек. Біздің қорытындыларымыз біздің аудиторлардың есебінің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда болашақ оқиғалар немесе шарттар Топтың үздіксіз қызметті жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкелуі мүмкін;

- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ашып көрсетілген ақпаратты қоса алғанда оның бүтіндей ұсынылуын, құрылымы мен мазмұнын және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде жатқан операциялар мен оқиғалардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз етілетіндей көрсетуіне бағалау жүргіземіз;
- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін ұйымдардың қаржылық ақпаратына немесе Топ ішіндегі қызметке қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Біз Топтың аудитін басқару, бақылау және оның жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін толығымен жауапты болып қаламыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен ақпараттық тұрғыдан алғанда өзара әрекеттесеміз, бұл кезде өзгеден бөлек, оларға аудиттің жоспарланған көлемі мен уақыты туралы, сондай-ақ аудит жүргізу барысында өзіміз анықтаған ішкі бақылау жүйесіндегі елеулі кемшіліктерді қоса алғанда аудит нәтижесі бойынша елеулі ескертулер туралы ақпаратты жеткіземіз.

Нәтижесінде тәуелсіз аудиторлардың осы аудиторлық есебі шығарылған тапсырма жетекшісі:

Мухит Косаев
Қазақстан Республикасының
сертификатталған аудитори
2003 жылдың 24 желтоқсанында берілген
№ 558 аудитордың біліктілік куәлігі

«КПМГ Аудит» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі аудиторлық қызмет жүргізу үшін
2006 жылдың 6 желтоқсанында берген мемлекеттік лицензия № 0000021

Дементьев С. А.
«КПМГ Аудит» ЖШС Жарғы негізінде
әрекет ететін Бас директоры

2022 жылдың 25 ақпаны

«ЭЙР АСТАНА» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған шоғырландырылған пайда немесе залал туралы есеп

мың. теңге	Ескерту	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Табыс және басқа да кірістер				
Жолаушылар тасымалы	7	305,252,639	145,548,902	315,750,378
Жүк және пошта	7	14,304,293	10,207,230	8,093,249
Басқа кірістер	7	3,360,585	4,593,822	18,353,628
Кері жалдаумен сату және сату операциялары бойынша пайда	7	1,989,207	2,366,523	1,791,270
Жалпы табыс және басқа кірістер		324,906,724	162,716,477	343,988,525
Операциялық шығындар				
Жанармай		(61,695,155)	(36,022,758)	(79,458,517)
Амортизация және тозу	13	(51,484,170)	(41,735,091)	(31,138,626)
Персонал шығындары	8	(44,674,522)	(29,777,292)	(39,476,452)
Инженерлік қызмет көрсету	8	(40,324,060)	(17,259,956)	(36,134,279)
Әуежай қызметтері және навигация	8	(29,879,880)	(19,076,474)	(41,873,616)
Жолаушыларға қызмет көрсету	8	(25,961,531)	(14,770,577)	(35,031,959)
Іске асыру шығындары	8	(10,686,310)	(6,927,121)	(16,213,290)
Экипаж шығындары	8	(5,317,505)	(5,984,507)	(13,521,409)
Сақтандыру		(3,026,608)	(2,382,819)	(3,484,556)
Ақпараттық технологиялар		(1,951,534)	(1,742,889)	(1,537,890)
Ұшақты жалға алу бойынша шығындар	8	(1,561,520)	(1,385,721)	(5,266,640)
Консультациялық және кәсіби қызметтер		(1,448,480)	(1,334,435)	(1,490,046)
Жылжымайтын мүлікті жалдау бойынша шығыстар		(1,124,388)	(995,435)	(951,134)
Салық		(1,066,338)	(1,720,813)	(657,565)
Дебиторлық берешектің құнсыздануы		(49,254)	(51,201)	(282,470)
Басқа операциялық шығындар		(4,456,439)	(9,929,653)	(7,348,035)
Жалпы операциялық шығындар		(284,707,694)	(191,096,742)	(313,866,484)
Операциялық пайда/(залал)		40,199,030	(28,380,265)	30,122,041
Қаржылық кіріс	9	4,442,663	583,344	850,088
Қаржылық шығындар	9	(20,040,053)	(14,940,353)	(10,095,414)
Валюталық таза шығын		(5,330,611)	(5,210,339)	(4,879,680)
Салық салғанға дейінгі пайда/(залал)		19,271,029	(47,947,613)	15,997,035
Табыс салығы бойынша (шығын)/үнемдеу	10	(3,785,461)	9,274,821	(4,502,288)
Жыл ішіндегі пайда/(шығын)		15,485,568	(38,672,792)	11,494,747
Бір акцияға шаққандағы пайда/(шығын) базалық және ажыратылған (теңге)	21	910,916	(2,274,870)	676,162

Топ басшылығының атынан:

Питер Фостер

Президент

25 ақпан, 2022 жыл

Алматы қаласы

Қазақстан Республикасы

Ибрагим Жанлыел

Қаржы директоры

25 ақпан, 2022 жыл

Алматы қаласы

Қазақстан Республикасы

Сауле Хасенова

Бас бухгалтер

25 ақпан, 2022 жыл

Алматы қаласы

Қазақстан Республикасы

Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есеп осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын 11-72 беттердегі ескертпелермен бірге оқылуы керек.

«ЭЙР АСТАНА» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ
 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға арналған шоғырландырылған
 өзге жиынтық кіріс туралы есеп

мың. теңге	Ескерту	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Жыл ішіндегі пайда/(шығын)		15,485,568	(38,672,792)	11,494,747
Келесі кезеңдерде пайдаға немесе залалға қайта жіктелуге жатпайтын валюталық айырмашылықтар		382,624	3,089,347	(109,630)
Кейінгі кезеңдерде пайданың немесе залалдың құрамына қайта жіктелуге жататын салықты шегергендегі өзге де жиынтық кіріс:				
Ақша ағындарын хеджирлеу құралдары бойынша іске асырылған залал	26	5,010,113	4,818,999	4,270,055
Хеджирлеу құралдары бойынша өткізілген шығын бойынша кейінге қалдырылған салық	26	(1,002,023)	(963,884)	(854,011)
Табыс салығын шегергендегі бір жылдағы өзге де жиынтық кіріс		4,008,090	3,855,115	3,416,044
Жыл ішіндегі жиынтық кіріс жиынтығы		19,876,282	(31,728,330)	14,801,161

Өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын 11-72 беттердегі ескертпелермен бірге оқылуы керек.

«ЭЙР АСТАНА» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп

мың. теңге	Ескерту	<u>31 желтоқсан 2021 ж.</u>	<u>31 желтоқсан 2020 ж.</u>	<u>31 жеттоқсан 2019 ж.</u>
АКТИВТЕР				
Ұзақ мерзімді активтер				
Жылжымайтын мүлік, ғимараттар мен жабдықтар	11	311,845,960	296,788,692	236,131,870
Материалдық емес активтер	12	659,790	692,818	648,490
Берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер	16	7,037,908	5,199,501	4,617,479
Кепілдік салымдар	14	7,761,173	8,590,773	6,401,496
Кейінге қалдырылған салық активтері	10	1,170,610	3,691,802	-
Саудалық және өзге дебиторлық берешек	17	1,559,230	1,382,689	1,239,592
		<u>330,034,671</u>	<u>316,346,275</u>	<u>249,038,927</u>
Ағымдағы активтер				
Тауарлы-материалдық босалқы қорлар	15	22,261,449	19,518,018	19,129,883
Берілген алғытөлемдер	16	11,457,381	6,476,121	11,868,707
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1,135,634	1,374,692	342,418
Саудалық және өзге дебиторлық берешек	17	6,103,061	4,301,700	12,662,199
Өзге салықтар бойынша алдын ала төлем	18	3,328,746	6,383,521	12,757,846
Кепілдікті салымдар	14	677,062	2,447,171	6,362,089
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	19	97,740,953	84,751,912	67,504,945
Басқа қаржылық активтер	20	3,187,979	-	89,526
		<u>145,892,265</u>	<u>125,253,135</u>	<u>130,717,613</u>
Активтер жиыны		<u>475,926,936</u>	<u>441,599,410</u>	<u>379,756,540</u>
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР				
Меншікті капитал				
Жарғылық капитал	21	2,501,550	2,501,550	2,501,550
Қосымша төленген капитал		48,996	48,996	48,996
Шетел валютасын аудару бойынша резерв		10,002,799	8,738,645	4,837,994
Хеджирлеу құралдары бойынша резерв, салық шигерісінен кейін		(11,723,938)	(14,850,498)	(17,894,309)
Бөлінбеген пайда		26,794,565	11,308,997	49,981,789
Меншікті капитал жиыны		<u>27,623,972</u>	<u>7,747,690</u>	<u>39,476,020</u>
Ұзақ мерзімді міндеттемелер				
Несиелер	25	2,054,936	22,309,914	2,460,054
Жалға алу бойынша міндеттемелер	26	250,676,740	240,896,053	189,491,471
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	10	-	-	4,882,996
Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсетуге резерв	23	37,331,701	19,166,979	20,602,089
Қызметкерлерге берілетін сыйақы		701,675	656,199	466,377
		<u>290,765,052</u>	<u>283,029,145</u>	<u>217,902,987</u>
Ағымдағы міндеттемелер				
Несиелер	25	24,840,159	46,724,798	3,977,023
Жалға алу бойынша міндеттемелер	26	63,195,657	55,703,229	42,550,129
Болашақ кезеңдердің табыстары	22	24,724,868	16,041,722	25,984,748
Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсетуге резерв	24	17,578,578	15,798,015	14,313,840
Саудалық және өзге кредиторлық берешек	24	27,198,650	16,554,811	35,551,793
		<u>157,537,912</u>	<u>150,822,575</u>	<u>122,377,533</u>
Міндеттемелер жиыны		<u>448,302,964</u>	<u>433,851,720</u>	<u>340,280,520</u>
Меншікті капитал мен міндеттемелер жиыны		<u>475,926,936</u>	<u>441,599,410</u>	<u>379,756,540</u>

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын 11-72 беттердегі ескертпелермен бірге оқылуы керек.

мың.теңге	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Хеджирлеу құралдары бойынша резерв	Ақша бағамдарының айырмашылығы бойынша резерв	Бөлінбеген пайда	Меншікті капитал жиыны
2019 жылдың 1 қаңтарына	2,501,550	48,996	(20,860,354)	4,497,625	38,487,042	24,674,859
Кезең ішіндегі пайда	-	-	-	-	11,494,747	11,494,747
Ақша ағымдарын хеджирлеу құралдары бойынша іске асырылған залал, салық шегерісінен кейін	-	-	3,416,044	-	-	3,416,044
Басқа валюталардан аударма бойынша бағам айырмашылықтары	-	-	(449,999)	340,369	-	(109,630)
Кезең ішіндегі жиынтық кіріс	-	-	2,966,045	340,369	11,494,747	14,801,161
2019 жылдың 31 желтоқсанында	2,501,550	48,996	(17,894,309)	4,837,994	49,981,789	39,476,020
2020 жылдың 1 қаңтарына	2,501,550	48,996	(17,894,309)	4,837,994	49,981,789	39,476,020
Кезең ішіндегі таза залал	-	-	-	-	(38,672,792)	(38,672,792)
Ақша ағымдарын хеджирлеу құралдары бойынша іске асырылған залал, салық шегерісінен кейін	-	-	3,855,115	-	-	3,855,115
Басқа валюталардан аударма бойынша бағам айырмашылықтары	-	-	(811,304)	3,900,651	-	3,089,347
Кезең ішіндегі жиынтық кіріс	-	-	3,043,811	3,900,651	(38,672,792)	(31,728,330)
2020 жылдың 31 желтоқсанында	2,501,550	48,996	(14,850,498)	8,738,645	11,308,997	7,747,690
2021 жылдың 1 қаңтарына	2,501,550	48,996	(14,850,498)	8,738,645	11,308,997	7,747,690
Кезең ішіндегі пайда	-	-	-	-	15,485,568	15,485,568
Ақша ағымдарын хеджирлеу құралдары бойынша іске асырылған залал, салық шегерісінен кейін	-	-	4,008,090	-	-	4,008,090
Басқа валюталардан аударма бойынша бағам айырмашылықтары	-	-	(881,530)	1,264,154	-	382,624
Кезең ішіндегі жиынтық кіріс	-	-	3,126,560	1,264,154	15,485,568	19,876,282
2021 жылдың 31 желтоқсанында	2,501,550	48,996	(11,723,938)	10,002,799	26,794,565	27,623,972

Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп туралы шоғырландырылған есеп осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын 11-72 беттердегі ескертпелермен бірге оқылуы керек.

«ЭЙР АСТАНА» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

2021 жылдың 31 желтоқсанындағы ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп

мың.теңге	Ескерту	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ				
Салық салынғанға дейінгі пайда/(залал)		19,271,029	(47,947,613)	15,997,035
Түзетулер:				
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің амортизациясы	13	51,484,170	41,735,091	31,138,626
Негізгі құралдарды сатудан түскен кірістер		(3,054,489)	(2,366,523)	(2,258,608)
Ақша қаражаттары және оның баламалары, кепілдендірілген депозиттер мен сауда және басқа да дебиторлық берешектің құнсыздануы бойынша резервтегі өзгерістер	27	(154,649)	(191,609)	469,252
Өтімсіз тауарлы-материалдық босалқы қорларға бойынша резервтің өзгеруі	15	(59,218)	(170,548)	163,434
Пайдаланылмаған демалыс үшін резервтің өзгеруі	24	135,478	(235,382)	202,092
Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету резервінің өзгеруі	8	25,899,549	8,156,866	10,895,744
Клиенттердің сенімділігі бағдарламасының резерві өзгерісін есептеу	22	(602,832)	341,097	468,103
Валюталық таза шығын		5,330,611	5,210,339	4,879,680
Құнсыздануды қоспағанда, қаржылық кіріс	9	(4,179,082)	(479,314)	(1,021,943)
Құнсыздануды қоспағанда, қаржылық шығыс	9	19,931,534	14,656,684	10,095,414
COVID-19 - ға байланысты жалдау төлемдерін кейінге қалдыру әсері	8, 26	377,748	(835,927)	-
Әуе кемелерін мерзімінен бұрын қайтарудан түскен табыс	26	(209,440)	(1,197,068)	-
Негізгі құралдардың құнсыздануы	11	-	5,924,721	-
Сақтандыру жағдайынан түскен кіріс	7	-	-	(9,341,397)
Айналым капиталындағы өзгерістерге дейін операциялық қызметтен түскен ақша қаражаттары		114,170,409	22,600,814	61,687,432
Саудалық және өзге дебиторлық берешектердің өзгеруі		(1,631,695)	9,698,544	(1,822,656)
Алғытөлемдердің өзгеруі		(2,727,444)	12,429,382	(6,290,496)
Тауарлы-материалдық босалқы қорлардың өзгеруі		(1,497,495)	1,669,557	(1,940,160)
Саудалық кредиторлық берешектің және әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету бойынша резервтің өзгеруі		1,738,628	(31,548,141)	6,186,388
Болашақ кезеңдер табыстарының өзгеруі		8,760,455	(12,649,484)	5,344,721
Басқа қаржылық активтердің өзгеруі		-	(127,189)	(627,327)
Операциялық қызметтен түскен ақша қаражаттары		118,812,858	2,073,483	62,537,902
Төленген табыс салығы		(1,707,547)	(1,339,333)	(4,638,930)
Алынған сыйақы		693,694	473,954	1,014,670
Операциялық қызметтен түскен таза ақша қаражаттары		117,799,005	1,208,104	58,913,642
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ				
Жылжымайтын мүлік, ғимараттар мен жабдықтарды сатып алу		(13,497,482)	(12,507,017)	(13,597,194)
Кері жалға алумен сатудан түсетін түсімдер		3,714,556	12,636,330	3,327,629
Жанармай опциондарын сатып алу	20	(1,900,094)	-	-
Негізгі құралдарды сатудан түсетін түсімдер		1,696,451	1,225,223	1,253,889
Жанармай опциондарынан сатудан түсетін түсімдер	20	2,168,493	-	-
Сақтандыру жағдайынан түсімі	7	-	-	6,773,910
Материалдық емес активтерді сатып алу		(231,449)	(341,654)	(164,200)
Банктік және кепілдік депозиттерді орналастыру		(1,753,113)	(1,450,979)	(4,645,054)
Банктік және кепілдік депозиттерді өтеу		4,508,675	2,801,228	11,378,775
Инвестициялық (қызметте пайдаланылған)/қызметтен түскен таза ақша қаражаттары		(5,293,963)	2,363,131	4,327,755

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын 11-72 беттердегі ескертпелермен бірге оқылуы керек.

«ЭЙР АСТАНА» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

2021 жылдың 31 желтоқсанындағы ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп

мың.теңге	Ескерту	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТ				
Жалдау төлемдері	26	(39,916,368)	(40,910,161)	(39,779,590)
Төленген сыйақы	26	(20,845,124)	(12,444,457)	(9,532,006)
Қарыздарды қайтару және кері жалға алу арқылы сатудан қосымша қаржыландыру	26	(45,800,736)	(26,750,005)	(516,330)
Алынған қарыздар және кері жалға алумен сатудан қосымша қаржыландыру	26	<u>5,318,400</u>	<u>88,651,769</u>	<u>3,444,750</u>
Қаржылық (қызметте пайдаланылған)/қызметтен алынған таза ақша қаражаты		<u>(101,243,828)</u>	<u>8,547,146</u>	<u>(46,383,176)</u>
Ақша қаражаттары мен олардың баламаларының таза өсуі		11,261,214	12,118,381	16,858,221
Шетел валютасындағы қолма-қол ақша айырбастау бағамдарының өзгеруінің әсері		(787,729)	(487,281)	(163,052)
Күтілетін несиелік шығындар қозғалысының ақша қаражаттары мен банктегі қалдықтарға әсері		(426)	(842)	(1,148)
Басқа валюталардан қайта есептеу кезіндегі бағамдық айырмалар		<u>2,515,982</u>	<u>5,616,709</u>	<u>(220,825)</u>
Жыл басындағы ақша қаражаттары мен олардың баламалары		<u>84,751,912</u>	<u>67,504,945</u>	<u>51,031,749</u>
Жыл соңындағы ақша қаражаттары және олардың баламалары	19	<u>97,740,953</u>	<u>84,751,912</u>	<u>67,504,945</u>

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылатын 11-72-беттердегі ескертпелермен бірге оқылуы керек.

1. Қызметінің сипаты

«Эйр Астана» АҚ (бұдан әрі «Компания») Қазақстан Республикасы Азаматтық Кодексінің анықтамасына сәйкес акционерлік қоғам болып табылады.

Компания Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 29 тамыздағы № 1118 қаулысына сәйкес 2001 жылғы 14 қыркүйекте жабық акционерлік қоғам ретінде құрылды. Заңнамаға 2003 жылы енгізілген өзгерістердің нәтижесінде 2005 жылдың 27 мамырда Компания акционерлік қоғам болып қайта тіркелді..

Компания 2019 жылғы қарашада сатып алынған «Эйр Қазақстан авиациялық компаниясы» АҚ еншілес кәсіпорнына (бұдан әрі – «Еншілес кәсіпорын») иелік етеді. Бірге олар бұдан әрі "Топ" деп аталады.

2019 жылғы қарашада Компания акцияларының жүз пайызын, яғни 101,665 акцияны және компанияның дауыс беретін үлесін 2 теңгеге сатып алып, еншілес кәсіпорынға бақылау алды. Сатып алу кезіндегі таза міндеттемелер 7 мың теңгені құрады. Еншілес компанияны бақылауға алу компанияға FlyArystan брендімен жұмыс істейтін бөлімшесін болашақта бюджеттік авиакомпанияға айналдыруға мүмкіндік береді. Еншілес ұйымның 2020 және 2021 жылдары ешқандай операциялары болған жоқ.

Топ қызметінің негізгі түрі жолаушылар үшін тұрақты ішкі және халықаралық авиатасымалдарды ұсыну болып табылады. Басқа іс-шараларға жүк және пошта тасымалы кіреді.

Топ өзінің алғашқы рейсін 2002 жылғы 15 мамырда Алматы қаласынан Қазақстанның елордасы Нұр-сұлтан қаласына (ол кезде – Астана) Боинг-737 рейсімен жүзеге асырды. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топ 36 әуе кемесінен тұратын паркпен операция жасады.

2010 жылы Топ өз офисін Қазақстан Республикасының Нұр-Сұлтан қаласынан Қазақстан Республикасының Алматы қаласына Закарпатская көшесі, 4А мекен-жайы бойынша қайта тіркеуді жүргізді, өйткені Топпен негізгі әрекеттесуші әуежай Алматы қаласының Халықаралық Әуежайы болып табылады.

Топтың акционерлері Қазақстан Республикасының Үкіметі атынан «Самұрық-Қазына» Ұлттық Әл-ауқат Қоры» АҚ және «BAE Systems Kazakhstan Ltd.» компаниясы болып табылады, олар Компания акцияларының тиісінше 51% және 49% иелік етеді.

2. Есеп негіздері

Сәйкестік туралы мәлімдеме

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілік халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ҚЕХС») сәйкес дайындалды.

Функционалдық валюта және шоғырландырылған қаржылық есептілікті ұсыну валютасы

Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы — теңге, ол 2017 жылғы 31 желтоқсанға дейін компанияның функционалдық валютасы болды, өйткені ол компанияның тиісті операцияларының, оқиғалары мен мән-жайларының экономикалық мәнін көрсетті және Компания операциялар жүргізген негізгі экономикалық ортаның функционалдық валютасы болып табылады.

2017 жылы басшылық компанияның функционалдық валютасын анықтайтын индикаторларға қайта баға беріп, компанияның халықаралық тасымалдары бойынша операциялардың ұлғайып келе жатқанына ерекше назар аударды. Басшылық операциялардың көпшілігіне басқа шетелдік валюталар, көбінесе АҚШ доллары әсер ететінін атап өтті. Сондықтан басшылық 2017 жылғы 31 желтоқсаннан бастап (Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес есептілік мақсаттары үшін көшу күні) компанияның функционалдық валютасы АҚШ доллары болып табылады деп қорытынды жасады.

Акционерлердің талабы бойынша Компанияның функционалдық валютасы болып табылатын АҚШ долларында дайындалған қаржылық есептілікке қоса топ тенге валютасында қаржылық есептілікті дайындайды, өйткені акционерлер екі валюта да топтың қаржылық есептілігін пайдаланушылар үшін пайдалы деп санайды. Осы 2021, 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанындағы шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен ұсынылды. Теңгемен ұсынылған барлық қаржылық ақпарат таяудағы мыңға дейін дөңгелектенеді, сондықтан осы сомаларды қосу кезінде елеусіз айырмашылықтар туындауы мүмкін.

Қаржылық нәтиже, қаржылық жағдай, сондай-ақ функционалдық валютасы АҚШ доллары болып табылатын топтың ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп мынадай рәсімдерді пайдалана отырып, қазақстандық теңге ұсыну валютасына ауыстырылады:

- активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы есептердің әрқайсысында қаржылық жағдай туралы есептердің дайындалу күніндегі жабу бағамы бойынша ауыстырылады;
- жиынтық кіріс туралы әрбір есеп үшін кірістер мен шығыстар тиісті ай үшін ай сайынғы орташа айырбас бағамдары бойынша аударылған ай сайынғы кірістер мен шығыстарды қосу арқылы аударылады; және
- аударым нәтижесінде туындайтын барлық бағамдық айырмашылықтар басқа жиынтық табыстың құрамында танылады.

COVID-19 әсері

2020 жылдың бірінші тоқсанынан бастап пандемия тудырған жаңа коронавирустық COVID-19 инфекциясы авиация саласына айтарлықтай әсер етуді жалғастыруда, әсіресе саяхаттарға қойылатын шектеулерге, сондай-ақ әртүрлі елдердегі әлеуметтік қашықтық талаптары мен жергілікті шектеулерге байланысты.

Сұраныстың баяулауы және ұшуды шектеу 2020 жылдың алғашқы үш тоқсанында кірістің айтарлықтай төмендеуіне әкелді. Компания үшін 2020 жылдың үшінші тоқсанының соңына қарай тренд айтарлықтай өзгерді. Халықаралық рейстер бірте-бірте қалпына келтірілді және ағымдағы жыл бойы толықтырулармен жалғасты. Франкфурт, Амстердам, Дубай, Ыстамбұл, Ташкент және Мәскеу сияқты бар бағыттарға тарихи жоғары сұранысқа қоса, Компания демалыс орындарына тікелей бағыттарға сұраныстың артқанын байқады. Алғаш рет Анталияға рейстер 2020 жылдың қысына дейін ұзартылды, Шарм-эль-Шейхке рейстер қалпына келтірілді және Мальдивтерге тікелей рейстер енгізілді. Табыстың қалпына келуіне жоспарға енгізілмеген, бірақ іс жүзінде ашылған Батуми, Пхукет және Подгорица сияқты бағыттар айтарлықтай әсер етті.

2021 жылы халықаралық және ішкі бағыттарды одан әрі қалпына келтіру және кеңейту жалғасты. Нәтижесінде 2020 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 2021 жылы ішкі жолаушылар тасымалы 75%-ға, халықаралық жолаушылар тасымалы 84%-ға артты. 2021 жылдың наурыз айында Қазақстан Республикасының Үкіметі вакцинациялаудың кең ауқымды бағдарламасын іске қосты. Оның үстіне 2021 жылдың бірінші жартыжылдығында бүкіл әлемде вакцинация басталды. Жыл соңында Қазақстанда және басқа елдерде ревакцинация басталды. Басшылық бұл шаралар алдағы уақытта жағдайды жақсартуды жалғастырады деп күтеді. Топ халықаралық деңгейде тікелей бос уақытты өткізу бағыттарына көбірек назар аудару және ішкі маршруттарын кеңейту арқылы пандемиядан кейінгі төмен сұранысты жеңу үшін өзінің маршруттық желісін өзгертті және шығындарды азайту саясатын енгізді. Бұл әрекеттер Топтың сауықтырылуына айтарлықтай ықпал етті, бұл Топтың пайдасының 2019 жылғы пандемияға дейінгі деңгейден жоғары болуымен дәлелденді.

Пандемияға қарсы іс-қимыл шараларында Топ Компанияның қызметі барысында барлық байланыс нүктелерінде клиенттер мен қызметкерлердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуді, сондай-ақ Топтың қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ету мақсатында өтімділікті қолдауды басты міндет етіп қойды. қалыпты операцияларды қалпына келтіру. Келесі шаралар басымдықтар ретінде қарастырылады:

- Жұмыскерлер мен клиенттердің денсаулығы мен қауіпсіздігін қорғау.

- Қызметкерлерді вакцинациялауды және ревакцинациялауды ынталандыру.
- Барлық рейстерде әуе кемелерін тазалаудың жаңа шараларын енгізу, соның ішінде әуе кемелеріне дезинфекциялау құралдарын электростатикалық бүрку және әрбір рейс алдында жолаушылар жиі тиетін аумақтарды санитарлық тазарту.
- Жұмыскерлер мен жолаушыларға әлеуметтік арақашықтықты сақтауға және қауіпсіздікте қалуға мүмкіндік беретін шараларды қабылдау, соның ішінде жұмыскерлер мен жолаушылардың маска кию талабын орындаулары.
- Офистерде болу кезінде қатаң ережелерді сақтау, соның ішінде әрбір адамды санитарлық бақылау, міндетті түрде маска кию, әлеуметтік арақашықтық сақтау, денсаулық мәселелері туралы хабарлау және дереу оқшаулау, іріктемелі тестілеу. Қабылданған шаралар туралы ақпарат әрбір қызметкердің назарына жеткізілді, бұл үшін электрондық пошта және телефонға арналған корпоративтік мобильдік қолданба қолданылды. Бұған дейін енгізілген қашықтықтан жұмыс істеу режиміне қосымша қабылданған бұл шаралар COVID-19 вирусының одан әрі таралу қаупін едәуір төмендетті.

Өтімділік

Сонымен бірге, Топ шығындарды қатаң бақылауды енгізу, барлық маңызды емес салымдарды кейінге қалдыру және негізгі кредиторлармен төлемдерді кейінге қалдыру туралы келіссөздер жүргізу арқылы ақша қаражатының шығындалуын азайту үшін белсенді шаралар қабылдайды.

2020 жылы барлық авиакомпаниялар үшін басымдық қолма-қол ақша алу және несиелік желілерге қол жеткізу болды. Келешегі жақсы кейбір авиакомпаниялар банктерден мұндай несие желісін қамтамасыз еткенімен, бірқатар авиакомпаниялардың белгілі бір шарттарда үкіметтерінің көмегін қабылдаудан немесе қаржылық көмекті немесе мемлекеттік кепілдіктерді қабылдаудан басқа таңдауы болмады. Компания дағдарысты үкімет көмегін қажет етпестен сәтті басқарған санаулы авиакомпаниялардың бірі болды.

Халықаралық және ішкі бағыттарға сұраныс жақсарғандықтан, Топ басшылығы 2021 жылға дейін «Қазақстан Халық Банкі» АҚ несиесін ішінара төлеу туралы шешім қабылдады.

Сонымен қатар, Компания өтімділік тәуекелін төмендету үшін келесі шараларды қабылдады:

- Шығындарды қатаң бақылау, қосалқы мердігерлік жұмыс күшін азайту, демалыс күндерін ұзарту және тоқтап тұру арқылы шығындарды азайту;
- Барлық маңызды емес күрделі шығындарды кейінге қалдыру;
- Өндірушілер ұсынған пайдалану шегіне сәйкес күрделі жөндеу және кейінге қалдыру жағдайларын талдау;
- Жалдау төлемдерін үш айдан он екі айға дейін кейінге қалдыру, одан кейін 24 айға кейінге қалдыру; және
- Қуатты қысқарту, жанармайды қысқарту және басқа да шығындарды азайту шаралары, соның ішінде қысқартылған жұмыс уақыты мен қызметкерлердің ерікті демалысы және барлық дерлік дискрециялық шығындарды жою арқылы шығындарды агрессивті басқару.

Қызметтің үздіксіздігі туралы болжам

Басшылық Топтың кем дегенде келесі 12 ай бойы үздіксіз кәсіпорын қызметін жалғастыру үшін жеткілікті ресурстары бар деп күтуде және үздіксіз қызмет принципі орынды деп есептейді. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың таза қысқа мерзімді міндеттемелері 11,645,647 мың теңгені құрады.

Топтың жыл аяғындағы шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасау кезінде үздіксіз қызмет ету қағидатын қолданудың орындылығын қарастыру шеңберінде бірқатар әртүрлі сценарийлер қарастырылды. Модельделген болжамдар COVID-19-ға қатысты шектеулердің (және қосымша нұсқалар, соңғысы Omicron) болжамды ықтимал әсеріне және Топтың келесі 12 айдағы ұсынған жауабына негізделген.

Оларға, ең алдымен, шектеулердің әртүрлі деңгейлерінің ұзақтығына және осы шектеулердің Топтың қызметтеріне сұранысқа кейінгі әсерінің ауырлығына негізделген күтілетін әсерлердің ауқымы кіреді. Басшылық сауда белсенділігінің төмендеуінің кірістерге, кірістерге және ақша ағындарына әсеріне, сондай-ақ өзгерістердің теріс әсеріне назар аударды.

Сценарийлер күтілетін қалпына келтіру кезеңі туралы жасалған жорамалдарға ең сезімтал. Қолданылатын негізгі шешім - бұл саяхатқа шектеулер мен әлеуметтік қашықтықтың ықтимал кезеңі. Топ өзінің нақты қызметін қарастырды және нақты жағдайға байланысты жоспарларды түзетті. Болжамдық статистика сценарийлерде қабылданған маршруттардағы шектеулерді және бар сұраныстың бір бөлігін жабу үшін жаңа бағыттардың ашылуын ескереді. Ішкі трафик 2020 жылы COVID-19-ға дейінгі деңгейден асып кетті және 2021 жылы 2019 деңгейінен екі есеге жуық өсті. Әрбір сценарийде барлық жеңілдету шаралары басшылықтың бақылауында және басталуы мүмкін, өйткені олар дискрециялық шығындарды қамтиды және сұранысты қанағаттандыруға әсер етпейд. Бұл әрекеттер шығындарды жаппай азайтуды және келесі 6-12 ай ішінде барлық екінші кезекті күрделі салымдар мен инвестициялық сипаттағы міндеттемелермен байланысты емес күрделі шығындарды тоқтатуды қамтиды. Топ басшылығы үлгіленген сценарийлердің кез келгенінде бизнестегі маңызды құрылымдық өзгерістер қажет болмайды деген болжамға сүйенеді. 2022 жылғы 25 ақпандағы жағдай бойынша Топтың ақшалай позициясы күшті болып қалады. Барлық үлгіленген сценарийлерде, қажетті азайту шараларын қабылдағаннан кейін, басшылықтың болжамдары келесі 12 айда қолма-қол ақша тапшылық еместігін көрсетті.

COVID-19 Omicron нұсқасына келетін болсақ, басшылық вакцина әлі әзірленіп жатқан және қол жетімді емес және шектеулі тәжірибе болған 2020 жылдың наурыз-сәуір айларындағы COVID-тің бірінші толқынының әсерімен салыстырғанда оның әсері айтарлықтай болмайды деп санайды - екі жағдай бүгінде сезімдер сияқты мүлде басқаша. Басшылық мүмкін болатын саяхат шектеулерінен мұндай елеулі жағымсыз әсерлерді байқамаған және күтпейді, өйткені Топтың бұрынғы тәжірибесі шектеулі рейстердің екінші, үшінші және төртінші толқындары кезінде бақыланытын сыйымдылық әрқашан теріс қаржылық әсер етпейтінін көрсетті және Топ пайыздарды, салықтарды және амортизацияны төлегенге дейінгі кірісті арттыру үшін бизнесті қайта ұйымдастыру. 2021 жылға арналған ең соңғы қаржылық нәтижелер көрсеткендей, шектеулі халықаралық мүмкіндіктің өзінде Компания пайыздарды, салықтарды, амортизацияны және жалдау ақысын төлегенге дейінгі кіріске (EBITDAR) қол жеткізе алды, бұл дағдарысқа дейінгі нәтижелерден айтарлықтай жақсырақ болды. Сондықтан, біраз уақыт бойы кейбір халықаралық сыйымдылық шектеулерінің ықтимал болуы басшылықтың Топ қызметінің үздіксіздігі туралы болжамға сәйкес жұмыс істей алады деген қорытындысына әсер етпейді. Тиісінше, басшылық қысқартылған шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде қызметтің үздіксіздігі туралы болжамды қабылдауды орынды деп тапты.

3. Есеп саясатының негізгі принциптері.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау принциптері

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік, әділ құны бойынша көрсетілетін кейбір қаржылық құралдарды қоспағанда, өзіндік құнның тарихи қағидаларына сәйкес жасалған, төменде түсіндірілген. Тарихи құн, әдетте, сатып алу күніндегі активтерге айырбасталған өтемақының әділ құны негізінде анықталады. Топ басқа жиынтық кірісті пайда немесе залал туралы есептен бөлек ашып көрсетеді. Төменде ұсынылған есеп саясатының негізгі ережелері осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұсынылған барлық кезеңдерге дәйекті түрде қолданылды.

Шоғырландыру қағидастары

(i) *Бизнесті біріктіру*

Бизнесті біріктіру сатып алу әдісін, сатып алу күніне, яғни бақылауды Топқа өткізген күнгі жағдай бойынша есепке алынады.

(ii) Еншілес ұйымдар

Еншілес кәсіпорындар- бұл Топ басқаратын ұйымдар. Топ еншілес кәсіпорынды басқарады, егер Топ инвестициялар объектісіне қатысумен байланысты өзгеретін кірістермен байланысты тәуекелдерге тап болса немесе осындай кіріс алуға құқылы болса және осы кірістердің мөлшеріне әсер ету мақсатында осы кәсіпорынға қатысты өз өкілеттіктерін пайдалану мүмкіндігі болса. Еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі бақылау басталған күннен бастап бақылау тоқтатылған күнге дейін шоғырландырылған қаржылық есептілікке енгізіледі. Еншілес ұйымдардың есеп саясатына оларды Топ қабылдаған есеп саясатына сәйкес келтіру қажет болған кезде түзетулер енгізілді. Еншілес компаниядағы бақыланбайтын қатысу үлестеріне байланысты шығындар, егер бұл осы шоттағы дебет сальдосына («тапшылық») әкелсе де, бақыланбайтын қатысу үлестеріне есептеледі.

Сегменттік есептілік

Топтың екі негізгі операциялық сегменті бар: толық қызмет көрсететін авиакомпания және бюджеттік авиакомпания; олар өнімділікті бағалауды және басқару ресурстарын бөлуді анықтауға арналған ақпаратты қамтиды. Топ басшылығы сегмент жұмысын бағалау кезінде ХҚЕС сәйкес есептелген сегмент аралық жалдау әсерінен түзетілген операциялық кірісті пайдаланады.

Кірістер

Жолаушыларды тасымалдаудан түскен кірістер

Сатылған билеттер тасымалдау қызметі көрсетілгенде кіріс болып танылады. Сатылған, бірақ пайдаланылмаған ұшақ билетінің құны Топтың қаржылық жағдайы жөніндегі есепте болашақ кірістер ретінде көрсетілген. Қаржылық жағдай жөніндегі есептің осы жолы жолаушылардың тасымалдануына қарай немесе жолаушы билетін қайтарғанда азаяды. Топ өткен жылдардың тарихи деректері негізінде пайдаланылмайтын немесе қайтарылмайтын сатылған билеттердің пайызына қатысты жолаушыларды тасымалдаудан түскен кірістерді таниды.

Топ саудасын билет сататын делдал ретінде әрекет ететін агенттер арқылы жүргізеді. Орта есеппен алғанда, дебиторлық берешек пайда болған сәттен бастап бір ай ішінде өтеледі. Ұшақ билеттерінің қысқа мерзімді сипатына байланысты Топ саудасының елеулі компоненттері жоқ.

Жолаушыларды тасымалдаудан түскен кірістерге басқа әуекомпаниялармен жасалған «code-share» келісімшарттары бойынша түскен кірістер кіреді. Бұл келісімшарттарға сәйкес Топ осы әуекомпаниялардың рейстеріне орындар сатады және бұл әуекомпаниялар да Топ рейстеріне орындар сатады. Басқа әуекомпаниялардың рейстеріне орын сатудан түскен кірістер Топтың пайда мен шығын құрамында нетто болып көрсетіледі, өйткені Топ осындай түрдегі келісімшарттарда агент рөлін атқарады. Топ рейстеріне басқа әуекомпаниялар сатқан билеттерден түскен кірістер жолаушылар тасымалынан түскен кірістер құрамындағы пайда немесе шығын ішінде көрсетіледі.

Алымдар мен салықтар сияқты әуежай қызметтерінен түскен түсім оған қатысты болған шығындардан бөлек көрсетіледі. Топ операция көлемі негізінде бағалайтын іс жүзіндегі әуежайлық шығындардағы өзгерістерге Топтың ұшырауы осы презентацияны түсіндіреді. Осылайша Топ агент ретінде емес, принципал ретінде әрекет етеді.

Жүк тасымалдарынан түсетін кірістер

Компанияның жүк тасымалдарынан түсетін кірістері тасымалдау қызметтерін көрсету бойынша орындау міндеттемелерінің орындалуына қарай кірістер деп танылады. Қызмет әлі көрсетілмеген жүк тасымалдарынан түскен кірістер болашақ кезеңдердің кірістері ретінде көрсетіледі.

Басқа кірістер

Топ активтің жоғалуына немесе құнсыздануына әкеп соқтырған залал келтірілген сәтте бүлінген активтердің орнын толтырумен байланысты кірісті таниды және Топ шарттан туындайтын тиісті өтемді алуға сөзсіз құқылы.

Клиенттер бейілділігі бағдарламасы

«Nomad Club» бағдарламасы бойынша қосымша ұпай алуды қарастыратын билет саудасы бір билетке енгізілген, орындалуға тиісті екі бөлек міндеттеме ретінде есептеледі. Мәміле бағасы тасымалдау қызметі мен ұпайлар арасында жеке-дара бағаларына сәйкес бөлінеді. Сатылған ұпайлар бойынша мәміле бағасы бастапқы сату сәтінде кіріс ретінде танылмай, болашақтағы кіріс болып көрсетіледі және Топтың орындау міндеттемелері толық орындалып, осы сый талап етілгенде түсім ретінде танылады.

Туристтік агенттіктердің комиссиялары

Жолаушыны тасымалдау қызметі көрсетілгенде, туристік агенттіктер сатқан ұшақ билеттерінің комиссиялары шығын болып танылады.

Резервтеу комиссиялары

Провизия бойынша сыйақы төленген кезде шығын ретінде танылады, сондықтан Топ басқаша мойындайтын активтің амортизациялық мерзімі бір жылдан аз.

Жалдау

Шарт басталған кезде ұйым келісімшарттың тұтастай алғанда немесе оның жекелеген компоненттерінің жалдау болып табылатындығын бағалайды. Келісімшарт жалдау болып табылады немесе егер келісімшарт иеліктен шығаруға айырбастау кезеңінде анықталған активтің пайдаланылуын бақылауға ауысса, жалдау компонентін қамтиды. Осы келісім бойынша анықталған активтің пайдаланылуын бақылау құқығының бар-жоғын бағалау үшін Топ ХҚЕС (IFRS) 16 сәйкес жалдау анықтамасын қолданады.

(i) Топ жалға алушы ретінде

Топ активті пайдалану құқығы және жалдау мерзімі басталған кезде жалдау міндеттемесі түрінде таниды. Пайдалану құқығы түріндегі актив бастапқыда тікелей шығындармен және бөлшектеу және бөлшектеу кезінде шеккен шығындармен ұлғайтылған, жалдау күніне дейін немесе жалдау күніне дейін жасалған жалдау төлемдерінің мөлшеріне түзетілген жалдау міндеттемелерінің бастапқы сомасы болып табылатын тарихи құны бойынша бағаланады. алынатын ынталандыру төлемдерін шегеріп тастағанда, базалық активтің қозғалысы, базалық активті немесе ол орналасқан жерді қалпына келтіру.

Кейінгі есепке алу, пайдалану құқығы түріндегі актив, егер жалдау шарты жалдау мерзімі аяқталғанға дейін немесе активтің бастапқы құны заң түрінде болса, жалдау күнінен бастап жалдау мерзімінің соңына дейін тікелей әдіспен амортизацияланады. пайдалану Топтың сатып алу опционын жүзеге асыруын көрсетеді. Мұндай жағдайларда пайдалану құқығы түріндегі актив негізгі құралдардың пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде амортизацияланады, ол негізгі құралдарға қолданылатын әдісті қолдану арқылы анықталады. Сонымен қатар, пайдалану құқығы түріндегі активтің құны құнсызданудан болған залалдар сомасына мерзімді түрде азаяды және жалдау міндеттемесін қайта бағалау кезінде түзетіледі.

Жалдау міндеттемесі бастапқыда жалдаудың басталу күнінде төленбеген, жалдау белгіленген пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған жалдау төлемдерінің дисконтталған құнымен немесе егер мұндай мөлшерлемені анықтау оңай болмаса, Топтың қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін қолдана отырып бағаланады. Әдетте, Топ қосымша қарыз қаражаттарын тарту мөлшерлемесін дисконттау ставкасы ретінде пайдаланады.

Топ әр түрлі сыртқы көздерден алынған пайыздық мөлшерлемелерге сүйене отырып, қосымша қарыз қаражаттарын тарту қарқынын анықтайды және жалдау шарттары мен жалданған активтің түрін ескере отырып белгілі бір түзетулер енгізеді.

Жалдау міндеттемесін өлшеуге кіретін жалдау төлемдеріне мыналар кіреді:

- белгіленген төлемдер, оның ішінде нақты белгіленген төлемдер;
- жалдаудың басындағы индексті немесе мөлшерлемені қолдана отырып өлшенген индекске немесе мөлшерлемеге байланысты өзгермелі жалдау төлемдері;
- лизинг алушыдан қалдық құнының кепілдігімен төлеуі күтілетін сомалар;
- егер Топ осы опцияны жүзеге асыратындығына жеткілікті сенімді болса, Топ жалдау мерзімін ұзартуға арналған опцион түрінен туындайтын қосымша жалдау мерзімі ішінде жалдау төлемдерін, егер Топ жалдау құқығын ұзарту опционын жүзеге асыратындығына жеткілікті сенімді болса, жалдау мерзімінен бұрын тоқтатылғаны үшін айыппұлдар, егер Топ жалдауды мерзімінен бұрын тоқтатпайтынына жеткілікті сенімділік болмаса.

Жалгерлік міндеттемелер тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдану арқылы амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Егер болашақ жалдау төлемдері индекстің немесе ставканың өзгеруіне байланысты өзгерсе, егер Топ қалдық құнының кепілдемесі бойынша төленетін соманы бағалау өзгерсе, егер Топ сатып алу опциясын, жалдау мерзімін ұзарту немесе сатып алу опционын қолдануды бағалауды өзгерткен болса, оның тоқтатылуы немесе егер жалдау ақысы нақты белгіленген болса, ол қайта қаралуда.

Жалдау міндеттемесі осылайша қайта қаралған кезде, пайдалану құқығындағы активтің баланстық құнына тиісті түзету енгізіледі немесе егер пайдалану құқығындағы активтің қаржылық жағдай туралы есептік құны бұрын нөлге дейін азайтылған болса, пайдаға немесе шығынға қосылады.

Топ активтерді «негізгі құралдар» бабы бөлігі ретінде инвестициялық жылжымайтын мүліктің анықтамасына сәйкес келмейтін пайдалану құқығымен, ал қаржылық жағдай туралы есепте «қарыздар мен қарыздар» бабының бөлігі ретінде жалдау бойынша міндеттемелерді ұсынады.

Топ құны төмен активтерді жалдау және қысқа мерзімді жалдау бойынша пайдалану құқығы активтерін және жалдау міндеттемелерін мойындамауды шешті. Топ осындай келісімдер бойынша жасалған жалдау төлемдерін жалдау мерзімі ішінде біркелкі әдіспен шығыс ретінде таниды.

(ii) Кері жалдау және сату бойынша операциялар

Егер Топ активті басқа ұйымға берсе және активті сол кәсіпорыннан жалдайтын болса, Топ 16 Жалдау ХҚЕС-ына сәйкес беруді және жалдауды есепке алады.

Топ 15 ҚЕХС (IFRS) орындалуы бойынша міндеттеме қашан орындалатындығын анықтау үшін активті беру активті сату ретінде есепке алынғандығын анықтау үшін қолданылады.

Егер Топтың активті өткізуі 15 ҚЕХС (IFRS) талаптарына сәйкес келсе, оны активті сату ретінде есепке алу қажет. Топ активті Топта сақталған пайдалану құқығына жататын активтің алдыңғы қаржылық жағдай туралы есептік құнына пропорционалды негізде пайдалану құқығының нысаны ретінде бағалайды. Тиісінше, Топ жалға берушіге берілген құқықтармен байланысты кез келген кіріс немесе шығын сомасын ғана таниды. Егер активті сатуға арналған сыйақының әділ құны активтің әділ құнына тең болмаса немесе жалдау төлемдері нарықтық бағамға сәйкес келмесе, Топ сатудан түскен түсімді әділ құн бойынша өлшеу үшін келесі түзетулер енгізеді:

- (a) нарықтағы кез-келген шарттар жалдау төлемдерін алдын-ала төлеу ретінде ескерілуі керек және;
- (б) жоғарыда аталған шарттардың кез-келгені сатып алушы-лизинг беруші сатушы-жалдаушыға қосымша қаржыландыру ретінде ескеріледі.

Кепілдік салымдар

Әуе кемесін жалдау келісімшартының талаптарына сәйкес әуе кемесін жалға берушілерге төленген соманы білдіреді. Бұл депозиттер жалдау мерзімі аяқталғаннан кейін Топқа қайтарылады. Операциялық жалдау шарттары бойынша кепілдік депозиттер қаржылық жағдай туралы есепте активтер ретінде ұсынылған. Бұл депозиттер сыйақыға жатпайды және орташа нарықтық жылдық 2,25% мөлшерлеменен амортизацияланған құны бойынша есептеледі (2020 ж.: 2,25%; 2019 ж.: 2,25%). Салымды бастапқы тану кезінде Топ бір мезгілде дисконт пен кейінге қалдырылған активті (қосымша жалдау төлемін) таниды. Дисконт лизинг мерзімі ішінде тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып амортизацияланады, ал кейінге қалдырылған актив жалға алу мерзімі ішінде тең мөлшерде амортизацияланады.

Шетелдік валютадағы операциялар

Қаржылық есепті жасау кезінде Қоғамның қолданыстағы валютасынан (шетел валюталарынан) басқа валютадағы операциялар операция жасалған күнгі бағам бойынша есепке алынады. Әр есепті кезеңнің соңында шетел валюталарында көрсетілген ақша баптары сол күнгі бағам бойынша қайта есептеледі. Шетелдік валютада көрсетілген, әділ құны бойынша көрсетілетін ақшалай емес баптар әділ құн анықталған күнгі қолданыстағы бағамдар бойынша қайта есептеледі. Тарихи құны бойынша шетелдік валютада бағаланатын ақшалай емес баптар аударылмайды.

Келесі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсан, 2020 жылғы 31 желтоқсан мен 2019 жылғы 31 желтоқсандағы АҚШ долларының айырбастау бағамдары туралы ақпарат берілген:

	Орташа бағам			Есептік күндегі «спот» айырбастау бағамы		
				2021	2020	2019
	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.	жылдың 31 желтоқсан	жылдың 31 желтоқсан	жылдың 31 желтоқсан
1000 теңге	2.35	2.42	2.61	2.32	2.38	2.61
Еуро (еуро)	1.18	1.14	1.12	1.13	1.23	1.11
Ағылшын фунт стерлингі (фунт)	1.38	1.28	1.28	1.35	1.37	1.31

Келесі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы, 2020 жылғы 31 желтоқсандағы және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы теңге айырбастау бағамы туралы ақпарат берілген:

	Средний курс			Есептік күндегі «спот» айырбастау бағамы		
				2021	2020	2019
	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.	жылдың 31 желтоқсан	жылдың 31 желтоқсан	жылдың 31 желтоқсан
АҚШ доллары (АҚШ долл.)	426.03	412.95	382.75	431.8	420.91	382.59
Еуро (еуро)	503.88	471.44	428.51	489.1	516.79	426.85
Ағылшын фунт стерлингі (фунт)	586.25	529.91	488.46	583.32	574.88	499.99

Қаржылық кірістер мен шығыстар

Қаржылық кірістер банк депозиттерінен түскен сыйақылар мен пайда мен шығын арқылы қаржы құралдарынан түскен пайдадан тұрады.

Топтың экономикалық пайдаға қол жеткізу ықтималдығы жоғары болса және кіріс көлемін нақты анықтау мүмкін болса, қаржылық активтер бойынша пайыздық кірістер танылады. Пайыздық кірістер қаржылық активтің (пайызды есептемегенде) баланстық құнынан және тиімді пайыздық мөлшерлеmeden есептеледі, ал ол танылу сәтінде осы активтің баланстық құнына дейін қаржылық активті өтегенге дейін күтілген болашақ ақшалай кірістердің дисконтталуын қамтамасыз ету үшін есептеледі.

Қаржылық шығыстар сыйақы шығындарынан, банк комиссияларынан, пайда мен шығын арқылы қаржы құралдарынан туындаған шығындардан құралған. Жоспарлы пайдалану мен сатуға дейін дайындығы үшін біршама уақыт қажет болатын активтерді сатып алуға, құруға немесе жасауға тікелей байланысты болған қарыздар бойынша шығындар жоспарлы пайдалануға немесе сатуға дайын болғанша сондай активтердің құнына енгізіледі. Қарыздар бойынша өзге барлық шығындар пайда болуына қарай пайда мен шығындарда көрсетіледі.

Белгілі қарыздар бойынша олардың жіктелген активтер құрамында танылуына дейін уақытша ақша құюдан алынған инвестициялық кіріс капиталға айналдыратын қарыз қаражатынан шегеріледі.

Қызметкерлердің сыйақылары

Қызметкерлердің қысқа мерзімді сыйақылары бойынша міндеттемелер тиісті қызмет көрсетілген кезеңде пайда немесе шығын құрамындағы шығындар болып танылады. Қызметкер жұмысы нәтижесінде Топтың мұндай сыйақыны төлеу бойынша қазіргі заңды міндеттемесі бар болса және осы сыйақы мөлшерін жеткілікті нақтылықпен бағалау мүмкін болса, резерв қысқа мерзімді бонустар мен Топ пайдасының бонустары бойынша күтілген төленетін сыйақы мөлшеріне сай жасалады.

Табыс салығы

Табыс салығы бойынша шығын қазіргі және кейінге қалдырылған салықтардан тұрады. Қазіргі табыс салығы есептік жылдың салық салынатын пайдасына негізделген. Салық салынатын пайда пайда мен шығындарда көрсетілген таза пайдадан өзгеше болады, себебі соңғысы басқа жылдарда салық салынуға мен шегерілуге тиісті кірістер мен шығындарды қамтиды, сондай-ақ таза пайдаға салық салынбайтын немесе шегерілмейтін баптар кіреді. Қазіргі табыс салығы бойынша Топтың міндеттемесі есептік күні қолданылатын немесе көбінесе қолданылатын салық мөлшерлемесін пайдаланып, бір жыл бойынша салық салынатын кірістен төленетін күтілген салық болып табылады.

Кейінге қалдырылған салық қаржылық есеп-қисапта көрсетілген активтер мен міндеттемелердің баланстық құны арасындағы уақыттық айырмаларға және салық салынатын кірісті есептегенде пайдаланылатын салық есебінің тиісті деректеріне қатысты танылады. Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері әдетте салық салынатын барлық уақыттық айырмаларды есепке алып көрсетіледі. Осы уақыттық айырмаларды пайдалануға жеткілікті салық салынатын кірісті болашақта алудың ықтималдылығы жоғары болған жағдайда, кейінге қалдырылған салық активтері шегерілетін барлық уақыттық айырмаларды ескеріп көрсетіледі. Уақыттық айырмалар салық салынатын және бухгалтерлік кіріске әсер тигізбейтін мәмілелер шеңберінде пайда болса, салық активтері мен міндеттемелері қаржылық есеп-қисапта көрсетілмейді.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әр есептік кезеңнің аяғында қайта қаралып, осы активтерді толық немесе бөліп пайдалануға жеткілікті болатын салық салынатын кірісті болашақта алу ықтималдылығы енді жоғары болмаса төмендетіледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері және міндеттемелері есептік күнде қолданылған салық мөлшерлемелеріне (салық заңына) сай актив іске асырылатын немесе міндеттеме өтелетін есептік кезеңіне қолданылатын салық мөлшерлемелері бойынша өлшенеді. Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер есебінде Топ есептік күні тиісінше өз салық активтерін немесе міндеттемелерін өтейді немесе іске асырады деп күтуі нәтижесінде туатын салық салдар көрсетілген.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері бар ағымдағы салық міндеттемелерін өтеу есебіне ағымдағы салық активтерін есепке алудың заңды негізделген құқығы болған кезде және олар бір салық органы есептеген табыс салығына қатысты болған кезде және топ өзінің салық міндеттемелері мен активтерін нетто негізде есепке алуға ниеттенген кезде өзара есепке алынады.

Қазіргі және кейінге қалдырылған салықтар өзге жиынтық табыс немесе капитал құрамына тікелей жатқызылатын баптарға жатқызылатын жағдайлардан басқа кезде, олар пайда мен шығындарда танылады. Бұл жағдайда қазіргі және кейінге қалдырылған салықтар тиісінше өзге жиынтық табыста немесе тікелей капиталда да танылады.

Негізгі құралдар

Қызметтерді көрсету және әкімшілік мұқтаждықтар үшін пайдаланылатын негізгі құралдар жиналған тозу мен құнсыздану залалдары шегерілген күйде Топтың өзіндік құн бойынша қаржылық жағдайы жөніндегі есепте көрсетілген.

Әуе кемелері мен құрылыс сатысындағы басқа елеулі активтерді сатып алу есебіне жасалған алғы төлемдерге қатысты пайыздар капиталға айналдырылып, осы актив құнына қосылады.

Активтің пайдалы қолданыс мерзімін ұзартатын немесе оның құнын өсіретін, сосын капиталға айналдырылатын бағдарламаларды (мысалы, әуе кемесі мен қозғалтқыштың техникалық қызметі) есептемегенде, техникалық қызмет шығындары олар орын алған кезең ішіндегі шығындар болып есептеледі.

Әуе кемелері

Әуе кемелерінің сатылу бағасы АҚШ доллары түрінде беріледі.

Әуе кемелері 25 жылдық орташа пайдалы қолданыс мерзімі ішінде тікелей есептен шығару әдісімен немесе жалдау мерзімі 25 жылдан аз болса, жойылу құнынсыз жалдау мерзімі ішінде амортизацияланады. Операциялық цикл ішінде Топ амортизацияланатын құнды немесе пайдалы қызмет мерзімін қайта қарау қажеттілігін талдап, қажет болса, жойылу құнын бағалау қажеттілігін белгілейді.

Барлық әуе кемелердің фюзеляжі мен қозғалтқыштарына жасалатын жөндеу жұмыстары капиталға айналдырылған құнды актив компоненттері ретінде есептеледі және сатып алу және келесі күрделі жөндеу жұмысы аралығындағы кезең ішінде амортизацияланады.

Күрделі жөндеу бойынша шығындар, соның ішінде қосалқы бөлшектер мен еңбек күшіне жұмсалатын шығын ұшу сағаттары мен циклдері негізіндегі күрделі жөндеу жұмыстарының аралығындағы орташа күтілген мерзім ішінде капиталға айналдырылып, амортизацияланады.

Басқа барлық қосалқы бөлшектер мен әуе кемесінің техникалық қызметіне жататын басқа шығындар қолданылған немесе орын алған сайын пайда не шығын ішінде танылады.

Айналатын қосалқы бөлшектер

Айналатын қосалқы бөлшектер негізгі құралдар құрамына енгізілген.

Мүлік, машиналар және жабдық объектісін пайдаланудан болашақта болатын экономикалық пайданы Топ алады деген ықтималдылық болып, оның құнын сенімді түрде белгілеу мүмкін болса, объект компонентін ауыстыруға байланысты шығындар осы компоненттің баланстық құны бойынша есептеледі. Техникалық қызмет пен жөндеуге жұмсалатын қазіргі барлық шығындар орын алған сайын табыстар немесе шығындар құрамына енгізіледі.

Өзге негізгі құралдар

Құнның құрамына активті сатып алуға тікелей жататын шығындар кіреді. Топтың өз күшімен құрылған активтердің құны материалдардың құнын, еңбек шығындарын және негізгі құралды жұмыс күйіне келтіруге тікелей қатысы бар басқа барлық шығындарды және негізгі құралдарды қирату мен көшіру және олар орналасқан жерді қалпына келтіру құнын қамтиды. Тиісті жабдықтың функцияларын орындаудың ажырамас бөлігі болып табылатын сатып алынған бағдарламалық құрал осы жабдықтың бір бөлігі ретінде капиталға айналдырылады.

Тозу

Негізгі құралдар объектілерінің тозуы осы объектілердің пайдалы қызмет ету мерзімі бойы біркелкі есептен шығару әдісімен есептеледі және табыстар немесе шығыстар құрамында көрсетіледі.

Төменде осы және салыстырмалы кезеңдер бойынша негізгі құралдардың пайдалы қызмет ету мерзімдері берілген:

Әуе кемесі (бөлек актив компоненттерінен басқа)	25 жыл;
Үйлер мен ғимараттар	14–50 жыл;
Айналатын қосалқы бөлшектер	3–10 жыл;
Кеңсе жабдығы және жиһазы	4–7 жыл;
Көлік құралдары	7–9 жыл;
Басқасы	5–10 жыл.

Амортизация негізгі құралдардың (жер телімдерін, аяқталмаған құрылыс объектілерін және әуе кемесі активінің бөлек компоненттерін қоспағанда) құнын жойылу құнын шегеріп, пайдалы қолданыстың күтілген мерзімі ішінде біркелкі есептен шығару үшін есептеледі. Әуе кемесі активінің бөлек компоненттері ұшу сағаттарына және циклдері негізіндегі күрделі жөндеу жұмыстарының аралығындағы орташа күтілетін пайдалы қолданыс мерзімі ішінде амортизацияланады.

Пайдалы қолданыстың күтілген мерзімдері, баланстық құн және амортизацияны есептеу әдісі әр есептік кезеңнің соңында талданады, бұл ретте бағалардағы барлық өзгерістер есеп-қисапта салыстырмалы көрсеткіштерді қайта қарамастан көрсетіледі.

Негізгі құралдардың объектісі актив шығарылған жағдайда немесе оны әрі қарай пайдаланудан экономикалық пайда түспейді деп күтілген жағдайда есептен шығарылады. Негізгі құралдардың объектілерін сатудан немесе өзгеше шығарлуынан түскен табыс немесе келген шығын осы объектілердің сату бағасы мен баланстық құны арасындағы айырма ретінде белгіленеді және табыстар немесе шығындар ішінде танылады.

Материалдық емес активтер

Жинақталған амортизацияны және құнсыздану шығынын есептемегенде, материалдық емес активтер өзіндік құн бойынша көрсетілген. Амортизация материалдық емес активтердің пайдалы қызмет мерзімінің ішінде біркелкі есептен шығару әдісінің негізінде есептеледі. Активтердің пайдалы қызмет мерзімдері есептік кезеңнің соңында қайта қаралады және бағалардағы барлық өзгерістердің әсерін болашақта танылады. Осы және салыстырмалы кезең бойынша бағдарламалық құралдың пайдалы қызмет мерзімдері 7 және 10 жыл аралығын құрайды.

Материалдық және материалдық емес активтердің құнсыздануы

Әр есептік күні Топ өз активтерінің қазіргі құнын қайта қарастырып, активтердің құнсыздану белгілерінің бар-жоғын анықтайды. Мұндай белгілер пайда болған жағдайда, (анықталған болса) құнсыздану залалын есептеу үшін бұл активтің өтеу құны анықталады. Жеке активтің өтеу құнын анықтау мүмкін болмаған жағдайда, Топ актив тиесілі болған бірліктің ақша ағындарын шығаратын өтем құнын анықтайды. Осылайша дәлелді және қисынды түрде салыстыру мүмкін болғанда, Топ корпоративтік активтердің кез келген шығарушы бірлікке тиесілі болуын анықтайды, әйтпесе, мұндай активтер ең төменгі құнмен сенімді түрде анықталуы мүмкін шығарушы бірліктердің ең аз тобына жатқызылады.

Өтелетін құн — сатуға жұмсалатын шығындарды және пайдалану құнын шегергендегі әділ құн ішіндегі ең үлкен құн. Пайдалану құнын бағалаған кезде, болашақ ақша ағындары ақшаның уақытша құнының қазіргі нарықтық бағаларын және ақшалай қаражаттың болашақ ағындары бағаларының түзетілуіне негіз болмаған активке тән тәуекелдерді көрсететін, салықтар шегерілгенге дейін дисконт мөлшерлемесі көмегімен қазіргі құнына дейін дисконтталады.

Активтің (немесе шығарушы бірліктің) өтелетін құны активтің қазіргі құнынан кем бағаланатын болса, онда активтің (немесе шығарушы бірліктің) қазіргі құны өтелетін құнға дейін азайтылады. Тиісті актив қайта бағаланып қойған жағдайдан (мұндай жағдайда құнсыздану шығыны қайта бағалау резервін азайту жолымен есептеледі) басқа кезде, құнсыздану шығыны табыстар немесе шығындар құрамында көрсетіледі.

Құнсыздану шығыны кейін қалыпқа келтірілген жағдайда, активтің (немесе шығарушы бірліктің) қазіргі құны өтелетін құнның қайта қаралған мөлшеріне дейін арттырылады, бірақ алдыңғы кезеңдерде активтің (немесе шығарушы бірліктің) құнсыздануы болмағанда орын алуы мүмкін болған қазіргі құнның мөлшерінен аса алмайды. Құнсыздану шығынының қалыпқа келуі табыс немесе шығын құрамында көрсетіледі.

Шартты міндеттемелер және шартты активтер

Шартты міндеттемелер қаржылық есеп-қисапта танылмайды. Олар экономикалық пайданы қамтитын ресурстардың кетуі айқын және көз жетерлік болған жағдайлардан басқа кезде қаржылық есеп-қисап ескертпелерінде ашылып көрсетіледі.

Шартты активтер де қаржылық есеп-қисапта көрсетілмейді. Экономикалық пайдалардың келуі ықтимал болған кезде, олар қаржылық есеп-қисап ескертпелерінде ашылып көрсетіледі.

Тауарлық-материалдық қорлар

Тауарлық-материалдық қорлар сатып алудың іс жүзіндегі құны мен ықтимал сатудың таза бағасы арасындағы ең азы бойынша көрсетіледі. Тауарлық-материалдық қорларды есептен шығарудың өзіндік құны ФИФО әдісі бойынша анықталады, бұған жанармай және мұздың қатуымен күресетін сұйықтық кірмейді, себебі олардың есептен шығарылу құны орташа өлшенген күн әдісімен анықталады. Жанармай және мұздың қатуымен күресетін сұйықтық іс жүзінде пайдаланылған сайын есептен шығарылады. Ықтимал сатудың таза бағасы жөнге келтіруге жұмсалатын барлық болжалды шығындар мен сатуға жұмсалатын шығыстарды шегеріп тастағандағы қорлардың есептелген сату бағасын білдіреді.

Кеден баждары, тасымал, брокерлік қызметтер, т.с.с. материалдарды сатып алған кезде орын алатын үстеме шығыстар материалдардың жеке-дара есептеріне әсер етіп, тиісті материалдар пайдаланылған сайын есептен шығарылады.

Резервтер

Өткен оқиғаның нәтижесінде Топтың (заңдық немесе келісімшарттық) міндеттемесі болғанда және Топ осындай міндеттемені өтеуге міндетті болады деген ықтималдылық жоғары болғанда, ал осындай міндеттеменің мөлшерін сенімді түрде бағалауға болғанда, резервтер қаржылық жағдай жөніндегі есепте танылады.

Резерв болып танылатын сома осы жағдайдан туындайтын барлық тәуекелдер мен тұрлаусыздықтарды назарға алғанда есептік күні бар болған міндеттемелерді өтеу бойынша ең жақсы баға болып табылады. Резервтер міндеттемелерді өтеуге қажетті ақшалай ағындардың көмегімен бағаланған жағдайда, олардың баланстық құны осындай ақшалай ағындардың қазіргі құны болып табылады.

Міндеттемелерді өтеуге қажетті экономикалық игіліктердің бір бөлігі немесе барлығын үшінші тұлға өтейтін жағдайда, Топ дебиторлық берешекті өтем алынады деген ықтималдылық әжептәуір жоғары болғанда және өтемнің мөлшерін жеткілікті түрде дәл анықтау мүмкін болғанда актив ретінде таниды.

Операциялық жал аясында алынған, әуе кемелерінің техникалық қызметі бойынша резерв

Топ жасаған операциялық жал жөніндегі келісімшарттардың талаптарына және авиациялық қауіпсіздік жөніндегі заңнамалық талаптарға сәйкес, Топ әуе кемелеріне жүйелі техникалық қызмет көрсетуге міндетті. Операциялық жал жөніндегі келісімшарттарда әуе кемелерін жал мерзімі аяқталғанда лизинг берушіге қанағаттанарлық күйде қайтару талап етіледі, ал бұл қайтарудың алдында белгілі рәсімдерді орындауды талап етуі мүмкін. Топтың әуе кемелеріне жүйелі түрде техникалық қызмет көрсету бағдарламасы әуе кемесін қайтару кезінде шығыстардың туындау жағдайларын азайтуға арналған. Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсетудің негізгі түрлері әуе кемесінің корпусына (С-чек, D-чек бағдарламалары және қайтаруға дейінгі дайындық деп те аталады) және қозғалтқышына қатысты болады.

С-чек дегеніміз — бекітілген уақыт аралығында көрсетілетін егжей-тегжейлі техникалық қызмет. Әуе кемесінің түріне қарай С-чек 6 000–7 500 ұшу сағаты сайын немесе 3,000–5,000 ұшу циклі және 18–24 ай сайын (екеуінің ерте орын алғаны) жүргізіледі.

D-чек (4C, 6YR, 12YR) дегеніміз — әуе кемесін бөлшектеуге, конструкциясын тексеруге және антикоррозиялық бағдарламаға қатысты егжей-тегжейлі техникалық қызмет. D-чек әуе кемесінің түріне қарай 72 ай сайын жүргізіледі. Қозғалтқышты жөндеу жұмыстары ұшу сағаттарының немесе циклдерінің белгіленген саны өткеннен кейін жүргізіледі. Меншік құқығын бермейтін лизингтің кей келісімшарттары Топ жалға берушісі қозғалтқыштың жөндеу жұмыстарынан кейін өтеуге тиісті жалгерлік төлемнің ауыспалы құрамдас бөлігін қамтиды.

Жалдың ауыспалы құрамдас бөлігі бойынша шығыстар орын алған кездегі табыстар немесе шығыстар құрамындағы шығыстар ретінде танылады. Басқа меншік құқығын бермейтін лизинг келісімшарттары жағдайында, жалгерлік төлемнің ауыспалы құрамдастарын (белгілі жағдайлар орындалғанда) әуе кемелерін қайтару бойынша орындалмаған барлық міндеттемелерді жабу үшін қамтым ретінде алынған аккредитивтер жабады және жалдың ауыспалы бөлігінің тиісті сомалары резервтердің құрамына қосылған. С-чек жөндеуі бойынша резервтер Топ басшылығының бағаларына сай болашақ жөндеу жұмыстарының шығындары құрамында көрсетіледі және тұрақты түрде есептеледі. Қозғалтқышты жөндеу бойынша резервтер жалға беруші өтейтін сомадан жөндеу жұмыстарына кететін іс жүзіндегі шығындардың асып кету мөлшері жөніндегі Топ басшылығының бағаларына сай көрсетіліп, тұрақты түрде есептеледі. Топтың әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету бойынша міндеттемелері АҚШ доллары түрінде көрсетілген.

Жөндеу және қалпына келтіру жұмыстары (ұшақты пайдалануға байланысты емес)

Әуе кемесін жалға берушілерге қайтарғанға дейін дереу жасалуы керек қалпына келтіру жұмыстарымен байланысты шығындар, мысалы, әуе кемесінің корпусын бояу немесе күрделі жөндеу келісім-шарт жасалған сәттен бастап резервтік қаражат ретінде танылады. Осы ережелердің аналогы әуе пайдалану құқығындағы активтердің бастапқы баланстық құнына қосымша ретінде ескеріледі. Пайдалану құқығы түріндегі активке осы қосымша жалдау мерзімі ішінде амортизацияланады.

Қаржы құралдары

Тану және алғашқы бағалау

Саудалық дебиторлық берешек бастапқыда орын алған сәтте танылады. Басқа барлық қаржы активтері мен міндеттемелері бастапқыда Топ мәнін көрсетілген құралдар құрайтын келісімшарттық қарым-қатынасқа кіргенде танылады.

Қаржылық актив (ол құрамында қаржыландырудың елеулі компоненті жоқ саудалық дебиторлық берешек болмаған жағдайда) немесе қаржылық міндеттеме бастапқыда әділ құны бойынша бағаланады, ал әділ емес құнмен бағаланатын есеп объектісі үшін пайда немесе шығын арқылы, оған қоса оны сатып алуға немесе шығаруға тікелей қатысты мәміленің шығындар сомасы бойынша бағаланады. Құрамында қаржыландырудың елеулі компоненті жоқ саудалық дебиторлық берешек бастапқыда мәміле бағасымен бағаланады.

Жіктеу және кейінгі бағалау

Қаржы активтері

Бастапқы тану кезінде қаржылық актив өлшенген ретінде жіктеледі: амортизацияланған құны бойынша, басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша - борыштық құралдар үшін, басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша - үлестік құралдар үшін немесе пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша.

Қаржылық активтер бастапқы танудан кейін қайта жіктеледі, егер Топ қаржылық активтерді басқару бизнес үлгісін өзгертсе, бұл жағдайда барлық қаржылық активтер бизнес-модель өзгергеннен кейінгі бірінші есепті күннің бірінші күнінде қайта жіктеледі.

Қаржы активі амортизацияланған құны бойынша бағаланады, егер ол төмендегі шарттардың екеуіне де сәйкес келсе және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктелмесе:

- ол мақсаты шартта қарастырылған ақшалай қаражат ағынын алу үшін активтерді ұстап қалу болып табылатын бизнес модель шеңберінде ұсталады; және
- оның шарттық талаптары бойынша белгіленген мерзім ішінде тек негізгі соманы және негізгі соманың өтелмеген бөлігінің сыйақысын төлеу болып табылатын ақшалай қаражат ағынының пайда болуы қарастырылған.

Борыштық құралға салынған инвестиция, егер ол келесі шарттардың екеуіне де сәйкес келсе және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктелмесе ғана, басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланады:

- ол мақсаты шартта қарастырылған ақшалай қаражат ағынын алу арқылы және қаржылық активтерді сату арқылы орындалатын бизнес модель шеңберінде ұсталады; және
- оның шарттық талаптары бойынша белгіленген мерзім ішінде тек негізгі соманы және негізгі соманың өтелмеген бөлігінің сыйақысын төлеу болып табылатын ақшалай қаражат ағынының пайда болуы қарастырылған.

Саудаға арналмаған үлестік құралдарға құйылатын инвестицияларды бастапқыда таныған кезде, Топ өз пайымына сай өзге жиынтық табыс құрамында олардың әділ құны өзгерістерін ұсыну шешімін қабылдай алады, бірақ кейін одан бас тарту құқығы болмайды. Осы таңдау әр инвестицияға бөлек жасалады.

Амортизациялық құны бойынша немесе жоғарыда сипатталғандай басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағалау шарттарына сәйкес келмейтін барлық қаржылық активтер пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланады. Бұған барлық туынды қаржылық активтер кіреді. Бұл тәсіл басқаша жағдайда туындайтын есеп сәйкессіздігін жоюға немесе айтарлықтай азайтуға мүмкіндік берсе, бастапқы тану кезінде Топ өз ұйғарымы бойынша амортизациялық құны немесе өзге жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағалау шарттарына сәйкес келетін қаржылық активті пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеуі мүмкін, бірақ кейін қайта жіктеу құқығы болмайды.

Қаржылық активтер — бизнес-модельді бағалау

Топ активті қаржы құралдары қоржыны деңгейінде ұстап тұратын бизнес модель мақсатын бағалайды, өйткені бұл бизнесті басқару мен басшылыққа ақпарат ұсыну тәсілін ең жақсы түрде білдіреді. Бұл ретте келесі ақпарат қаралады:

- осы қоржын үшін белгіленген саясаттар мен мақсаттар, сонымен қатар осы саясаттардың практикадағы әрекеті. Оның құрамына келісімшартта қарастырылған пайыздық кірісті алу бойынша басшылықтың стратегиясы, пайыздық мөлшерлемелердің белгілі құрылымын қолдау, осы активтерді қаржыландыруға пайдаланылатын қаржылық міндеттемелерді өтеу мерзімі мен қаржылық активтерді өтеу мерзімдерінің сәйкестігін қамтамасыз ету немесе ақшалай қаражаттың күтілген кетуі немесе активтерді сату арқылы ақша ағындарын жүзеге асыру кіреді;
- қоржын нәтижелігінің бағалану жолы және осы ақпараттың Топ басшылығына жеткізілу жолы;
- бизнес модельдің (және осы бизнес модель аясында ұсталатын қаржылық активтердің) нәтижелігіне әсер ететін тәуекелдер және осы тәуекелдердің басқарылу жолы;
- қоржынды басқаруға жауапты менеджерлерге сыйақының берілу жолы (мысалы, бұл сыйақының көрсетілген активтердің әділ құнына немесе келісімшартта қарастырылған ақша ағындарының активтері бойынша алынғанға тәуелділігі);

- бұрынғы кезеңдердегі қаржылық активтерді сату жиілігі, көлемі және мерзімдері, мұндай сатулардың себептері және болашақ сату деңгейіне қатысты болжамдар.

Тануды тоқтату критерийлеріне сәйкес келмейтін мәмілелер бойынша қаржы активтерін үшінші тараптарға беру осы мақсат үшін сату болып саналмайды және Топ осы активтерді тануды жалғастырады.

Сауда үшін ұсталатын немесе басқаруда болған және нәтижелігі әділ құны негізінде бағаланатын қаржылық активтер пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланады.

Қаржылық активтер — келісімшартта қарастырылған ақша қаражатының ағындары негізгі сома мен пайыздардың төлемі ғана болып-болмағанын бағалау

Бұл бағалау процесі мақсаттарында «негізгі сома» бастапқы танылуы кезінде қаржылық активтің әділ құны болып белгіленеді. «Пайыздар» уақытша белгілі уақыт аралығында өтелмеген болып қала беретін негізгі сомаға қатысты кредиттік тәуекел үшін және басқа кредиттеуге қатысты (мысалы өтімділік қаупі және әкімшілік шығындар) негізгі тәуекелдер мен шығындар үшін ақшаның уақытша құны бойынша өтем болып белгіленеді, сондай-ақ пайданың маржасын қамтиды.

Келісімшартта қарастырылған ақша ағындары негізгі соманың және негізгі соманың өтелмеген бөлігі пайыздарының («SPPI критерийі») төлемі ғана болып-болмағанын бағалаған кезде, Топ қаржы құралының келісімшарттық талаптарын талдайды. Бұған қаржылық активтің құрамында келісімшартта қарастырылған мерзімдерді немесе соманы қаржылық актив талданатын талапқа сәйкес келмейтіндей өзгерте алатын келісімшарттық талаптың бар-жоғын бағалау кіреді. Бағалаған кезде Топ төмендегілерді талдайды:

- ақшалай қаражат мерзімдері мен ағындарының сомасын өзгерте алатын шартты оқиғалар;
- келісімшартта қарастырылған купондық мөлшерлемені, соның ішінде ауыспалы мөлшерлеме жөніндегі талапты түзете алатын шарттар;
- мерзімінен бұрын өтеу және қолданылу мерзімін ұзарту туралы шарттар; және
- Топтың талаптарын ескертілген активтерден ақша ағындарымен шектейтін шарттар (мысалы, регресс құқығы жоқ қаржылық активтер).

Мерзімінен бұрын өтеу шарты мерзімінен бұрын өтеу кезінде төленген сома шын мәнінде негізгі соманың өтелмеген бөлігі мен өтелмеген бөлігінің пайыздары болып, келісімшарт қолданысын мерзімінен бұрын тоқтатудың қисынды қосымша өтемақысын қамтуы мүмкін болған жағдайда SPPI критерийіне сәйкес келеді. Сонымен қатар, мерзімінен бұрын өтеу шарты қаржылық актив келісімшартта көрсетілген номинал сомаға қатысты дисконтпен немесе сыйақымен сатып алынғанда немесе құрылғанда, мерзімінен бұрын өтеу кезінде төленуге тиісті сома шын мәнінде келісімшартта көрсетілген номинал сомамен қатар келісімшартта қарастырылған есептелген (бірақ төленбеген) пайыздары болғанда (және келісімшарт қолданысын мерзімінен бұрын тоқтату үшін қисынды қосымша өтемақыны қамтуы мүмкін) және қаржылық активті бастапқы таныған кезде оның мерзімінен бұрын өтеу шартының әділ құны елеусіз болғанда осы критерийге сәйкес келеді деп қарастырылады.

Қаржылық активтер — кейін бағалау және пайда мен шығын

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер	Бұл активтер кейін әділ құны бойынша бағаланады. Пайданың немесе шығынның таза шамасы, соның ішінде кез келген пайыздық кіріс пен дивидендтер кезең ішіндегі пайда немесе шығын құрамында танылады.
Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер	Бұл активтер кейін тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісімен амортизациялық құны бойынша бағаланады. Амортизациялық құн құнсыздану шығындарының көлеміне төмендейді. Пайыздық кіріс, оң және теріс бағамдағы айырмалар және құнсыздану сомалары пайда немесе шығын құрамында танылады. Тануды тоқтатудан түскен кез келген пайда немесе шығын кезең ішіндегі пайда немесе шығын құрамында танылады.
Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдарға құйылатын инвестициялар	Бұл активтер кейін әділ құны бойынша бағаланады. Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісімен есептелген пайыздық кіріс, оң және теріс бағам айырмалары және құнсыздану сомалары пайда немесе шығын құрамында танылады. Пайданың немесе шығынның басқа таза шамалары басқа жиынтық табыс құрамында танылады. Тануды тоқтатқаннан кейін, басқа жиынтық табыс құрамында жинақталған пайда немесе шығын кезең ішіндегі пайдаға немесе шығын санатына қайта жіктеледі.
Басқа жиынтық табыс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік құралдарға құйылатын инвестициялар	Бұл активтер кейін әділ құны бойынша бағаланады. Дивиденд инвестицияның бастапқы құнының бір бөлігін өтеу болғаны айқын болмағанда ғана, дивидендтер кезең ішіндегі пайда немесе шығын құрамындағы кіріс ретінде танылады. Пайданың немесе шығынның басқа таза шамалары басқа жиынтық табыс құрамында танылады және ешқашан кезең ішіндегі пайда немесе шығын санатына қайта жіктелмейді.

Қаржылық міндеттемелер - жіктеу, кейінгі бағалау және пайда мен шығындар

Қаржылық міндеттемелер амортизациялық құн бойынша немесе пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі. Саудаға арналған деп жіктелсе, қаржылық міндеттеме пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі (бұл — туынды құрал), немесе оны ұйым бастапқы танығанда өз пайымы бойынша солай жіктейді.

Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер әділ құн бойынша бағаланады, ал пайданың немесе шығынның нетто шамалары, соның ішінде кез келген пайыздық шығын пайда немесе шығын құрамында танылады. Өзге қаржылық міндеттемелер кейін тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісімен амортизациялық құны бойынша бағаланады. Пайыздық шығыс, оң және теріс бағамдағы айырмалар пайда немесе шығын құрамында танылады. Тануды тоқтатқанда орын алатын барлық пайда немесе шығын да пайда немесе шығын құрамында танылады.

Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер шарттарын түрлендіру

Қаржылық активтер

Қаржылық активтің шарттары өзгерсе, Топ мұндай түрлендірілген актив бойынша қаражат ағындары айтарлықтай өзгеше болып-болмайтынын бағалайды. Қаражат ағындары айтарлықтай өзгеше болса («шарттардың елеулі түрде түрлендірілуі»), бастапқы қаржылық актив бойынша келісімшартта қарастырылған қаражат ағындарына қатысты құқық мерзімі аяқталды деп есептеледі. Бұл жағдайда бастапқы қаржылық активті тану тоқтатылып, есепте әділ құн бойынша жаңа қаржылық актив танылады.

Топ шарттар елеулі түрде түрлендіріліп-түрлендірілмейтінін сандық және сапалық тұрғыдан бағалайды, яғни бастапқы қаржылық актив бойынша қаражат ағындары мен түрлендірілген немесе оның орнын басқан қаржылық актив бойынша қаражат ағындары арасында айтарлықтай айырмашылық бар-жоғын анықтайды. Топ сапалық факторларды, сандық факторларды және сандық пен сапалық факторлардың жиынтық әсерін талдап, шарттардың елеулі түрде түрлендірілгенін сандық және сапалық тұрғыдан бағалайды.

Ақшалай қаражат ағындары айтарлықтай өзгеше болса, бастапқы қаржылық актив бойынша келісімшартта қарастырылған қаражат ағындарына қатысты құқық мерзімі аяқталды деп есептеледі. Мұндай бағалау кезінде Топ аналогия бойынша қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтатуға қатысты нұсқауларды басшылыққа алады.

Келесі сапалық факторлар негізінде Топ шарттар елеулі түрде түрлендірілді деген қорытынды шығарады:

- қаржылық актив валютасының өзгеруі;
- қамтым түрінің немесе актив сапасын арттырудың басқа құралдарының өзгеруі

Амортизациялық күн бойынша бағаланатын түрлендірілген актив бойынша қаражат ағындары елеулі түрде өзгеше болмаса, шарттардың ондай түрлендірілуі қаржылық актив танылуының тоқтатылуына себеп болмайды. Мұндай жағдайда Топ қаржылық активтің жалпы баланстық құнын қайта есептеп, жалпы баланстық құн сомасын пайда немесе шығын құрамында түрлендіруден болған пайда немесе шығын ретінде таниды. Қаржылық активтің жалпы баланстық құны осы қаржылық актив бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдаланып дисконтталған қайта қаралған немесе түрлендірілген қаражат ағындарының келтірілген құны ретінде қайта есептеледі. Орын алған шығындар мен комиссиялар түрлендірілген қаржылық активтің баланстық құнын түзетеді және түрлендірілген қаржылық активтің қалған қолданылу мерзімі ішінде амортизацияланады.

Қаржылық міндеттемелер

Қаржылық міндеттеменің шарттары түрлендірілген міндеттеме бойынша қаражат ағындарының шамасы елеулі түрде түрленетіндей өзгергенде, Топ қаржылық міндеттемегі тануды тоқтатады. Бұл жағдайда түрлендірілген шартты жаңа қаржылық міндеттеме әділ күн бойынша танылады. Бұрынғы қаржылық міндеттемелердің баланстық құны мен жаңа түрлендірілген шартты қаржылық міндеттемелердің құны арасындағы айырма пайда немесе шығын құрамында танылады.

Шарттарды түрлендіру (немесе қаржылық міндеттемені ауыстыру) қаржылық міндеттемені танудың тоқтатылуына себеп болмаса, шарттарды түрлендіру жағдайы қаржылық активтің танылуын тоқтатуға себеп болмағанда Топ қаржылық активтің жалпы баланс құнын түзетуге қатысты тәсілге сәйкес келетін есептік саясатын қолданады, яғни Топ осындай түрлендіру (немесе қаржылық міндеттемені ауыстыру) нәтижесінде пайда болатын қаржылық міндеттеменің амортизацияланған құнының барлық түзетуін шарттар түрлендірілген (немесе қаржылық міндеттеме ауыстырылған) күндегі пайда немесе шығын құрамында таниды.

Келісімшарттың қазіргі шарттарының салдары болса (мысалы, тиісті кредиттеу келісімшартында банктердің пайыздық мөлшерлемені өзгерту мүмкіндігі қарастырылса және Топтың елеулі айыппұл төлемей, номинал күн бойынша мерзімінен бұрын өтеу құқығы болса, НБРК LIBOR негізгі мөлшерлемесінің өзгерістеріне байланысты пайыздық мөлшерлеменің өзгерістері), қолданыстағы қаржылық міндеттемелер бойынша ақшалай қаражат ағындары шамасының өзгерістері шарттардың түрлендірілуі болып есептелмейді. Нарықтағы жағдайлардың өзгеруіне жауап ретінде пайыздық мөлшерлеменің нарық деңгейіне дейін өзгерісін Топ құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар құралдарға қолданылатын есеп тәртібімен есептейді, яғни пайыздық мөлшерлеме болашақта қайта қаралады.

Топ сапалық факторларды, сандық факторларды және сандық пен сапалық факторлардың жиынтық әсерін талдап, шарттардың елеулі түрде түрлендірілгенін сандық және сапалық тұрғыдан бағалайды. Келесі сапалық факторлар негізінде Топ шарттар елеулі түрде түрлендірілді деген қорытынды шығарады:

- қаржылық міндеттеме валютасының өзгеруі;
- қамтым түрінің немесе міндеттеме сапасын арттырудың басқа құралдарының өзгеруі;
- айырбастау шартының қосылуы;
- қаржылық міндеттеме субординациясының өзгеруі.

Ақшалай қаражат ағынының келтірілген құны жаңа шарттарға сәйкес, соның ішінде бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеменен дисконтталған, алынған комиссиялық сыйақысыз комиссиялық сыйақының төлемдері бастапқы қаржылық міндеттеме бойынша қалған қаражат ағындарының дисконтталған келтірілген құнынан кемінде 10 %-ға өзгеше болса, сандық бағалау процесін өткізу мақсаттары үшін шарттар елеулі түрде өзгеше болып есептеледі. Бір борыштық құралды басқасымен ауыстыру немесе оның шарттарын түрлендіру жағдайы есепте өтем болып көрсетілсе, онда орын алған шығындар мен комиссиялар тиісті борыштық міндеттемені өтеуден түскен пайда немесе шығын бөлігі болып танылады. Бір борыштық құралды басқасымен ауыстыру немесе оның шарттарын түрлендіру жағдайы есепте өтем болып көрсетілмесе, онда тиісті міндеттеменің баланстық құны орын алған шығындар мен комиссиялар сомасына түзетіледі және бұл түзету түрлендірілген міндеттеменің қалған қолданылу мерзімі ішінде амортизацияланады.

Тануды тоқтату

Қаржылық активтер

Топ қаржы активін тануды ол осы қаржы активі бойынша ақша қаражатының ағынына шартта көзделген құқықтарын жоғалтқан не ол осы қаржы активіне меншік құқығына байланысты іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайдалар екінші Тарапқа берілетін мәмілені жүзеге асыру нәтижесінде шартта көзделген ақша қаражатының ағындарын алу құқығын берген немесе осы қаржы активіне меншік құқығына байланысты барлық тәуекелдер мен пайдалардың елеулі бөлігін берген, не сақтаған кезде тоқтатады, бірақ қаржылық активті бақылауды сақтамайды.

Топ олардың талаптары бойынша қаржылық жағдай туралы есепте танылған активтерді беретін мәмілелер жасайды, бірақ бұл ретте берілген активтерге меншік құқығынан туындайтын барлық немесе іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайданы сақтайды. Мұндай жағдайларда берілген активтерді тану тоқтатылмайды.

Қаржылық міндеттеме

Топ ол бойынша шарттық міндеттемелер орындалған, күші жойылған немесе тоқтатылған кезде қаржылық міндеттемені тануды тоқтатады. Топ сондай-ақ оның шарттары түрлендірілген және осындай түрлендірілген міндеттеме бойынша ақша ағындарының шамасы айтарлықтай ерекшеленетін кезде қаржылық міндеттемені тануды тоқтатады және мұндай жағдайда пайда болатын түрлендірілген шарттарға негізделген жаңа қаржылық міндеттеме әділ құн бойынша танылады.

Қаржылық міндеттемені тану тоқтатылған кезде өтелген баланстық құн мен төленген өтеу арасындағы айырма (берілген кез келген ақшалай емес активтерді немесе өзіне қабылданған міндеттемелерді қоса алғанда) пайданың немесе залалдың құрамында танылады.

Өзара есепке алу

Топтың қазіргі сәтте танылған сомаларды өзара есепке алу бойынша заңды қорғанысы қамтамасыз етілген құқығы бар болып, олар бойынша нетто негізде есеп айырысу немесе бір уақытта активті іске асыру және міндеттемені орындау ниеті бар болғанда ғана, қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алынады және қаржылық жағдай жөніндегі есепте нетто шамада танылады.

Жарғылық капитал

Қарапайым акциялар жеке капитал болып жіктеледі. Қарапайым акцияларды және акциялар бойынша опциондарды шығаруға тікелей байланысты қосымша шығындар салық әсерін есепке ала отырып жеке капитал шамасынан шегерілген мөлшер ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтер жарияланған кезеңіндегі міндеттемелер ретінде танылады.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Топ бағалау резервтерін төмендегілер бойынша ККШ-ға қатысты шығындар ретінде таниды:

- амортизациялық құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер;
- өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құралдарға құйылатын инвестициялар.

Топ резервтерді бүкіл мерзім ішіндегі ККШ-ға тең сомаға шығын ретінде бағалайды. Бұған келесі құралдар кірмейді, себебі олар бойынша танылатын резерв сомасы 12 айлық күтілген кредиттік шығынға тең болады:

- есептік күні кредиттік тәуекелі төмен деп анықталған жағдайда, кепілдікті депозиттер; және
- өзге кепілдікті депозиттер және бастапқы тану сәтінен кредиттік тәуекелі (яғни қаржы құралы қолданылатын болжалды мерзім ішінде дефолттың орын алу қаупі) елеулі түрде артпаған банк шоттары бойынша қалдықтар.

Саудалық дебиторлық берешекке қатысты шығын ретіндегі бағалау резервтері әрдайым бүкіл мерзім ішіндегі күтілген кредиттік шығындарға тең сомада бағаланады.

Бастапқы тану сәтінен қаржылық актив бойынша кредиттік тәуекелдің елеулі түрде артуы орын алған-алмағанын бағалағанда және ККШ бағалағанда, Топ шамадан тыс шығын немесе күш жұмсамай қисынды және қолжетімді болған, дәлелді және расталатын ақпаратты талдайды. Бұған сандық және сапалық ақпарат пен Топтың бұрынғы тәжірибесіне және кредиттік сапаның дәлелді бағасына негізделген талдау және болжамдық ақпарат кіреді.

Мерзімі 30 күннен асып кетсе немесе халықаралық рейтинг агенттігі қаржылық активте берген сыртқы кредиттік рейтингі Moody's, Standard&Poor's Global Ratings (S&P Global Ratings) немесе Fitch кредиттік рейтинг агенттіктеріне сәйкес алты сатыға төмендесе, Топ қаржылық актив бойынша кредиттік тәуекел елеулі түрде артты деп пайымдайды.

Келесі жағдайларда Топ қаржылық активті дефолт оқиғасына ұшыраған қаржылық активтерге жатқызады:

- қарыз алушының компания алдындағы өзінің кредиттік міндеттемелерін кепілдік қамтамасыз етуді іске асыру (ол болған кезде) сияқты шараларды қолданбай-ақ толық көлемде өтеуі екіталай; немесе
- қаржылық активтің мерзімінен 90 күнге кешіктірілуі.

Топ кредиттік рейтингі әлемде барша қабылдаған «инвестициялық сапа» рейтингі сипаттамасына сәйкес болған борышқорлық құнды қағаздың кредиттік тәуекелі төмен деп есептейді. Топ оны Baa3 рейтингіне тең немесе Moody's не BBB бағалары бойынша одан жоғары немесе S&P Global Ratings бағалары бойынша одан жоғары деп қарастырады.

Бүкіл мерзім ішіндегі ККШ — қаржы құралының күтілген қолданылу мерзімі бойы ықтимал дефолт оқиғаларының барлығы нәтижесінде орын алатын ККШ.

12 айлық ККШ — есептік күннен бастап 12 ай ішінде (немесе қаржы құралының күтілген қолданылу мерзімі 12 айдан кем болса, одан қысқа мерзім ішінде) орын алуы ықтимал дефолт оқиғаларының нәтижесінде пайда болатын ККШ бөлігі.

ККШ келісімшартта қарастырылған, ішінде Топқа кредиттік тәуекелге тап болуы мүмкін максималды кезең бойынша бағаланғанда максималды кезең қарастырылады.

ККШ бағалау

Күтілген кредиттік шығындар кредит шығындарының ықтималдылығын ескеріп өлшенген есептік баға болып табылады. Кредиттік шығындар бүкіл күтілген алынбаған қаражаттың келтірілген құны (яғни келісімшартқа сәйкес Топқа тиесілі ақша ағындары мен Топ аламын деп күткен қаражат ағындары арасындағы айырма) болып есептеледі.

ККШ осы қаржылық активтің тиімді пайыздық мөлшерлемесімен дисконтталады.

Кредиттік-құнсызданған қаржылық активтер

Әрбір есепті күні топ амортизацияланған құны бойынша көрсетілетін қаржы активтерін және басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша көрсетілетін борыштық бағалы қағаздарды кредиттік құнсыздану мәніне бағалайды. Қаржы активі осындай қаржы активі бойынша болашақтағы есеп айырысу ақша ағындарына теріс әсер ететін бір немесе бірнеше оқиғалар болған кезде «кредиттік-құнсызданған» болып табылады.

Қаржылық активтің кредиттік құнсыздануын келесі байқалатын деректер растайды, атап айтқанда:

- қарыз алушының немесе эмитенттің елеулі қаржылық қиындықтары;
- дефолт немесе төлемді 90 күннен артық кешіктіру сияқты келісімшарт талаптарының бұзылуы;
- Топтың басқа жағдайларда қарастырылмайтын шарттармен қарыздың немесе аванстық төлемнің құрылымын өзгертуі;
- қарыз алушының банкротқа ұшырау ықтималдылығының немесе басқа қаржылық қайта ұйымдастырылуының пайда болуы; немесе
- қаржылық қиындықтар нәтижесінде бағалы қағаздар үшін белсенді нарықтың жоғалуы.

Қаржылық жағдай туралы есепте несие бойынша күтілетін шығындар бойынша резервті ұсыну

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер бойынша шығындар ретінде бағалау резервтері сол активтердің жалпы баланстық құнынан шегеріледі.

Өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құнды қағаздар жағдайында, шығындар ретіндегі бағалау резерві пайда немесе шығын құрамында есептеледі және өзге жиынтық табыс құрамында көрсетіледі.

Есептен шығару жағдайлары

Топтың қаржылық актив толық мөлшерде немесе бір бөлігі өтеледі деп күтуге негізі болмаса, қаржылық активтің толық баланстық құны есептен шығарылады. Ұқсас активтер бойынша сомаларды өтеудің бұрынғы тәжірибесіне сүйеніп, Топ жеке тұлғаларға қатысты жалпы баланстық құнды есептен шығару саясатын қолданады. Топ есептен шығарылған сомалардың аса өтелуін күтпейді.

4. Шоғырландырылған қаржылық есептілікте жаңа және қайта қаралған халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын қабылдау

ХҚЕС 16 «Жалға алу» бойынша жөндеу

Топ 2021 жылдың наурыз айында жарияланған 16 ХҚЕС-қа «2021 жылдың 30 маусымынан кейінгі кезеңді қамтитын COVID-19 пандемиясына байланысты жалға беру концессиясы» түзетуін қолданды. Түзетуге дейін 16 ХҚЕС Топ жалға алушы болып табылатын жалдау келісімшарттары үшін шектеулі мерзімді ерікті практикалық мақсатты қамтамасыз етті, яғни. Топ практикалық мақсатқа сәйкес келетін жалдау үшін, коронавирустық пандемияның тікелей нәтижесі ретінде пайда болатын жалдау талаптарының жалға алу түрлендірулері болып табылатынын бағалау талап етілмейді. 2021 жылы жарияланған түзету оңайлатудың қолжетімділігін қосымша жылға дейін ұзартады. Топ осы түзетуді ретроспективті түрде қолданды. Түзету 2021 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша бөлінбеген пайдаға әсер етпейді.

ХҚЕС 9 «Қаржы құралдар» бойынша түзетулер

Топ бастапқыда 2021 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енген IBOR реформасының 2-кезеңдегі түзетулерін (ХҚЕС 9, ХБЕС 39, ХҚЕС 7, ХҚЕС 4 and ХҚЕС 16-ға түзетулер) қолданды.

Топ 2-кезеңдегі түзетулерді ретроспективті түрде қолданды. Дегенмен, 2-кезеңдегі түзетулермен рұқсат етілген ерекшеліктерге сәйкес, Топ осы түзетулердің қолданылуын көрсету үшін алдыңғы кезеңдердің салыстырмалы көрсеткіштерін қайталамауды шешті. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топта базалық мөлшерлеме балама базалық мөлшерлеменен ауыстырылған операциялары болмаған, ретроспективті қолдану кезең басындағы меншікті капиталдың қалдықтарына әсер еткен жоқ.

5. Бухгалтерлік есептің сыни тұжырымдары және бағалаудың белгісіздігінің негізгі көздері

ҚЕХС сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау басшылықтан есеп саясатын қолдануға және активтердің, міндеттемелердің, кірістер мен шығыстардың есептік сомаларына әсер ететін пікірлер, бағалаулар мен жорамалдар жасауды талап етеді. Нақты нәтижелер осы бағалардан өзгеше болуы мүмкін.

Бағалар мен негізгі болжамдар тұрақты негізде қаралып отырады. Есеп айырысу бағалауларындағы өзгерістер, егер олар белгілі бір кезеңге қатысты болса, немесе егер өзгерістер ағымдағы және болашақ кезеңдерге әсер етсе, қайта қарау кезеңінде және болашақ кезеңдерде осындай өзгерістер енгізілген кезеңде танылады.

Төменде Топтың есеп саясатын қолдану кезінде басшылық жасаған және шоғырландырылған қаржылық есептілікте танылған сомаларға едәуір әсер ететін маңызды пайымдар мен бағалар келтірілген.

Резервтер

Резервтер негізінен әуе кемелерге көрсетілетін техникалық қызмет резервтерін қамтиды (23-ескертпе).

Болашақ техникалық қызметке байланысты ауыспалы жалгерлік төлемдердің өтелімділігі

Әуе кемелерін операциялық жалға алу келісімшарттарына сәйкес, Топ жалға берушілерге қозғалтқыштардың, қызмет мерзімдері шектеулі қозғалтқыш бөліктерінің және фюзеляждың негізгі инспекцияларының ұшу сағаттары негізінде есептелген ауыспалы жалгерлік төлемдерді жасайды. Бұл сомалар техникалық қамтамасыз ету қызметінің құнына қолданылады және оны жалға берушілер жөндеу жүргізгенде (қозғалтқышты жөндеу, қызмет мерзімдері шектеулі қозғалтқыш бөліктерін ауыстыру) өтейді. Өтем Қазақстан Республикасының Азаматтық авиация комитеті («ААК») келіскен Топтың техникалық қызмет көрсету бағдарламасының кестесіне енгізілген жөндеу мен ауыстыру жұмыстары бойынша ғана жүзеге асырылады.

Әуе кемесі кесте бойынша жоспарланған жөндеуден кейін, бірақ қайтару алдындағы шартты орындау қажеттілігі пайда болғанға дейін қайтарылған жағдайда, жалға берушілерге төленген қолданылмайтын ауыспалы жалгерлік төлемдердің сомалары өтелмейтін болып табылады және әуе кемесінің келесі жалға алушысына берілуі үшін депозит ретінде жалға берушіде қалады. Басшылық Топ төлеген ауыспалы жалгерлік төлемдердің өтелімділігін үнемі бағалайды. Жөндеу бойынша күтілмеген шығыстар орын алған сәттегі табыстар немесе шығыстар құрамында көрсетіледі.

Салық заңдарының талаптарына сәйкес болу

Қазақстан Республикасының салықтық, валюталық және кедендік заңдарын әртүрлі түсінуге болады және олар жиі өзгеріп отырады. Бұл ретте басшылықтың Топтың қызметіне қатысты салық заңдары ережелерін түсіну жолына айыппұл салуға және өсімпұл есептеуге заңды құқығы бар тиісті өңірлік билік органдары келіспеуі мүмкін. Бұрын күмән туғызбаған мәмілелердің салық есебіне болашақта қарсы шығу ықтималдығы бар. Салық кезеңі келесі бес күнтізбелік жылдың ішінде салық органдарының тексерісі үшін ашық болып қалады.

Белгілі жағдайларда тексерістер одан да ұзақ кезеңдерді қамтуы мүмкін. Топ басшылығы салық заңдарының өз түсінігіне сай салықтар бойынша міндеттемелер толық көлемде көрсетілді деп пайымдаса да, жоғарыда аталған фактілер Топ үшін қосымша салық тәуекелдерінің туындауына себеп болуы мүмкін.

Функциялық валютаны белгілеу

Компанияның функционалдық валютасы - бұл АҚШ доллары, ол басшылықтың пікірінше, Компанияның көптеген операцияларының экономикалық мәнін және оның есеп беру күніне оның жұмысына әсер ететін мән-жайларды көрсетеді. Әр есеп беру күніне Компания басшылығы есепті күнгі жағдайларға байланысты функционалды валютаны анықтауға әсер етуі мүмкін факторларды қайта бағалайды.

Баға саясатын, халықаралық және жергілікті маршруттардан түсетін кірістер құрылымын, шығындар құрылымын және Компанияның халықаралық маршруттарды одан әрі кеңейту стратегиясын үнемі дамыта отырып, негізгі экономикалық ортаны талдау үшін басшылықтан маңызды кәсіби пікірлер қажет. Осылайша, бұдан кейінгі жағдайлар әртүрлі болуы мүмкін және әртүрлі қорытындыларға әкелуі мүмкін.

COVID-19 пандемиясына байланысты компанияның халықаралық рейстер кірісі ішкі рейстер кірісінен көбірек төмендеді. Нәтижесінде 2020 жылы доллар валютасында сату үлесі айтарлықтай төмендеді. 2021 жылы нарықтың қалпына келуіне байланысты 2020 жылмен салыстырғанда халықаралық бағыттарға сұраныс артты. Басшылық 2022 жылы халықаралық бағыттардағы қалпына келтіру және онымен байланысты доллар валютасында сату жалғасады деп есептейді, осылайша Компанияның функционалдық валютасы АҚШ доллары болып қалады.

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің пайдалы қызмет ету мерзімі

Негізгі құралдарды есепке алу кезінде активтердің пайдалы қызмет мерзімі есептеледі және жылына кем дегенде бір рет құнсызданудың бар-жоғын анықтау үшін бағалау жүргізіледі.

Бағалау резервтері

Топ дебиторлық берешектің құнсыздануы бойынша резервтер есептейді. Топ күтілген бүкіл пайдалану мерзімі негізінде дебиторлық берешек дефолтының ықтималдылығын есептеді. Экономикадағы және клиенттердің бизнесіне қатысты жағдайлардағы өзгерістер тарихи ақпарат негізінде алынған дефолт ықтималдылығының коэффициенті мен дефолт жағдайындағы шығынды түзетуді қажет етуі мүмкін, осылайша қаржылық есеп-қисапта көрсетілген күмәнді есептер бойынша резервтердің түзетілуіне ықпалын тигізеді. 2021, 2020 және 2019 жылдардың 31 желтоқсанында күмәнді қарыздар бойынша резервтер сәйкесінше 835,533 мың теңге, 882,227 мың теңге және 861,975 мың теңге мөлшерінде болды (17-ескертпе).

Басқа қаржылық активтердің көпшілігіне бір немесе бірнеше халықаралық несиелік агенттіктері кредиттік рейтингтерді тағайындаған: Moody's, Fitch немесе S&P Global Ratings. Есептелген несиелік залал бастапқы тану күніндегі несиелік тәуекелмен салыстырғанда несиелік тәуекелі айтарлықтай өскен активтердің пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде есептеледі. Құнсызданған активтер үшін Топ құнсызданудан болған шығынды активтің бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемесі бойынша дисконтталған активтің баланстық құны мен болжанатын болашақ ақша ағындарының келтірілген құны арасындағы айырма ретінде есептейді.

Құнсызданған активтер бойынша Топ құнсыздану шығынын активтің баланстық құны мен активтің бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемесі бойынша дисконтталған ықтимал болашақ ақша ағындарының қазіргі құны арасындағы айырма ретінде есептейді. Шығындар кіріс және шығыс түрінде танылады және бағалау қорының есебінде көрсетіледі. Топ активті қалпына келтірудің шын мүмкіндіктері жоқ деп есептегенде, тиісті сомалар есептен шығарылады. Құнсызданған активтің пайыздары дисконттау мөлшерлемесін «айналдыру» жолымен таныла береді. Кейінгі оқиға 2-сатыда құнсыздануды танудан кейін орын алған кредиттік тәуекелдің төмендеуіне себеп болғанда, Топ сол активтерді 1-сатыға көшіру үшін қарыз алушының қазіргі қаржы позициясының тұрақтылығын талдайды. 2021 жылғы 31 желтоқсанында құнсыздануға арналған резерв 20,123,607 мың теңгені құрады, бұл 17-ескертпеде көрсетілген (2020 жылғы 31 желтоқсанда: 20,009,220 мың теңге, 2019 жылғы 31 желтоқсанда: 18,221,997 мың теңге).

Есептік күні өткізілетін түгендеу мәліметтерінің негізінде Топ жыл сайын өтімсіз тауарлық-материалдық қорлардың есептен шығарылу қажеттілігін бағалайды. 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдайға сәйкес, Топ өтімсіз тауарлық-материалдық қорлардың 677,062 мың теңге мөлшерінде есептен шығарылуын таныды (2020 ж.: 718,493 мың теңге; 2019 ж.: 811,091 мың теңге) (15-ескертпе).

Клиенттер бейілділігі бағдарламасы

«Nomad Club» бағдарламасы — жолаушыларға әр ұшқаны үшін ұпай алу мүмкіндігін беретін клиенттерді тарту бағдарламасы. Жеткілікті ұпай санын жинаған жолаушы ұпайларын билетке ауыстыруға мүмкіндік алады. Топ ұпайдың бағасын беру үшін билеттердің бағалық құнын пайдаланады. Әр есептік күні пайдаланылмаған ұпайлардың құны кейінге шегерілген кіріс ретінде танылады. Ұпайлар құны болып әр бағдар мен класс бойынша билеттердің орташа сатылу бағасы негізінде есептелген жеке-дара сату бағасы есептеледі. Тарихи деректерге сүйеніп, Топ пайдаланылуы екіталай ұпайлар бойынша талап етілмеген құқықтардың сомасын белгілейді.

Жалға беру мерзімі

Кейбір мүліктік жалдаулар келісімшарттың бұзылмайтын мерзімі аяқталғанға дейін бір жылға дейін Топ қолданатын кеңейту нұсқаларын қамтиды. Мүмкіндігінше, Топ эксплуатациялық икемділікті қамтамасыз ету үшін кеңейту нұсқаларын жаңа жалдау шарттарына қосуға тырысады. Кеңейтудің қол жетімді нұсқаларын жалға берушілер емес, тек Топ жүзеге асырады. Жалдаудың басталу күнінде Топ кеңейту нұсқаларын қолдану орынды ма, жоқ па, соны бағалайды. Топ маңызды оқиға болған кезде немесе оның бақылауындағы жағдайлар айтарлықтай өзгерген кезде опциондарды қолдану орынды ма, жоқ па деп қайта бағалайды.

Топ белгілі бір жалдау шарттары бойынша жалдау шартын орындау мерзіміне негізделген жалдау мерзімін анықтау туралы шешім қабылдайды. Топ жалдаудың міндетті сипаты жазбаша келісіммен (айыппұлды неғұрлым кеңірек түсіндіру) жалдауды ұзарту немесе тоқтату құқығына қатысты жалдауды реттейтін қолданыстағы заңдармен (атап айтқанда, жалға алушының жалдау құқығын ұзартуға немесе бұзудан бас тарту құқығына) сәйкес келеді деп санайды. Топ өзінің Азаматтық кодексіне сәйкес келіссөздер тетігі арқылы жалдау құқығын жаңартуға немесе бұзуға алдын-ала құқығы бар болған кезде, өзін жаңарту немесе одан бас тарту құқығын пайдалану маңызды деп шешті. Осылайша, жалдау мерзімі тек төлемді ғана емес, келісімшарттың кең шарттарын ескере отырып, жалдау мерзімі келісімшарт мерзімінен тыс болуы мүмкін.

Кейінге қалдырылған салық активін қалпына келтіру

Танылуы мүмкін кейінге қалдырылған салық активтерінің мөлшерін анықтау болашақ салық салынатын пайданың ықтимал мерзімдері мен деңгейіне және болашақ салық жоспарлау стратегияларына негізделген басқарудың маңызды пікірлерін талап етеді. Салық кодексі бизнеске алдағы он жыл ішінде жинақталған салық шығындарын алға тартуға мүмкіндік береді. Басшылық, 5 жылдық бизнес-жоспарда жоспарланған салық салуға дейінгі пайданы 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша салықтық залалмен салыстыру арқылы кейінге қалдырылған салық активін пайдалану үшін жеткілікті салық салынатын пайданың болуы ықтимал деген қорытындыға келді.

6. Операциялық сегменттер

Топ басшылығы сегменттердің жұмысын бағалау мақсатында толық сервистік Air Astana авиакомпаниясы мен FlyArystan бюджеттік авиакомпаниясының сегменттерінің нәтижелері мен өнімділігі негізінде ресурстарды сегменттерге бөлу туралы шешім қабылдайды. Топтың негізгі қызметтерін төмендегідей қорытындылауға болады:

Air Astana

Топтың авиациялық қызметі негізінен толық қызмет көрсететін авиакомпания ретінде ішкі және халықаралық жолаушылар мен әуе жүктерін тасымалдау операцияларынан тұрады.

FlyArystan

Топтың авиациялық қызметі негізінен арзан тасымалдаушы ретінде ішкі және халықаралық жолаушылар мен әуе жүктерін тасымалдау операцияларынан тұрады.

Топ FlyArystan сегменті үшін пайдалану құқығы активтерін танымайды, өйткені ол сегменттің қаржылық жағдайын бөлек талдамайды. Оның орнына Топ FlyArystan әуе кемелерін жалға алу үшін Air Astana жалға алған кездегідей және ұқсас экономикалық шарттарда төлеуге тиіс жалдау төлемдерін таниды.

2021, 2020 және 2019 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы операциялық нәтижелер:

мың. теңге	2021 ж.		2020 ж.	
	Air Astana	FlyArystan	Топ ішілік элиминациялар	Жалпы
Пайда және залал туралы есеп				
Табыстар және басқа да пайда				
Жолаушылар тасымалы	239,834,292	65,418,347	-	305,252,639
Жүк және пошта	13,605,483	698,810	-	14,304,293
Өзге табыстар	2,747,233	613,352	-	3,360,585
Жалға беру	23,189,711	-	(23,189,711)	-
Кері жалдаумен сату операциялары бойынша пайда	1,989,207	-	-	1,989,207
Жалпы табыс және басқа да пайда	281,365,926	66,730,509	(23,189,711)	324,906,724
Операциялық шығындар				
Жанармай	(44,533,975)	(17,161,180)	-	(61,695,155)
Амортизация және тозу	(50,918,761)	(565,409)	-	(51,484,170)
Персонал шығындары	(35,258,316)	(9,416,206)	-	(44,674,522)
Инженерлік қызмет көрсету	(37,496,575)	(12,352,006)	9,524,521	(40,324,060)
Әуежай қызметтері және навигация	(23,163,653)	(6,716,227)	-	(29,879,880)
Жолаушыларға қызмет көрсету	(22,446,360)	(3,515,171)	-	(25,961,531)
Іске асыру шығындары	(9,857,402)	(828,908)	-	(10,686,310)
Экипаж шығындары	(4,386,685)	(930,820)	-	(5,317,505)
Сақтандыру	(2,322,102)	(704,506)	-	(3,026,608)
Ақпараттық технологиялар	(1,634,596)	(316,938)	-	(1,951,534)
Ұшақты жалға алу бойынша шығындар	(1,463,445)	(13,763,265)	13,665,190	(1,561,520)
Консультациялық және кәсіби қызметтер	(1,423,712)	(24,768)	-	(1,448,480)
Жылжымайтын мүлікті жалдау бойынша шығыстар	(1,082,665)	(41,723)	-	(1,124,388)
Салық	(1,066,338)	-	-	(1,066,338)
Дебиторлық берешектің құнсыздануы	13,076	(62,330)	-	(49,254)
Басқа операциялық шығындар	(4,153,873)	(302,566)	-	(4,456,439)
Жалпы операциялық шығындар	(241,195,382)	(66,702,023)	23,189,711	(284,707,694)
Операциялық пайда	40,170,544	28,486	-	40,199,030

мың. теңге	2020 ж.	2020 ж.	Топ ішілік элиминациялар	Жалпы
Пайда және залал туралы есеп	Air Astana	FlyArystan		
Табыстар және басқа да пайда				
Жолаушылар тасымалы	122,847,508	22,701,394	-	145,548,902
Жүк және пошта	9,794,968	412,262	-	10,207,230
Өзге табыстар	4,395,629	198,193	-	4,593,822
Жалға беру	11,977,790	-	(11,977,790)	-
Кері жалдаумен сату операциялары бойынша пайда	2,366,523	-	-	2,366,523
Жалпы табыс және басқа да пайда	151,382,418	23,311,849	(11,977,790)	162,716,477
Операциялық шығындар				
Амортизация және тозу	(41,619,843)	(115,248)	-	(41,735,091)
Жанармай	(28,522,391)	(7,500,367)	-	(36,022,758)
Персонал шығындары	(26,008,917)	(3,768,375)	-	(29,777,292)
Әуежай қызметтері және навигация	(16,120,782)	(2,955,692)	-	(19,076,474)
Инженерлік қызмет көрсету	(16,346,974)	(5,216,487)	4,303,505	(17,259,956)
Жолаушыларға қызмет көрсету	(13,480,348)	(1,290,229)	-	(14,770,577)
Іске асыру шығындары	(6,682,344)	(244,777)	-	(6,927,121)
Экипаж шығындары	(5,722,544)	(261,963)	-	(5,984,507)
Сақтандыру	(2,058,601)	(324,218)	-	(2,382,819)
Ақпараттық технологиялар	(1,543,136)	(199,753)	-	(1,742,889)
Салық	(1,720,813)	-	-	(1,720,813)
Ұшақты жалға алу бойынша шығындар	(1,343,347)	(7,716,659)	7,674,285	(1,385,721)
Консультациялық және кәсіби қызметтер	(1,308,189)	(26,246)	-	(1,334,435)
Жылжымайтын мүлікті жалдау бойынша шығыстар	(985,173)	(10,262)	-	(995,435)
Дебиторлық берешектің күнсыздануы	50,326	(101,527)	-	(51,201)
Басқа операциялық шығындар	(9,790,410)	(139,243)	-	(9,929,653)
Жалпы операциялық шығындар	(173,203,486)	(29,871,046)	11,977,790	(191,096,742)
Операциялық залал	(21,821,068)	(6,559,197)	-	(28,380,265)

мың. теңге	2019 ж.	2019 ж.	Топ ішілік элиминациялар	Жалпы
Пайда және залал туралы есеп	Air Astana	FlyArystan		
Табыс және басқа да кірістер				
Жолаушылар тасымалы	305,207,529	10,542,849	-	315,750,378
Жүк және пошта	7,961,583	131,666	-	8,093,249
Басқа кірістер	18,257,940	95,688	-	18,353,628
Жалға беру	2,629,493	-	(2,629,493)	-
Кері жалдаумен сату операциялары бойынша пайда	1,791,270	-	-	1,791,270
Жалпы табыс және басқа кірістер	335,847,815	10,770,203	(2,629,493)	343,988,525
Операциялық шығындар				
Жанармай	(75,995,012)	(3,463,505)	-	(79,458,517)
Әуежай қызметтері және навигация	(40,787,371)	(1,086,245)	-	(41,873,616)
Персонал шығындары	(37,892,250)	(1,584,202)	-	(39,476,452)
Инженерно-техническое обслуживание	(35,813,535)	(1,582,288)	1,261,544	(36,134,279)
Жолаушыларға қызмет көрсету	(34,400,039)	(631,920)	-	(35,031,959)
Амортизация және тозу	(31,092,313)	(46,313)	-	(31,138,626)
Іске асыру шығындары	(16,051,387)	(161,903)	-	(16,213,290)
Экипаж шығындары	(13,415,770)	(105,639)	-	(13,521,409)
Ұшақты жалға алу бойынша шығындар	(5,247,120)	(1,387,469)	1,367,949	(5,266,640)
Сақтандыру	(3,394,993)	(89,563)	-	(3,484,556)
Консультациялық және кәсіби қызметтер	(1,382,876)	(155,014)	-	(1,537,890)
Ақпараттық технологиялар	(1,445,264)	(44,782)	-	(1,490,046)
Жылжымайтын мүлікті жалдау бойынша шығыстар	(950,368)	(766)	-	(951,134)
Салық	(657,565)	-	-	(657,565)
Дебиторлық берешектің құнсыздануы	(282,470)	-	-	(282,470)
Басқа операциялық шығындар	(7,291,771)	(56,264)	-	(7,348,035)
Жалпы операциялық шығындар	(306,100,104)	(10,395,873)	2,629,493	(313,866,484)
Операциялық пайда	29,747,711	374,330	-	30,122,041

7. Табыстар және басқа да пайда

мың. теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Жолаушылар тасымалы			
Тұрақты жолаушылар тасымалы соның ішінде:			
<i>Жанармай алымы</i>	282,929,102	138,303,920	309,754,982
<i>Әуежай алымдары</i>	25,920,751	15,928,195	41,513,065
<i>Мөлшерден тыс жүк</i>	13,852,070	6,789,675	18,049,725
Чартерлік тасымалдау	2,439,696	1,407,882	2,177,081
	22,323,537	7,244,982	5,995,396
	305,252,639	145,548,902	315,750,378

Жолаушылар тасымалының кірісі 2021 жылы 2020 жылмен салыстырғанда негізінен сұраныстың қалпына келуі есебінен 159,703,737 мың теңгеге өсті.

Жолаушылар тасымалы кірісі 2019 жылмен салыстырғанда 2020 жылы 170,201,476 мың теңгеге азайды, негізінен әлем бойынша COVID-19 таралуы және соған байланысты өзін-өзі оқшаулау директивалары мен саяхат шектеулері нәтижесінде әуе қатынасына сұраныстың төмендеуіне байланысты.

Топтың жолаушыларды тасымалдаудан түскен кірісі FlyArystan бөлімшесіне тиесілі 65,418,347 мың теңгені қамтиды (2020 жылы: 22,701,394 мың теңге; 2019 жылы: 10,542,849 мың теңге).

Топтың чартерлік тасымалдаудан түскен кірісі FlyArystan бөлімшесіне тиесілі 1,158,022 мың теңгені қамтиды (2020 және 2019 жыл: жоқ).

мың. теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Жүк және пошта			
Жүк - тұрақты тасымалдау	7,624,795	4,059,611	7,184,988
Жүк - чартерлік тасымалдау	5,960,899	5,623,271	-
Пошта	718,599	524,331	908,266
	14,304,293	10,207,213	8,093,255

мың. теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Өзге табыстар			
Кірістер-өзгелері	1,367,816	2,703,109	16,239,317
Негізгі құралдардың шығуынан түсетін кіріс	1,065,282	624,182	467,338
Жердегі қызмет көрсетуден түсетін кіріс	546,126	474,146	381,219
Жарнамадан түскен табыстар	258,554	203,705	301,224
Агенттік шарттар бойынша айыппұлдар	27,436	289,836	629,624
Кепілдіктік қайтарымдар	-	-	157,693
Авиациялық жанармайды сату	-	-	122,863
Өзгелер	95,371	298,844	54,350
	3,360,585	4,593,822	18,353,628

2021 жылдың қарашасында Топ 2015 жылы жасалған өндірушімен келіссөздер нәтижесінде қосалқы қозғалтқышты сатып алды, ол қосымша қаржыландыру алу үшін сату және кері жалға беру мәмілесінің бөлігі ретінде бірден сатылды. Топ кері жалға беруден туындайтын пайдалану құқығы активін Топта қалған пайдалану құқығына жататын активтің бұрынғы баланстық құнының үлесі бойынша бағалады. Сәйкесінше, Топ сатудан түскен түсімнің жалдау міндеттемелерінен асып кетуін және қозғалтқышпен байланысты активтердегі өзгерістерді білдіретін 1,989,207 мың теңге таза пайданы мойындады. Топ жалпы сомасы 7,874,732 мың теңге болатын қосалқы қозғалтқышты сатты және 1,968,146 мың теңге пайдалану құқығы активін және 3,726,539 мың теңге жалдау міндеттемесін таныды. Жалдау шартына сәйкес Топ сегіз жылға ай сайынғы негізде қосалқы қозғалтқышты жалға алды. Топ ақша қаражатының қозғалысы туралы есепте 3,714,556 мың теңгені сатудан және кері жалға беруден түскен түсім ретінде инвестициялық қызметте таныды.

2020 жылдың қаңтар айында Топ бір Airbus A-321 ұшағын сату арқылы сату және жалға беру операцияларын аяқтады. Топ жалға беруден туындайтын пайдалану құқығын активтің алдыңғы баланстық құнының бөлігі ретінде сақтап отырған пайдалану құқығына қатысты активті өлшеді. Сәйкесінше, Топ сатудан түскен кірістің лизингтік міндеттемелерден асып түсуін және тиісті кеме активінің өзгеруін білдіретін 2,366,523 мың теңгенің таза пайдасын мойындады.

2020 жыл ішінде Топ төрт Boeing 757-200 және төрт Embraer E190 ұшағын мерзімінен бұрын қайтарудан түскен басқа кірістер құрамында 1,197,068 мың теңгенің таза пайдасын мойындады.

2019 жылдың желтоқсан айында Топ қосымша қаржыландыруды тарту үшін сату және кері жалға беру мәмілесінің бөлігі ретінде бірден сатылған екі қосалқы қозғалтқышты сатып алды. Топ кері жалға беруден туындайтын пайдалану құқығын активін Топта қалған пайдалану құқығы активіне жататын активтің бұрынғы баланстық құнының пропорциясы бойынша бағалады, сәйкесінше Топ 1,791,270 мың теңге таза пайда таныды. Бұл сатудан түскен кірістің лизингтік міндеттемелерден асып түсуін және қозғалтқышқа қатысты активтердің өзгеруін білдіреді. Топ жалпы сомасы 11,633,686 мың теңгеге екі қосалқы қозғалтқышты сатты және пайдалану құқығы бойынша танылған активтер 3,834,772 мың теңге және жалдау бойынша міндеттемелер 5,371,131 мың теңгені құрады. Жалдау шартына сәйкес Топ екі қосалқы қозғалтқышты ай сайынғы төлемдермен сегіз жылға жалға алды. Сонымен қатар, Топ жалдау міндеттемесіне қосылмаған қозғалтқыштардың жалпы ұшу ұзақтығына сәйкес есептелетін ай сайынғы айнымалы жалдау төлемдерін төлеуге міндетті. Топ ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте 3,327,629 мың теңгені инвестициялық қызметтегі сатудан және кері жалға беруден түскен түсім ретінде таныды.

2019 жылдың желтоқсан айында Топ сақтандыру кірістерінен 13,434,525 мың теңге сомасында басқа кірістерге кірісті танды. Әуе кемесін басқаруды жоғалтуға негізделген сақтандыру талаптары 2018 жылдың қарашасында болды. Оқиғадан кейін әуе кемесі тұрақтылықты растайтын тергеуге байланысты пайдаланылмады. 2019 жылғы желтоқсанда Топқа 13,434,525 мың теңгенің 6,773,910 мың теңгесі түсті (777,747 мың теңгені сақтандыру компаниясы Топқа төлеуі керек). 5,882,868 мың теңгені сенімді басқарушы сақтандырушының және қайта сақтандыру брокерінің көмегімен жалға берушіге өтелмеген жалдау міндеттемесін өтеу үшін аударды. Тиісті заңдық және пайдалану шығындарын өтеуге 12,248 теңге жұмсалды, ал 4,093,129 мың теңгені құрайтын ұшақ басқа шығындар ретінде есептен шығарылды.

2021, 2020 және 2019 жылдар ішінде жолаушыларды, жүктерді және поштаны тасымалдаудан түскен кірістер Топтың клиенттерімен жасалған келісім-шарттардан түскен кірістің жалпы сомасын құрайтын келесіден алынды:

мың. теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Ішкі бағыттар	131,824,757	70,384,996	89,227,828
Азия және Таяу Шығыс	66,486,521	34,341,882	83,508,395
ТМД елдері	63,210,689	19,739,668	81,265,863
Еуропа	58,034,965	31,289,586	69,841,541
Жолаушылар мен жүк тасымалдарынан түскен барлық табыс	319,556,932	155,756,132	323,843,627

Топтың ішкі жолаушылар тасымалы бойынша кірісі 53,392,417 мың теңгені құрайды (2020 ж.: 22,697,051 мың теңге; 2019 ж.: 10,360,277 мың теңге), FlyArystan бөлімшесіне жатады.

8. Операциялық шығыстар

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Қызметкерлер жөніндегі шығыстар			
Өндірістік қызметкерлердің жалақысы	29,820,435	20,449,444	25,649,991
Әкімшілік қызметкерлердің жалақысы	7,228,511	4,445,443	6,445,127
Әлеуметтік салық	3,479,181	1,984,042	3,566,082
Сату жөніндегі қызметкерлердің жалақысы	2,207,583	1,581,676	2,303,007
Өзгелер	1,938,812	1,316,687	1,512,245
	44,674,522	29,777,292	39,476,452

2021 жылы қызметкерлердің орташа саны 4,683 болды (2020 жыл: 5,035 қызметкер, 2019 жыл: 5,312 қызметкер).

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Инженерлік-техникалық қызмет көрсету			
Техникалық қызмет көрсету – резервтер (23-ші Ескерту)	25,899,549	8,156,866	10,895,744
Техникалық қызмет көрсету – айнымалы жалдық төлемдер	5,503,242	2,311,270	10,775,944
Қосалқы бөлшектер	4,569,736	3,719,860	5,310,656
Техникалық қызмет көрсету – құрамдық бөліктер	3,192,379	2,208,327	8,197,740
Техникалық инспекция	1,159,154	863,633	954,195
	40,324,060	17,259,956	36,134,279

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Әуежайлық қызмет көрсету және навигация			
Техникалық қызмет көрсету	12,284,579	7,467,561	14,939,881
Аэронавигация	9,916,895	6,679,982	17,421,249
Ұшу-қону	7,079,703	4,379,362	8,809,757
Метеоқамсыздандыру	70,033	19,290	81,909
Өзгелер	528,670	530,279	620,820
	29,879,880	19,076,474	41,873,616

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Жолаушыларға қызмет көрсету			
Әуежайлардың қызметтері	12,619,227	6,171,848	17,521,147
Тамақтану	6,927,331	4,151,243	9,067,348
Ұшу кезінде жолаушылар үшін ойын-сауықтар	1,987,904	1,424,737	2,031,254
Қауіпсіздік	1,211,746	670,662	2,105,125
Өзгелер	3,215,323	2,352,087	4,307,085
	25,961,531	14,770,577	35,031,959

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Сату жөніндегі шығыстар			
Брондау жүйелері бойынша шығыстар	6,803,093	4,540,799	8,672,732
Жарнама	1,889,250	1,067,086	2,773,407
Комиссиялық сыйақы	1,771,270	1,187,364	4,432,628
Интерлайн-келісімдері бойынша комиссиялар	99,776	36,828	161,138
Өзгелер	122,921	95,044	173,385
	10,686,310	6,927,121	16,213,290

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Экипаждарға жұмсалатын шығыстар			
Орналастыру және марапаттау	3,595,441	2,571,525	5,960,948
Оқыту және тренингтер	1,714,061	1,978,960	2,573,611
Келісімшарттық экипаждар	8,003	1,434,022	4,986,850
	5,317,505	5,984,507	13,521,409

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Әуе кемелерін жалдау бойынша шығыстар			
Әуе кемесі мен қозғалтқыштардың қосалқы бөлшектерін жалға алу	601,159	581,831	589,818
COVID 19-ға байланысты кейінге қалдырылған жалдау төлемдерінің әсері (26-ескерту)	377,748	(835,927)	-
Қозғалтқышты қанатқа жалға беру құны	279,661	404,504	668,282
Әуе кемелерін қайтару бойынша шығыстар	161,313	277,195	373,181
Ауыспалы жалдау төлемдері	141,639	54,800	35,595
Әуе кемесі мен қозғалтқыштардың тиянақталған қаржылық төлемдер	-	903,318	3,599,764
	1,561,520	1,385,721	5,266,640

2021 жылы операциялардың қалпына келуіне байланысты Топтың операциялық шығыстары 2020 жылмен салыстырғанда өсті.

COVID-19-дан туындаған карантинге байланысты топтың операциялық қызметі және онымен байланысты шығындар 2020 жылы 2019 жылғы шығындар деңгейімен салыстырғанда едәуір төмендеді.

9. Қаржылық кірістер мен шығыстар

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Қаржылық кірістер			
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер (20-ескерту)	3,416,043	-	-
Банк депозиттерінен сыйақы бойынша кірістер	691,153	468,480	1,008,929
Қаржы активтерінің құнсыздануына арналған резервті қайтару/(есептеу).	263,581	104,030	(171,855)
Өзгелер	71,886	10,834	13,014
	4,442,663	583,344	850,088

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Қаржылық шығыстар			
Жалдау бойынша сыйақы жөніндегі шығыстар (26-шы Ескерту)	15,097,862	11,849,462	9,131,650
Банк несиелерінің сыйақысы бойынша шығыстар (26-шы Ескерту)	4,803,862	2,563,167	356,340
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша көрсетілетін қаржы активтері мен міндеттемелері (20-шы Ескерту)	-	209,319	582,928
Қаржы активтерінің құнсыздануына арналған резерв	108,519	283,669	-
Өзгелер	29,810	34,736	24,496
	20,040,053	14,940,353	10,095,414

10. Табыс салығы бойынша (шығын)/үнемдеу

31 желтоқсанда аяқталатын жылдар үшін Топтың табыс салығы бойынша (шығыны)/үнемдеуі төменде көрсетілген:

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Ағымдағы табыс салығы			
Ағымдағы жыл үшін табыс салығы	(2,007,089)	-	(4,431,862)
Өткен жылдардағы ағымдағы салыққа қатысты ағымдағы жылы танылған түзетулер	(177,852)	(463,743)	-
	(2,184,941)	(463,743)	(4,431,862)
Кейінге қалдырылған салық шығындары			
Кейінге қалдырылған салық бойынша (шығын)/үнемдеу	(1,600,520)	9,738,564	(70,426)
	(1,600,520)	9,738,564	(70,426)
	(3,785,461)	9,274,821	(4,502,288)

Кейінге қалдырылған табыс салығы қаржы есептілігінің мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің ағымдағы құндарының уақытша айырмашылығынан алынатын таза салықтық әсерді және салық салу мақсаттары үшін пайдаланылатын шамаларды көрсетеді. Бұған қоса, Топтың функционалдық валютасы оның тұрғылықты елінің валютасынан ерекшеленетіндіктен, Топ есеп базасының емес, салық базасындағы өзгерістерге әкелетін валюта бағамдарының өзгеруіне қатысты уақытша айырмашылықтарды таниды.

2021, 2020 және 2019 ж. 31 желтоқсандағы кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелерде танылған негізгі уақытша айырмашылықтардың салықтық әсері төмендегі кестеде көрсетілген.

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Кейінге қалдырылған салық активтері			
Лизинг бойынша міндеттемелер	45,810,094	42,954,71	29,079,6
Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсетуге арналған резерв	10,981,969	6,992,9	6,983,1
Сауда және басқа кредиторлық берешек	2,367,128	854,4	-
Дебиторлық берешек	986,663	657,4	-
Салық шығындарын көшіру	596,316	9,075,2	-
Қызметкерлер алдындағы қарыз	-	-	2,900,1
Өзгелер	153,289	-	172,4
Жиыны	60,895,459	60,534,8	39,135,4
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері			
Пайдалану құқығы түріндегі активтер	(42,072,001)	(39,626,99)	(27,342,75)
Жылжымайтын мүлік, ғимараттар мен жабдықтардың баланстық құнындағы айырмашылықтар	(15,563,367)	(15,699,94)	(16,342,37)
Тауарлы-материалдық босалқы қорлар	(942,188)	(854,86)	(31,37)
Алдын ала төленген шығындар	(471,094)	(610,74)	-
Өзгелер	(676,199)	(50,50)	(301,94)
Жиыны	(59,724,849)	(56,843,05)	(44,018,44)
Кейінге қалдырылған барлық активтер/(міндеттемелер)	1,170,610	3,691,8	(4,882,99)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ болашақ салық салынатын пайдаға қатысты кейінге қалдырылған салық активі есептелетін болады деген болжам жасады.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша көшірілген салықтардың жалпы сомасы 2,981,580 (2020 ж. 31 желтоқсан: 45,376,205 мың теңге; 2019 ж. 31 желтоқсан: жоқ).

Жоғарыда көрсетілген кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерінің қозғалысы кейінге қалдырылған салықтың іске асырылған бөлігімен байланысты капиталда танылған корпоративті табыс салығы бойынша шығындармен байланысты 1,002,023 мың теңгені қоспағанда, пайда немесе залал құрамында танылды (2020 жылы: 963,884 мың теңге; 2019 жылы: 854,011 мың теңге).

Жергілікті салық заңнамасына сәйкес, хеджирленетін және бағаланбаған теріс бағамдық айырмашылықтар табыс салығын есептеу мақсатында шегерімге жатқызылатын шығындар болып табылады. Егер осы шегерімге жатқызылған шығыстарды олар туындаған жылы толығымен пайдалану мүмкін болмаса, салық кодексі Компанияға жиналған залалды алдағы он жыл ішінде өткізуге мүмкіндік береді.

Жергілікті салық заңдарына сәйкес, шегерімге жататын туынды құралдар шығыстарын олар туындаған жылы толық пайдалану мүмкін болмаса, Салық кодексі Компанияға жинақталған салық шығындарын алдағы он жылға ауыстыруға рұқсат береді. Өткен жылдарда туынды құралдардан пайда алу ықтималдығы төмен болды және туынды құралдар бойынша салық шығындары үшін кейінге қалдырылған салық активі танылған жоқ. 2021 жыл ішінде Топ туынды құралдардан түскен кірісті таныды және өткен жылдары жинақталған салық шығындарын пайдаланды және кейінге қалдырылған салық активін орындалған шарттар бойынша күтілетін төлемдер сомасында таныды.

Топ орналасқан Қазақстанда пайдаға салынатын салық ставкасы 2021, 2020 және 2019 жылдары 20% құрады. Бір жыл үшін есептелген салық сомасы салық салынғанға дейінгі пайдаға салынатын салық ставкасын пайдалана отырып алынған салық сомасынан өзгеше болады.

Төменде 20% (2020 ж.: 20%; 2019 ж.: 20%) салық ставкасын және Топтың пайда немесе залал және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген пайдаға салынатын салықтың нақты сомасын салыстыру келтірілген:

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Салық салуға дейінгі пайда/(залал)	19,271,029	(47,947,613)	15,997,035
Корпоративтік табыс салығының ставкасы, %	20%	20%	20%
Белгіленген ставка бойынша табыс салығы	(3,854,206)	9,589,523	(3,199,407)
Бұрын танылмаған салық залалдарын тану	588,347	-	-
Валюталық айырмашылықтарды аударудың әсері	260,459	995,964	(856,595)
Шегерілмейтін шығыстардан салықтық әсер	(780,061)	(1,310,666)	(446,286)
Табыс салығы бойынша (шығын)/үнемдеу	(3,785,461)	9,274,821	(4,502,288)

11. Жылжымайтын мүлік, ғимараттар мен жабдықтар

мың тенге	Айналымдық қосалқы бөлшектер	Офис жабдығы және жиһаз	Үйлер мен ғимараттар, жер	Көлік құралдары	Жалға алынған әуе кемелері	Жолдағы жабдықтар және аяқталмаған өндіріс	Барлығы
Құны							
2019 жылдың 1 қаңтары	22,187,166	2,694,394	12,774,650	1,177,188	227,409,132	779,926	267,022,456
Түсулер	10,572,703	651,441	339,882	93,774	94,712,253	3,128,981	109,499,034
Шығулар	(2,465,676)	(26,410)	-	(29,089)	(10,672,601)	-	(13,193,776)
Босалқы қорларға аудару	(50,906)	-	-	-	-	-	(50,906)
Босалқы қорлардан түсім	367,440	-	-	-	-	-	367,440
Басқа аудармалар	127,456	-	-	(53,202)	(74,254)	-	-
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	(96,550)	(11,552)	(53,675)	(4,938)	(988,063)	(4,576)	(1,159,354)
2019 жылдың 31 желтоқсаны	30,641,633	3,307,873	13,060,857	1,183,733	310,386,467	3,904,331	362,484,894
Түсулер	1,960,019	236,077	226,385	87,610	90,355,932	962,454	93,828,477
Шығулар	(4,423,623)	(95,099)	(390,884)	(153,600)	(25,528,268)	-	(30,591,474)
Босалқы қорларға аудару	(107,896)	-	-	-	-	-	(107,896)
Босалқы қорлардан түсім	36,809	-	-	-	-	-	36,809
Басқа аудармалар	1,391,656	7,763	20,568	-	3,598,355	(5,018,342)	-
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	3,137,080	336,206	1,309,832	119,732	32,055,024	312,345	37,270,219
2020 жылдың 31 желтоқсаны	32,635,678	3,792,820	14,226,758	1,237,475	410,867,510	160,788	462,921,029
Түсулер	5,858,221	214,017	1,914,203	27,137	51,295,679	183,108	59,492,365
Шығулар	(4,353,610)	(173,692)	(257,309)	(95,360)	(6,579,153)	-	(11,459,124)
Босалқы қорларға аудару	(92,616)	-	-	-	-	-	(92,616)
Босалқы қорлардан түсім	129,860	-	158,764	-	-	-	288,624
Басқа аудармалар	(658,646)	-	-	-	926,611	(267,965)	-
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	815,258	99,258	387,142	31,584	11,310,109	3,520	12,646,871
2021 жылдың 31 желтоқсаны	34,334,145	3,932,403	16,429,558	1,200,836	467,820,756	79,451	523,797,149

мың теңге	Айналымдық қосалқы бөлшектер	Офис жабдығы және жиһаз	Үйлер мен ғимараттар, жер	Көлік құралдары	Жалға алынған әуе кемелері	Жолдағы жабдықтар және аяқталмаған өндіріс	Барлығы
Есептелген тозу							
2019 жылдың 1 қаңтары	10,910,511	1,908,321	708,849	563,621	89,758,341	-	103,849,643
Жыл үшін есептеу	3,185,628	286,297	1,172,363	89,564	26,061,064	-	30,794,916
Шығулар	(1,352,639)	(22,965)	-	(26,793)	(6,444,361)	-	(7,846,758)
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	(46,486)	(8,107)	(3,460)	(2,388)	(384,336)	-	(444,777)
2019 жылдың 31 желтоқсаны	12,697,014	2,163,546	1,877,752	624,004	108,990,708	-	126,353,024
Жыл үшін есептеу	4,027,621	363,667	1,281,033	95,135	35,605,346	-	41,372,802
Шығулар	(2,895,662)	(80,206)	(214,055)	(145,717)	(17,766,419)	-	(21,102,059)
Құнсыздану	-	-	-	-	5,924,721	-	5,924,721
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	1,455,111	224,088	212,516	63,415	11,628,719	-	13,583,849
2020 жылдың 31 желтоқсаны	15,284,084	2,671,095	3,157,246	636,837	144,383,075	-	166,132,337
Жыл үшін есептеу	3,790,293	353,888	1,348,045	83,032	45,629,271	-	51,204,529
Шығулар	(3,593,832)	(135,243)	(95,941)	(86,782)	(6,259,847)	-	(10,171,645)
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	376,015	72,840	100,369	16,772	4,219,972	-	4,785,968
2021 жылдың 31 желтоқсаны	15,856,560	2,962,580	4,509,719	649,859	187,972,471	-	211,951,189
Баланстық құны							
2019 жылдың 31 желтоқсаны	17,944,619	1,144,327	11,183,105	559,729	201,395,759	3,904,331	236,131,870
2020 жылдың 31 желтоқсаны	17,351,594	1,121,725	11,069,512	600,638	266,484,435	160,788	296,788,692
2021 жылдың 31 желтоқсаны	18,477,585	969,823	11,919,839	550,977	279,848,285	79,451	311,845,960

Топтың географиялық ақпаратын анықтау тұрғысынан алғанда, негізінен әуе кемелері мен жерүсті жабдықтарынан тұратын активтер негізінен Қазақстан Республикасында тіркелген/орналасқан. Сондықтан географиялық сегменттерге активтерді бөлудің негізі жоқ.

Айналымды бөліктер әуе кемесін өзгерту құнын қамтиды.

Топтың жалдау бойынша міндеттемелері жалға берушінің 279,848,285 мың теңге баланстық құны бар жалға алынған активтерге құқығымен қамтамасыз етілген (2020 ж.: 266,484,435 мың теңге; 2019 ж.: 210,395,759 мың теңге) (26-шы ескерту). 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жалға алынған әуе кемелерінің жалпы сомасына баланстық құны 51,045,669 мың теңгені құрайтын FlyArystan бөлімшесіне тиесілі он Airbus ұшағы кіреді (2020: теңгерімдік құны 38,409,721 мың теңге болатын жеті Airbus ұшағы; 2019: теңгерімдік құны 24,988,866 мың теңге болатын төрт Airbus ұшағы).

2019 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Нұр-Сұлтан қаласындағы Техникалық орталық (ангар) ЕҚДБ кепіліне алынды. Ангарды кепілден босату және «Қазақстан Халық Банкі» АҚ несиесі бойынша талапты орындау мақсатында 2020 жылы Компания «Қазақстан Халық Банкі» АҚ несиесі көздерін пайдалана отырып, ЕҚДБ қарызын өтеді. «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен жасалған келісімге сәйкес, 2021 жылғы 5 мамырда (25-ші ескерту) Топ Нұр-Сұлтан қаласындағы баланстық құны 8,291,689 мың теңге болатын Техникалық орталықты (ангар) кепілге берді.

Толығымен амортизацияланған құралдардың сомасы 2021 жылы 1,668,475 мың теңгені құрайды (2020 ж.: 2,101,604 мың теңге; 2019 ж.: 1,318,788 мың теңге).

Құнсыздану

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ құнсыздану көрсеткіштерін анықтаған жоқ.

COVID-19 эпидемиясы 2020 жылдың басында қарқынды дамыды. Көптеген елдер бизнесті шектеуді немесе тоқтата тұруды талап еткендіктен, саяхатқа шектеулер мен карантиндік шаралар енгізген кезде, Басшылық негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздану көрсеткіштері бар деген қорытындыға келді. Дағдарысқа қарсы бір жауап - авиакомпанияның желісіне қызмет ету үшін авиакомпанияда неғұрлым тиімді ұшақтарды пайдалану арқылы Топты тиімдірек авиакомпания ретінде орналастыру, нәтижесінде төрт Boeing 757-200 және төрт Embraer ұшақтары зейнетке шықты. E190. Топ осы әуе кемелеріне қатысты пайдалану құқығына байланысты 5,924,721 мың теңгенің құнсыздануынан болған жеке шығынды мойындады, өйткені бұл әуе кемелері қолданыстағы жалдау келісімшарты аяқталғанға дейін пайдаланылмайды. Осы активтердің құнсыздануынан болған залал басқа операциялық шығыстарда танылды. Қалған негізгі құралдар мен материалдық емес активтер үшін өтелетін сома пайдалану құндылығы негізінде анықталды, бұл жоспарланған операциялық қызметтен түскен ақша ағындары. Құнсызданудың бар-жоғын анықтау үшін Топ өтелетін соманы тиісті ақша ағындарын қалыптастыру үшін пайдаланылған активтердің баланстық құнымен салыстырды. Ақша ағындарын болжау үшін Топ 2020 жылғы 31 желтоқсандағы соңғы ақпаратқа түзету енгізіп, бес жылдық бизнес-жоспарын пайдаланды. Ақша ағымын талдау кезінде келесі негізгі болжамдар қолданылды:

- Пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесі Топтың орташа өлшенген құны болды, бұл барлық болжамды кезең үшін 11.3% құрайды, ол нарық бойынша орташа капитал құрылымы негізінде анықталған.
- Қолданыстағы және резервтелген флот бес жылдық бизнес-жоспарға енгізілген.
- Жалдау мерзімі болжамдалған бесжылдықтан ертерек аяқталатын қолданыстағы парк үшін жалдау мерзімі 2026 жылдың соңына дейін ұзартылды.
- IATA-ның «Эйр Астана» әуекомпаниясының Қазақстандағы күтулеріне сәйкес ішкі рейстерге (2022) және халықаралық рейстерге (2024) 2019 жылғы деңгей қалпына келуді күтілді.

- FlyArystan тобына арналған ішкі және халықаралық рейстер 2021-2022 жылдары артады. арзан авиакомпаниялардың өсу әлеуетінің жоғары болуына және жаңа бағыттардың енгізілуіне байланысты, бұл ақыр соңында нарықтағы үлестің артуына әкеледі.

Болашақ ақша ағындарының есептелген дисконтталған шамасы тиісті негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің баланстық құнынан асады.

Нарықты қалпына келтіруге байланысты белгісіздікті жою үшін Топ келесі болжамдарға негізделген базалық сценарийді түзету арқылы неғұрлым консервативті сценарий дайындады:

- «Эйр Астананың» ішкі рейстеріндегі билеттердің бағасын 2021 жылы 30% -ға және 2022 жылы 15% -ға төмендеуі;
- FlyArystan бөлімшесінің ішкі бағыттардағы жолаушылар санының 2021 жылы 30% -ға және 2022 жылы 15% -ға төмендеуі.

Консервативті сценарий бойынша дисконтталған ақша ағындары Топтың таза баланстық құнынан да асып түсті.

12. Материалдық емес активтер

	Программалық жабдық
мың тенге	
Құны	
2019 жылдың 1 қаңтарында	2,881,116
Түсулер	164,583
Шығулар	(2,297)
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	(12,141)
2019 жылдың 31 желтоқсанында	3,031,261
Түсулер	341,654
Шығулар	(7,993)
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	310,043
2020 жылдың 31 желтоқсанында	3,674,965
Түсулер	231,449
Шығулар	-
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	97,235
2021 жылдың 31 желтоқсанында	4,003,649
Жинақталған тозу	
2019 жылдың 1 қаңтарында	2,049,707
Амортизацияны есептеу	343,710
Шығулар	(1,914)
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	(8,732)
2019 жылдың 31 желтоқсанында	2,382,771
Амортизацияны есептеу	362,289
Шығулар	(7,993)
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	245,080
2020 жылдың 31 желтоқсанында	2,982,147
Амортизацияны есептеу	279,641
Шығулар	-
Шетел валютасын аудару бойынша резерв	82,071
2021 жылдың 31 желтоқсанында	3,343,859
Баланстық құн	
2019 жылдың 31 желтоқсанында	648,490
2020 жылдың 31 желтоқсанында	692,818
2021 жылдың 31 желтоқсанында	659,790

13. Тозу және амортизация

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Жылжымайтын мүлік, ғимараттар мен жабдықтардың тозуы (11-ші Ескерту)	51,204,529	41,372,802	30,794,916
Материалды емес активтерден амортизациясы (12-ші Ескерту)	279,641	362,289	343,710
Жиыны	51,484,170	41,735,091	31,138,626

14. Кепілдікті салымдар

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсан	2020 жылдың 31 желтоқсан	2019 жылдың 31 желтоқсан
<i>Ұзақ мерзімді кепілдікті салымдар</i>			
Жалға алынған әуе кемелері бойынша кепілдікті салымдар	7,577,658	8,024,228	6,065,964
Өзге кепілдікті салымдар	357,530	627,577	467,526
Құнсыздануға арналған резерв	(174,015)	(61,032)	(131,994)
	7,761,173	8,590,773	6,401,496
<i>Ағымдағы кепілдікті салымдар</i>			
Жалға алынған әуе кемелері бойынша кепілдікті салымдар	53,543	52,193	2,196,449
Өзге кепілдікті салымдар	626,110	537,501	547,104
Техникалық қызмет көрсету міндеттемелер бойынша ашылған аккредитивтерге кепілдікті салымдар	-	1,862,528	3,639,961
Құнсыздануға арналған резерв	(2,591)	(5,051)	(21,425)
	677,062	2,447,171	6,362,089
	8,438,235	11,037,944	12,763,585

Жалға алынған әуе кемелері бойынша кепілдікті салымдар Топтың лизинг төлемдері жөніндегі міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету үшін ашылған әуе кемелерін операциялық жалдау шарттары бойынша салымдарды қамтиды. Кепілдікті салымдар, негізінен, АҚШ долларымен деноминацияланған. Топ бұл депозиттердің несиелік тәуекелін төмен деп бағалады, өйткені барлық лизинг берушілер АА-дан ВВВ-ге дейін S&P Global Ratings рейтингімен бағаланады. Халықаралық рейтинг агенттігінің несиелік рейтингі жоқ жалға берушілер үшін басшылық мұндай жалға берушілерде S&P Global Ratings ұсынған ССС рейтингі бар деген болжам негізінде күтілетін несиелік шығынды есептейді.

2020 жылы Компания Natixis Bank-тен резервтік аккредитивті аударуды аяқтады, нәтижесінде 2,095,900 мың теңге сомасындағы ақшалай қаражатты Natixis Bank Компанияның шотына қайтарды. Ақшалай қамтамасыз етудің қалған сомасын (1,862,528 мың теңге) Компания Natixis Bank-тен 2021 жылы алды.

Лизингтік әуе кемелері бойынша кепілдік салымдар және техникалық қызмет көрсету бойынша міндеттемелер келесі түрде төленеді:

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсан	2020 жылдың 31 желтоқсан	2019 жылдың 31 желтоқсан
Бір жылға дейін	53,543	1,914,720	5,836,410
Бір жылдан бес жылға дейін	2,722,499	2,493,892	687,514
Бес жылдан астам	4,874,158	5,561,063	5,388,780
	7,650,200	9,969,675	11,912,704
Әділ құнына дейін түзету	(18,999)	(30,726)	(10,330)
	7,631,201	9,938,949	11,902,374

15. Тауарлы-материалдық қосалқы қорлар

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсан	2020 жылдың 31 желтоқсан	2019 жылдың 31 желтоқсан
Қосалқы бөлшектер	14,792,603	13,550,354	11,383,965
Жанармай	3,070,962	1,972,805	2,810,889
Бідыс	1,684,884	1,916,403	1,911,802
Жолдағы тауарлар	1,092,454	300,951	1,174,551
Жарнамалық материалдар	634,746	859,498	650,786
Бірыңғай формалы киімдер	452,958	540,448	449,543
Мұз қатуға қарсы сұйықтық	357,099	359,036	769,388
Қатаң есептілік бланкілері	121,768	173,836	165,279
Өзгелер	731,037	563,180	624,771
	22,938,511	20,236,511	19,940,974
Ескірген және өтімсіз тауарлы-материалдық босалқыларды жинап есептен шығаруын шегергенде	(677,062)	(718,493)	(811,091)
	22,261,449	19,518,018	19,129,883

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін ескірген және өтімсіз тауарлы-материалдық босалқы қорларға резервтің қозғалысы төменде көрсетілген:

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Жылдың басында ескірген және өтімсіз қорларды жиынтық есептен шығару	(718,493)	(811,091)	(650,451)
Жыл ішінде есептеу	(14,485)	(241,181)	(235,391)
Жыл бойы бұрын есептен шығарылғандарды түзету	73,703	415,017	71,957
Валютаны аудару резерві	(17,787)	(81,238)	2,794
Жыл соңына ескірген және өтімсіз қорларды жиынтық есептен шығару	(677,062)	(718,493)	(811,091)

16. Берілген алғытөлемдер

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсан	2020 жылдың 31 желтоқсан	2019 жылдың 31 желтоқсан
<i>Ұзақ мерзімді</i>			
Ұзақ мерзімді активтерге берілген алғытөлемдер	3,883,177	3,266,262	2,4
Қызметтер көрсетуге берілген алғытөлемдер	3,154,731	1,933,239	2,1
	7,037,908	5,199,501	4,617
<i>Қысқа мерзімді</i>			
Тауарлар жеткізуге берілген алғытөлемдер	5,737,758	617,474	1,4
Қызметтер көрсетуге берілген алғытөлемдер	5,438,089	5,654,926	7,1
Операциялық жалдау бойынша меншік құқығын бермеу арқылы алдын ала төлемдер	495,275	413,334	1,3
Қаржылық жалдау бойынша меншік құқығын бере отырып алдын ала төлемдер	-	-	2,0
	11,671,122	6,685,734	12,030
Минус: Құнсызданған алғытөлемдер бойынша резерв	(213,741)	(209,613)	(161,8
	11,457,381	6,476,121	11,868

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұзақ мерзімді активтерге берілген алғытөлемдер үш Boeing ұшағын және әуе тренажерін сатып алуға арналған аванстарды камтиды (29-шы Ескерту).

2021, 2020, 2019 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар үшін аванстардың құнсыздануы бойынша резервтің қозғалысы келесі түрде берілген:

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Жыл басында	(209,613)	(161,836)	(157,137)
Жыл ішінде түзетулер	4,686	10,523	12,248
Жыл ішінде есептелгені	(3,408)	(42,091)	(17,607)
Есептілік бағамын қайта есептеу бойынша резерв	(5,406)	(16,209)	660
Жыл соңында	(213,741)	(209,613)	(161,836)

Құнсызданудан болған залал бойынша резерв Топтың жеткізушілерге мәмілелерді аяқтай алмауына байланысты өтеу үшін сотқа беріліп жатқан жеткізушілерге берген аванстарын камтиды.

17. Саудалық және өзге дебиторлық берешек

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2019 жылдың 31 желтоқсаны
<i>Ұзақ мерзімді</i>			
Ab-initio бағдарламасы бойынша қызметкерлер мен курсанттардың қарызы	1,348,511	1,382,689	922,424
Басқа қаржылық активтер	20,334,326	20,009,220	18,539,165
	21,682,837	21,391,909	19,461,589
Құнсыздануға арналған резерв	(20,123,607)	(20,009,220)	(18,221,997)
	1,559,230	1,382,689	1,239,592
<i>Қысқа мерзімді</i>			
Саудалық дебиторлық берешек	6,436,411	4,586,656	10,450,063
Ab-initio бағдарламасы бойынша қызметкерлер мен курсанттардың қарызы	428,777	597,271	404,015
Жалға берушінің қарызы - жалгерлік төлемдердің ауыспалы бөлігін өтеу	73,406	-	2,670,096
	6,938,594	5,183,927	13,524,174
Құнсыздануға арналған резерв	(835,533)	(882,227)	(861,975)
	6,103,061	4,301,700	12,662,199

2016 жылы «КазИнвестБанк» АҚ және «DeltaBank» АҚ-тың несие сапасының едәуір нашарлауына, содан кейін жаңа депозиттерді қабылдауға және жаңа шоттар ашуға арналған банктік лицензиялардың күшін жоюға байланысты басшылық 4,744,144 мың теңге және 14,926,399 мың сомасындағы осы банктердегі депозиттерді қайта жіктеді. Теңге, сәйкесінше, ұзақ мерзімді саудадағы банктік салымдардан және басқа да дебиторлық берешектен. Бағалау негізінде басшылық 2016 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «КазИнвестБанк» АҚ және «DeltaBank» АҚ-да қаражаттың 90% құнсыздануына резерв жасады.

2017 жылғы маусым айында "Қазинвестбанк" АҚ уақытша әкімшілігі берілген корпоративтік қарыздар бойынша қарыз алушылардан қаражат жинай отырып және алынған өтемді кепіл беруші-салымшылар арасында бөле отырып, компания салымының кепіл ұстаушысы ретінде әрекет ететін "Альфа-Банк" ЕБ АҚ-ға активтер мен міндеттемелердің бір бөлігін берді. Компания "Қазинвестбанк" АҚ-қа салымдар бойынша өз талаптарының бір бөлігін "Альфа-Банк" ЕБ АҚ-ға аударуға келісім берді.

2018 жылғы 24 қаңтар айында «КазИнвестБанк» АҚ-ны мәжбүрлеп тарату туралы сот шешімі заңды күшіне енді. «КазИнвестБанк» АҚ-на қарсы қалған талапты өтеу тарату комиссиясының әрекеттеріне байланысты болады.

2017 жылғы шілде-қарашада Топ «DeltaBank» АҚ-ға қатысты атқарушылық іс жүргізу арқылы 1,454,375 мың теңгені қолма-қол ақшамен өндіріп алды. 2017 жылғы 2 қарашада Ұлттық Банк «Delta Bank» АҚ лицензиясын қайтарып алу туралы шешім қабылдады.

2018 жылғы 13 ақпанда сот «Delta Bank» АҚ-ны мәжбүрлеп тарату туралы шешім қабылдады.

2019 жылғы желтоқсан айында Топ басшылығы «КазИнвестБанк» АҚ, «Альфа-Банк» және «Delta Bank» АҚ үшін құнсыздануға арналған қосымша резервті мойындады.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл банктер үшін резерв қарыздың елеулі сомасын құрады.

Жалға берушілердің берешегі есеп беру күніне дейін жүргізілген жөндеу жұмыстарының нәтижелері бойынша Топтың лизинг берушілері өтей алатын жалдау төлемдерінің ауыспалы бөлігінің сомасынан тұрады.

Ab-initio оқу бағдарламасы бойынша курсанттардың қарызы оқу бағдарламасының бастапқы құнының 50% -ы бойынша пайызсыз қарыз ретінде жіктеледі. Қалған бөлігі аванстық төлем ретінде жіктеледі және жеті жыл ішінде амортизацияланады, оның барысында Топтың еңбек шарты бұзылған жағдайда оқитын кадеттен қарызды қайтаруды талап етуге құқығы бар.

Ab-initio пилоттық бағдарламасының түлектері оқудың қалған құнын қолма-қол ақшамен төлей алады немесе болашақта бұл сома компаниядан кеткен жағдайда ғана төленуі үшін кейінге қалдыра алады. Осы опцияны таңдаған курсанттардан алынған сомалар болашақ кезеңдердің шығындарына қайта жіктелді және амортизацияның қалған кезеңінде сызықтық әдіспен амортизацияланады.

31 желтоқсан айындағы жағдай бойынша Топтың таза саудасы және басқа да дебиторлық берешек келесі валюталарда көрсетілген:

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2019 жылдың 31 желтоқсаны
Теңге	5,325,821	3,520,491	4,398,255
АҚШ доллары	1,059,205	992,927	6,138,657
Еуро	326,441	559,810	894,495
Ресей рублы	173,152	90,075	330,558
Өзгелер	777,672	521,086	2,139,826
	7,662,291	5,684,389	13,901,791

2021, 2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы құнсыздану резерві бойынша өзгерістер келесідей::

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Жыл басында	(20,891,447)	(19,083,972)	(18,732,440)
Жыл ішінде тузетулер	926,615	806,884	595,176
Жыл ішінде есептелген	(665,459)	(1,104,047)	(1,011,225)
Бұрын құрылған резервтен есептен шығару	-	-	1,914
Бағамдық айырмашылық	205,346	401,127	(16,076)
Валютаны аудару резерві	(534,195)	(1,911,439)	78,679
Жыл соңында	(20,959,140)	(20,891,447)	(19,083,972)

18. Басқа салықтар бойынша алдын-ала төлем

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны
Өтеуге қосылған құн салығы	3,277,362	6,269,875	12,392,090
Басқа салықтар бойынша алдын-ала төлемдер	51,384	113,646	365,756
	3,328,746	6,383,521	12,757,846

Өтелетін қосылған құн салығы Топ осы сомаларды жыл сайын өндіріп алуға жүгініп, ол әдетте сәтті болатындықтан, ағымдағы активтер құрамында танылады.

19. Ақша қаражаттары және олардың баламалары

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны
Шетел банктеріндегі ағымдағы шоттар	44,117,870	35,967,180	36,898,510
Бастапқы мерзімі 3 айдан аз қазақстандық банктердегі мерзімді салымдар	35,232,721	26,393,162	25,413,541
Қазақстан банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	18,346,318	22,339,377	5,130,149
Қолдағы ақша	46,203	51,351	43,233
Есептелген сыйақы	1,295	3,788	21,425
	97,744,407	84,754,858	67,506,858
Құнсыздануға арналған резерв	(3,454)	(2,946)	(1,913)
	97,740,953	84,751,912	67,504,945

31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттары мен олардың баламалары келесі валюталарда көрсетілген:

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны
АҚШ доллары	93,751,984	74,818,015	64,376,889
Ағылшын фунт стерлинг	1,171,042	119,538	192,060
Теңге	986,663	7,655,090	304,159
Еуро	713,334	316,524	650,020
Үнді рупиясы	183,515	267,278	782,779
Ресей рублы	123,063	244,970	250,979
Өзбек сомы	114,859	25,676	153,419
Қытай юаны	87,655	1,049,329	379,529
Өзгелер	608,838	255,492	415,111
	97,740,953	84,751,912	67,504,945

20. Басқа қаржылық активтер

Компания авижанармай бағасының айтарлықтай өзгеруі тәуекелін басқару үшін әртүрлі қаржы институттарымен келісімдерге қол қойды және мәмілелер жасады. Шарттарға сәйкес қаржы институттары Компанияға шикі мұнайдың нақты бағасының келісімдерде көрсетілген шекті бағадан асып кетуі үшін өтемақы төлеуге келісті. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша туынды құралдардың әділ құны 3,416,043 мың теңге пайда әкелді (2020 ж.: залал 209,319 мың теңге; 2019 ж.: залал 582,928 мың теңге) (9-шы Ескерту). Әділ құн бақыланатын нарықтық параметрлері бар бағалау үлгісінің көмегімен анықталды.

	Колл-опционы (Сатып алу)
2019 жылдың 1 қаңтарында	45,336
Сатып алу	627,327
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза іске асырылмаған залал (9-шы Ескерту)	(22,200)
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза іске асырылған залал (9-шы Ескерту)	(560,728)
Шетел валютасын аудару резерві	(209)
2019 жылдың 31 желтоқсанында	89,526
2020 жылдың 1 қаңтарында	89,526
Сатып алу	127,189
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза іске асырылмаған залал (9-шы Ескерту)	(209,319)
Шетел валютасын аудару резерві	(7,396)
2020 жылдың 31 желтоқсанында	-
2021 жылдың 1 қаңтарында	-
Сатып алу	1,900,094
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза іске асырылмаған залал (9-шы Ескерту)	1,620,327
Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза іске асырылған залал (9-шы Ескерту)	1,795,716
Алынған төлемдер	(2,168,493)
Шетел валютасын аудару резерві	40,335
2021 жылдың 31 желтоқсанында	3,187,979

21. Меншікті капитал

2021, 2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша акционерлік капитал бір акция үшін номиналды құны 147,150 теңге (сатып алу сәтіндегі акция үшін 1,000 АҚШ долларына балама) бекітілген, шығарылған және толық төленген 17,000 жай акциялардан тұрады. (сатып алу кезінде бір акция үшін 1000 АҚШ долларына балама).

Жай акцияларды ұстаушылар мезгіл – мезгіл жарияланған дивидендтерді алуға құқылы, сондай-ақ "бір акция-бір дауыс" ережесі негізінде топ жиналыстарында дауыс беруге құқылы.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Компанияның резервтерін бөлу ҚЕХС-қа сәйкес дайындалған Компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілігінде көрсетілген бөлінбеген пайданың шамасымен шектеледі. Капитал теріс болған кезде немесе бөлу теріс капиталға немесе Компанияның төлем қабілетсіздігіне әкелсе, бөлу мүмкін емес.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша Компанияның бөлінбеген пайдасының көлемі, ағымдағы жылғы кірісті қосқанда 26,794,565 мың теңгені құрады (2020 ж.: 11,308,997 мың теңге; 2019 ж.:49,981,789 мың теңге).

2021 жыл ішінде дивидендтер жарияланған жоқ (2020 ж.:жоқ; 2019 ж.: жоқ).

Бір акцияға шаққандағы пайданы есептеу таза пайдаға және жыл ішінде орналастырылған жай акциялар санының орташа алынған санына, 17,000 акцияға негізделген (2020 ж.: 17,000 акция; 2019:17,000 акция). Компанияда ықтимал сұйылту әсері бар құралдар жоқ.

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Пайда:			
Жыл ішіндегі пайда/(залал)	15,485,568	(38,672,792)	11,494,74
Жай акциялар саны	17,000	17,000	17,00
Акцияға келетін пайда/(залал)– негізгі және тоғытылған (теңге)	910,916	(2,274,870)	676,16

22. Болашақ кезеңдердің табыстары

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2019 жылдың 31 желтоқсаны
Тасымалдаудан кейінге қалдырылған табыс	21,187,562	11,998,040	22,625,225
Клиенттердің адалдық резерві	3,537,306	4,043,682	3,359,523
	24,724,868	16,041,722	25,984,748

Тасымалдау қызметтерінен түсетін болашақ кезеңдердің табыстары – пайдаланылмайды және олар бойынша өтемақы төленбейді деп күтілетін сатылған билеттер пайызына қатысты жолаушылар тасымалынан түсетін мойындалған табыстарды қоспағанда, сатылған, бірақ жолаушылар әлі пайдаланбаған және мерзімі өтпеген билеттер.

Топтың міндеттемелерді орындау бойынша міндеттемелерінің қысқа мерзімді сипатына байланысты, тасымалдаудан алынбаған кірістердің бастапқы сальдосы қайтаруларды шегеріп 2021 жылы кіріс ретінде танылды.

23. Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсетуге резерв

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2019 жылдың 31 желтоқсаны
Қозғалтқыштар бойынша резерв	42,604,411	26,477,765	26,056,675
D-чекке резерв	5,367,274	2,865,134	3,497,255
C-чекке резерв	1,549,298	1,815,806	2,469,236
Әуе кемелердің қайтару жөніндегі резерв	1,699,565	1,557,788	1,410,992
Қосымша қоректендіру блогы	1,728,064	968,514	598,753
Шасси	1,961,667	1,279,987	883,018
	54,910,279	34,964,994	34,915,929

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету үшін есептелген резервтің қозғалысы келесідей:

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
1 қаңтарында	34,964,99	34,915,92	33,516,07
Негізгі құралдарда танылған	-	2,017,42	771,02
Бір жыл үшін есептелген (8-ші Ескерту)	26,127,18	14,238,92	13,259,60
Бір жылға есептен шығарылған (8-ші Ескерту)	(227,632)	(6,082,058)	(2,363,864)
Жыл бойы қолданылған	(7,148,697)	(14,291,230)	(10,124,503)
Есеп беру валютасын аудару резерві	1,194,43	4,166,00	(142,409)
31 желтоқсанына	54,910,27	34,964,99	34,915,92

Пайдалану жалдау шарттарына сәйкес, Топ әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету және техникалық қызмет көрсетудің стандартты рәсімдерін жүргізуге және төлеуге міндетті, және олар әуе кемесін жалдау мерзімінің соңында қанағаттандырылғы жағдайда лизинг берушіге қайтарады. Резервті есептеу кезінде қолданылатын жөндеу құны АҚШ долларымен көрсетілген.

Провизиядағы елеулі өзгеріс 2020 жылы қайтарылған әуе кемесі үшін лизингтің соңғы төлемдерінің құнын тоқтату келісімі бойынша жасалған нақты төлемдермен салыстырғанда әр түрлі мөлшерлемелерге байланысты болды. Техникалық тексеруден кейін Компания жалға берушілермен қайтарымды өтемақы төлеу үшін төмен ставкаларды қолдануға келісті. Бұл резервтерді келесідей пайдалану жоспарланып отыр.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша резервтің айтарлықтай ұлғаюы операциялардың қалпына келуі нәтижесінде әуе кемелерін пайдаланудың артуына байланысты болды. Сонымен қатар, жалға берушілерге айнымалы техникалық қызмет көрсету төлемдерін төлейтін әуе кемелерін жалдау шарттарының саны осындай әуе кемелерін қайтару есебінен азайды, бұл да есептелген резервтің ұлғаюына әкелді.

Бұл қорларды жоспарлы пайдалану келесідей:

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2019 жылдың 31 желтоқсаны
Бірінші жылдың ішінде	17,578,578	15,798,015	14,313,840
Екінші жылдың ішінде	16,325,927	6,914,709	13,399,832
Үшінші жылдың ішінде	13,022,656	3,334,028	1,673,449
Үшінші жылдан кейін	7,983,118	8,918,242	5,528,808
Әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсетуге резервтің жиыны	54,910,279	34,964,994	34,915,929
Минус: ағымдағы бөлік	17,578,578	15,798,015	14,313,840
Ұзақ мерзімді бөлік	37,331,701	19,166,979	20,602,089

Әуе кемелерін жөндеуге және оларға техникалық қызмет көрсетуге резервтерді анықтау кезінде елеулі тұжырымдар орын алады. Басшылық техникалық қызмет көрсету жұмыстарының мүмкін уақыт аралықтарын және құндарын анықтау үшін тәуелсіз мамандарды тартты. Тәуелсіз мамандардың бағалары әуе кемелердің ағымдағы техникалық жағдайының, тарихи орындалған ұшу сағаттары мен циклдерінің, әуе кемелерін болашақ кәдеге жаратылуының күтілетін деңгейінің негізінде жалдау мерзімдерін ескере отырып, сондай-ақ жалға берушіге қайтарылуы тиіс әуе кемелерінің жағдайы бойынша шарттарды ескере отырып дайындалды. Бағалаулар төменде айтылған негізгі болжамдардың негізінде жасалды:

- ұшу сағаттары мен циклдерін пайдаға асырудың күтілетін коэффициенті тарихи деректерге және нақты пайдалану негізделген;
- ұқсас қызметтер мен қосалқы бөлшектерге нарықтық бағалар пайдаланылған;
- әуе кемелер стандартты жағдайларда және стандартты нормалар бойынша пайдаланылады деп жорамалданады; және
- жоспарланбаған техникалық қызмет көрсетуге резерв жасалынбаған.

24. Саудалық және өзге кредиторлық берешек

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2019 жылдың 31 желтоқсаны
Сауда кредиторлық берешек	15,274,924	9,195,621	23,759,987
Есептелген сыйақы	4,933,315	58,506	5,310,349
Алынған аванстар	2,342,083	2,470,321	2,096,593
Қызметкерлер алдындағы қарыз	1,938,782	2,480,002	1,508,170
Агенттерден алынған депозиттер	1,485,824	846,029	1,774,452
Пайдаланылмаған демалыс	603,225	454,162	345,096
Төленуге жататын басқа салықтар	319,532	466,789	366,904
Зейнетақы жарналары	250,444	178,466	337,062
Кейінге қалдырылған кірісті қайтару	-	354,827	-
Өзгелер	50,521	50,088	53,180
	27,198,650	16,554,811	35,551,793

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания билеттерді қайтару үшін

354,827 мың теңге көлеміндегі сауда кредиторлық берешегін мойындады.

Топтың кредиторлық берешегі келесі валюталарда көрсетілген:

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2019 жылдың 31 желтоқсаны
Теңге	17,023,283	9,152,688	11,708,784
АҚШ доллары	7,064,680	4,731,027	15,745,109
Еуро	1,228,903	1,309,451	2,553,023
Ресей рублі	134,722	63,137	412,432
Ағылшын фунт стерлинг	224,104	61,874	421,232
Өзгелер	1,522,958	1,236,634	4,711,213
	27,198,650	16,554,811	35,5

25. Несиелер

мың теңге	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2019 жылдың 31 желтоқсаны
<i>Ұзақ мерзімді</i>			
Банк несие	2,054,936	22,309,914	2,460,054
	2,054,936	22,309,914	2,460,054
<i>Қысқа мерзімді</i>			
Банктік қарыздың ағымдағы бөлігі	24,750,776	44,602,991	3,961,337
Сыйақы жөніндегі берешек	89,383	2,121,807	15,686
	24,840,159	46,724,798	3,977,023

2015 жылғы 3 желтоқсанда Топпен Еуропа Қайта Жаңарту және Даму банкінен алынған (ЕҚЖЖДБ) Нұр-Сұлтан қаласындағы Техникалық орталық (ұшақжай) құрылысын қаржыландыру үшін 10 жылға 14,000 мың АҚШ долларына (немесе Қазақстан теңгесіне тең сомаға) несие алуға келісім жасасты. Сондай-ақ осы ұшақжай ЕҚЖЖДБ банкіне кепілдікке қойылды. Пайыздық мөлшерлеме айнымалы болып табылады және жылына 3.75% шегі мен ЕҚЖЖДБ банкінің Қазақстан теңгесіндегі жалпы құнына негізделіп айқындалады. Жалпы құн Қазақстан Ұлттық Банкінің және/немесе нарықтың негізгі пайызының өзгеруіне сәйкес тоқсан сайын анықталып тұрады. 2016 жылы сәуір айына Топпен 4,661,033 мың теңге көлеміне ЕҚЖЖДБ-тен несие келісімі бойынша қаржы алынған (алу күніне 14,000 мың АҚШ доллар сомасына тең).

Ангарды кепілден босату және «Қазақстан Халық Банкі» АҚ несиесі бойынша талапты орындау мақсатында 2020 жылы Компания «Қазақстан Халық Банкі» АҚ несие көздерін пайдалана отырып, ЕҚДБ қарызын өтеді. «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен жасалған шартқа сәйкес Қоғам 2021 жылғы 5 мамырда «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-на Нұр-Сұлтан қаласындағы Техникалық орталықты (ангар) кепілге берді (11-ші Ескерту).

2019 жылдың 12 тамыз айында Топ «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен айналым капиталын қаржыландыру үшін 3 жыл мерзімге 40,000 мың АҚШ доллары мөлшерінде несиелік келісімге қол қойды. 2020 жылғы 20 наурызда Топ несиелік келісімге қосымшаға қол қойды және несие сомасын 65000 мың АҚШ долларына дейін ұлғайтты. 2020 жылы 21 сәуірде тараптар арасында тағы бір қосымша келісімге қол қойылды, оған сәйкес несие сомасы 65,000 АҚШ долларынан 115,000 мың АҚШ долларына дейін өсті.

2020 жылғы 15 қыркүйекте Топ «Қазақстан Халық Банкі» АҚ – мен несиелік келісімшартқа қосымшаға қол қойды, нәтижесінде несиелік құралдың сомасы 160,000 мың АҚШ долларына дейін (115,000 мың АҚШ долларынан) өсті және оның әрекет ету мерзімі 2025 жылдың 10 қыркүйегіне дейін ұзартылды, бұл ЕҚДБ несиесінің алдыңғы өтеу мерзіміне сәйкес келеді (2025 ж. қыркүйегіне дейін). ЕҚДБ несиесі толығымен «Қазақстан Халық Банкі» АҚ – мен қайта қаржыландырылды. Несиелік желі несиені теңгемен де, АҚШ долларымен де алуға мүмкіндік береді. АҚШ долларындағы несиелер бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме жылына 3.5%, теңгедегі несиелер бойынша - 11.3% құрайды.

Топ 2021 жыл ішінде «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-нан алған несиені мерзімінен бұрын ішінара өтеді.

Топтың несиелері келесі валютада көрсетілген:

мың теңге	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2019 ж.
Теңге	13,424,662	48,768,737	3,977,023
АҚШ доллары	13,470,433	20,265,975	2,460,054
	26,895,095	69,034,71	6,437,077

26. Жалға алу бойынша міндеттемелер

2012 жылдан 2014 жылға дейін Топ белгіленген пайыздық мөлшерлеменен меншік құқығын бере отырып, он әуе кемесін сатып алды. Әр әуе кемесінің жалдау мерзімі он екі жылды құрайды. Топ әр әуе кемесін лизинг мерзімі аяқталғаннан кейін номиналды бағамен сатып ала алады. Әуе кемесін жалға алудың көп бөлігі лизинг мерзімі аяқталғаннан кейін сатып алу мүмкіндігі жоқ сегіз жылға жасалған.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ пайыздық мөлшерлемесі бекітілген меншік құқығының берілуі қарастырылған жалға алу келісімдері бойынша бес Airbus ұшағына және үш Boeing 767 ұшағына иелік етеді (2020: бес Airbus және үш Boeing 767; 2019: алты Airbus және үш Boeing 767).

2012 және 2013 жылдары жеткізілген бес жаңа Airbus ұшағына қатысты қаржылық институттардың лизинг берушіге берген несиелеріне Еуропалық экспорттық несие агенттіктері, 2013 және 2014 жылдары жеткізілген үш Boeing 767 US Export Import банкі кепілдігінде.

Топтың лизингтік міндеттемелері лизинг берушінің лизингтік активтерге құқығымен қамтамасыз етілген. Бұл активтердің баланстық құны 279,848,285 мың теңгені құрайды (2020 ж.: 266,484,435 мың теңге; 2019 ж.: 201,395,759 мың теңге) (11-ші Ескерту).

Топтың жалдау міндеттемелеріне белгілі бір шарттар кіреді. Бұл келісім-шарттар белгілі бір операцияларға тыйым салады, оның ішінде Топтың жалпы сомасына шектеу қойылады. Белгілі бір трансферлік лизингке Топтың меншік құқығындағы өзгерістер туралы шарттар кіреді. Бұл талаптар 2021, 2020 және 2019 жылдар аралығында орындалды.

мың теңге	Ең аз жал ақысы			Ең аз жал ақысының ағымдағы мәні		
	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2019 жылдың 31 желтоқсаны	2021 жылдың 31 желтоқсаны	2020 жылдың 31 желтоқсаны	2019 жылдың 31 желтоқсаны
Бір жылдың ішінде	76,505,460	67,908,27.	51,877,67.	63,195,657	55,703,229	42,550,129
Бір жылдан кеш және бес жылдан ерте	235,447,154	221,299,23	168,833,52.	209,121,172	195,093,048	147,778,066
Бес жылдан кеш	43,733,136	48,341,16.	43,697,51.	41,555,568	45,803,005	41,713,405
	355,685,750	337,548,66.	264,408,71.	313,872,397	296,599,282	232,041,600
Минус: Болашақ қаржылық шығыстар	(41,813,353)	(40,949,385	(32,367,115			-
Минималды жал ақысының ағымдағы мәні	313,872,397	296,599,28.	232,041,60	313,872,397	296,599,282	232,041,600
Қаржылық есептілікке төмендегідей қосылған:						
- қаржылық лизинг бойынша ағымдағы мерзімі міндеттемелер	-	-	-	63,195,657	55,703,229	42,550,129
- қаржылық лизинг бойынша ұзақ мерзімі міндеттемелер	-	-	-	250,676,740	240,896,053	189,491,471
	-	-	-	313,872,397	296,599,282	232,041,600

Топтың меншік құқығын беретін жалдау бойынша міндеттемелері АҚШ долларымен көрсетілген.

Қаржылық әрекеттен туындаған міндеттемелер мен ақша ағындарының өзгерісін салыстыру

мың теңге	Несилер (25-ші Ескерту)	Лизингтік міндеттемелер	Барлығы
2021 жылғы 1 қаңтардағы баланс	69,034,712	296,599,282	365,633,994
Қарыз қаражаты бойынша төлемдер	(45,651,981)	-	(45,651,981)
Алынған қарыздар	5,318,400	-	5,318,400
Жалдау міндеттемелері бойынша төлемдер	-	(39,916,368)	(39,916,368)
Қосымша қаржыландыру бойынша төлемдер	(148,755)	-	(148,755)
Төленген пайыздар	(6,816,246)	(14,028,878)	(20,845,124)
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағындарының өзгеруі	(47,298,582)	(53,945,246)	(101,243,828)
Аударма эффектісі	(1,082,069)	(35,759)	(1,117,828)
Валюта бағамдарының өзгеруінің әсері	1,437,172	7,221,440	9,158,612
Басқа өзгерістер			
Қосымша түзету – жаңа жалдау келесімшарттары	-	48,266,510	48,266,510
Пайыздық шығындар (9-шы Ескерту)	4,803,862	15,097,862	19,901,724
COVID-19 байланысты кейінге қалдырылған жалдау төлемдерінің әсері (8-ші Ескерту)	-	377,748	377,748
Қозғалтқышты мерзімінен бұрын қайтарудан түскен табыс	-	(209,440)	(209,440)
Өзге де өзгерістердің жиыны	4,803,862	63,532,680	68,336,542
2021 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерім	26,895,095	313,872,397	340,767,492

мың теңге	Несилер (25-ші Ескерту)	Лизингтік міндеттемелер	Барлығы
2020 жылғы 1 қаңтардағы баланс	6,437,077	232,041,600	238,478,677
Қарыз қаражаты бойынша төлемдер	(26,610,263)	-	(26,610,263)
Алынған қарыздар	87,955,844	-	87,955,844
Жалдау міндеттемелері бойынша төлемдер	-	(40,910,161)	(40,910,161)
Сатудан және жалға беруден қосымша қаржыландыру	695,925	-	695,925
Қосымша қаржыландыру төлемі	(139,742)	-	(139,742)
Төленген пайыздар	(464,517)	(11,979,940)	(12,444,457)
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағындарының өзгеруі	61,437,247	(52,890,101)	8,547,146
Аударма эффектісі	(1,035,017)	(133,849)	(1,168,866)
Валюта бағамдарының өзгеруінің әсері	(367,762)	24,875,682	24,507,920
Басқа өзгерістер			
Қосымша түзету - жалдау	-	84,653,938	84,653,938
Пайыздық шығындар (9-шы Ескерту)	2,563,167	11,849,462	14,412,629
Міндеттемелерді кепілдендірілген салымдармен есептеу	-	(1,764,455)	(1,764,455)
COVID-19 байланысты кейінге қалдырылған жалдау төлемдерінің әсері (8-ші Ескерту)	-	(835,927)	(835,927)
Әуе кемесін мерзімінен бұрын қайтарудан түскен табыс (7-ші Ескерту)	-	(1,197,068)	(1,197,068)
Өзге де өзгерістердің жиыны	2,563,167	92,705,950	95,269,117
2020 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерім	69,034,712	296,599,282	365,633,994

мың теңге	Несилер (25-ші Ескерту)	Лизингтік міндеттемелер	Барлығы
2019 жылғы 1 қаңтардағы баланс	3,517,735	108,162,674	111,680,409
16 ХҚЕС (IFRS) қолдануымен бастапқы баланстың өзгеруі	-	76,581,433	76,581,433
2019 жылғы 1 қаңтардағы баланс	3,517,735	184,744,107	188,261,842
Қарыз қаражаты бойынша төлемдер	(516,330)	-	(516,330)
Лизингтік төлемдер	-	(39,779,590)	(39,779,590)
Төленген пайыздар	(362,082)	(9,169,924)	(9,532,006)
Алынған несиелер	3,444,750	-	3,444,750
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағындарының өзгеруі	2,566,338	(48,949,514)	(46,383,176)
Валюта бағамдарының өзгеруінің әсері	12,631	12,247	24,878
Аударма эффектісі	(15,967)	(794,279)	(810,246)
Басқа өзгерістер		-	
Қосымша түзету - жалдау	-	93,780,257	93,780,257
Пайыздық шығындар (9-шы Ескерту)	356,340	9,131,650	9,487,990
Міндеттемелерді есептеу	-	(5,882,868)	(5,882,868)
Барлығы басқа өзгерістер	356,340	97,029,039	97,385,379
2019 жылғы 31 желтоқсандағы теңгерім	6,437,077	232,041,600	238,478,677

2015 жылғы 1 шілдеде Топ меншік құқығын беретін жалдау бойынша міндеттемелерінің бір бөлігін АҚШ долларымен болашақтағы табысты хеджирлеу ретінде АҚШ долларымен анықтады. Топ 39 (IAS) ХҚЕС-қа сәйкес ақша ағындарын хеджирлеуді есепке алу моделін қолданды.

АҚШ долларының функционалды валютасына көшуге байланысты, бұл хеджирлеу 2017 жылдың 31 желтоқсанынан бастап экономикалық тиімді болмай қалды. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, 2,930,709 мың теңге сомасына кейінге қалдырылған салықты шегергенге дейін 14,654,647 мың теңге (2020 ж.: 3,712,459 мың теңге; 2019 ж.: 4,473,826 мың теңге) (2020 ж.: 18,562,957 мың теңге; 2019 ж.: 22,368,135 мың теңге) мөлшерінде меншік құқығын бере отырып, лизингтік міндеттемелерді қайта бағалаудан болған залал. хеджирлеудің тиімді бөлігі, ол хеджирлеу резервінде меншікті капиталда жазылды. Функционалды валютаның өзгеруі нәтижесінде хеджирлеу қатынасы 2018 жылдың 1 қаңтарынан бастап валюта бағамының өзгеруінен пайда немесе залал туралы есептен хеджирлеу резервіне және залал туралы есеп берілмейтіндей етіп тоқтатылады. 2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша меншікті капиталда танылған хеджирлеу резерві. 2017 жылғы 31 желтоқсанда болжамды ақша ағындары алынғанға дейін меншікті капиталда қалады.

2021 жылы хеджирлеуді есепке алу күнінен бастап есепті күнге дейін басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте хеджирлеу резервінен бағамдық шығынға аударылған сома 5,010,113 мың теңгені (1,002,023 мың теңге кейінге қалдырылған салықты шегергенге дейін) құрады (2020 ж.: 4 818 999 мың теңге, кейінге қалдырылған салыққа дейін 963 884 мың теңге; 2019 ж.: 4 270 055 мың теңге, кейінге қалдырылған салыққа дейін 854 011 мың теңге).

2019 жылдың желтоқсан айында Топ екі қосалқы қозғалтқышты сату және оны келісімге сәйкес меншік құқығын бермей кері жалға беру бойынша сату және кері жалға беру операциясын жасады. Осы операция бойынша Топ сатудан түскен кірістің жалдау міндеттемелерінен асып кетуін және қозғалтқышпен байланысты активтердегі өзгерістерді білдіретін 1,791,270 мың теңге кірісті мойындады.

2020 жылдың қаңтарында Топ Airbus A321-200 ұшағын сату және меншік құқығын бермеу шартына сәйкес оны кері жалға беру бойынша сату және кері жалға беру операциясын жасады. Осы мәміледен Топ 13,349,528 мың теңге сомасында қолма-қол ақша алды, 8,710,570 мың теңге сомасындағы активтерді есептен шығарды, 7,058,018 мың теңге сомасындағы жалдау міндеттемелерін өтеді және 2,366,523 мың теңге кірісті мойындады.

2021 жылдың қараша айында Топ қозғалтқышты сату және оны келісімге сәйкес меншік құқығын бермей кері жалға беру бойынша сату-кері жалға беру операциясын жасады. Осы операциядан Топ 7,874,732 мың теңге сомасында қолма-қол ақша алды, 4,127,132 мың теңге сомасындағы активтерді есептен шығарды және 1,989,207 мың теңге кірісті мойындады.

27. Қаржылық құралдар

Қарапайым қызмет барысында Топпен кездесетін негізгі тәуекелдер несиелік тәуекелге, пайыздық мөлшерлемелердің, валюта бағамдарының және тауар бағаларының өзгеру қаупіне жатады. Топ, төменде сипатталғандай, тауар бағасының өзгеру тәуекелінен басқа, осындай тәуекелдерге ұшыратпайды.

Капиталды басқару

оп қарызды меншікті капиталға қатынасын оңтайландыру арқылы акционерлердің кірістерін барынша арттыра отырып, жақын болашақта үздіксіз жұмысын қамтамасыз ету үшін өз капиталын басқарады. Ағымдағы 10 жылдық Топты дамыту стратегиясы 2017 жылы бекітілді және 2017-2026 жылдарды қамтиды.

Топ капиталының құрылымы Топтың таза несиелік қаражаттарын (несиелер және қаржылық лизинг бойынша міндеттемелер, 25-ші және 26-шы Ескертуде ашып көрсетілген) және меншікті капиталын (шығарылған капиталды, қосымша төленген капитал және бөлінбеген пайданы қамтитын, 21-ші Ескертуде ашып көрсетілген) қамтиды.

Топ меншікті капиталға қатысты ешқандай сыртқы реттеуге бағынбайды. Топта мақсатты несиелік қаржысы коэффициенті жоқ.

Несиелік тәуекел

Кредиттік тәуекел — бұл контрагенттердің шарттық міндеттемелерді орындамауының және осымен байланысты Топта залалдардың туындауымен байланысты тәуекел. Топтың саясаты кредитке қабілетті контрагенттермен ғана жұмыс істеуді және қажет болған кезде міндеттемелердің орындалмауынан залал тәуекелдерін төмендету үшін жеткілікті қамсыздандыруды алуды көздейді. Кредиттік тәуекел тәуекелдерді басқару жөніндегі комитет жыл сайын қайта қарастыратын және бекітетін кредиттік лимиттерді белгілеу есебінен бақыланады.

Ақша баламалары және дебиторлық берешек сияқты қаржы құралдардың максималды кредиттік тәуекелі қалдық құнының негізінде.

Саудалық дебиторлық берешек сатып алушылардың көпшілік санында бар және әртүрлі экономикалық салалар және географиялық аймақтар бойынша бөлінген. Топ дебиторлардың қаржылық жағдайын тұрақты бағалауды жүзеге асырады және қажет кезінде дебиторлық берешектің өтелуін сақтандырады.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы, 2020 жылғы 31 желтоқсандағы және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша саудалық дебиторлық берешек бөлігінде кредиттік тәуекелдің елеулі шоғырлануы болған жоқ. (17-ші Ескерту).

Топ тек жоғарғы беделді банктермен жұмыс істейді және де қазіргі кезде банктік есеп шоттар мен депозиттерге белгілі несиелік тәуекелден аспай шегірімдерді анықтайтын қаржы инвестициялық саясатты құрастырды.

Кейбір банктердің несиелік тәуекелдерінің ұлғаюы нәтижесінде, Топтың басшылығы ақша қаражаттарды басқару жөніндегі саясатын қайта қарастыруда, және уақытша шара негізінде Қазақстанның ірі банктердің несиелік рейтингтерін қайта талдап, тиісінше 17-ші Ескертуде көрсетілген «ҚазИнвестБанк» пен «Delta Bank»-ты ескермегенде, банктердегі депозиттерді «В+» және одан жоғары рейтингіне ие банктерде орналастырған.

Қаржылық активтердің баланстық құны кредиттік тәуекелдің барынша жоғары деңгейін білдіреді. Пайда немесе шығын бойынша танылған қаржы активтері бойынша құнсызданудан болған шығындар мынадай түрде берілген:

мың теңге	Ескерту	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Сауда және басқа да дебиторлық берешек және алғытөлемдер бойынша құнсызданудан болған залал	16, 17	265,98	(283,669)	(416,049)
Кепілдік салымдары бойынша құнсызданудың қайта қалпына келуі/(есептелуі)	14	(108,519)	104,03	(21,434)
Ақша қаражаттары мен олардың баламалары бойынша құнсызданудан болған залал	19	(426)	(842)	(1,148)
		157,04	(180,481)	(438,631)

Сауда және өзге де дебиторлық берешек

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Дефоолттағы банктер	20,334,326	20,009,220	18,539,164
Саудалық дебиторлық берешек	6,436,411	4,586,656	10,450,063
Қызметкерлерден алынатын дебиторлық берешек	1,777,288	1,979,960	1,326,440
Жалға берушілерден алынатын сомалар	73,406	-	2,670,096
Жалпы баланстық құн	28,621,431	26,575,836	32,985,763
Құнсыздануға арналған резерв	(20,959,140)	(20,891,447)	(19,083,972)
Баланстық жиынтық құны	7,662,291	5,684,389	13,901,791

Дебиторлық қарыздар

Билеттерді сату - топтың негізгі табыс көзі. Топта топ атынан билеттерді және заңды тұлғаларға белгілі бір ақыға билеттерді сататын агенттер қолданылады, олар географиялық орналасу мен нарықтық жағдайлар. Нәтижесінде агенттер әуе компанияларының дебиторлық берешегі ретінде тіркелген, сатылған билеттерге айтарлықтай қаражат жинайды. Халықаралық әуе көлігі қауымдастығы IATA агенттердің кредиттік сапасын қамтамасыз етуге бағытталған IATA аккредитациялау рәсімдерін құратын агенттерді бақылайды. IATA-да әрбір нарық үшін жергілікті қаржы критерийлері белгіленеді, оған сәйкес агенттер банк кепілдігі немесе сақтандыру сияқты несие жетілдірулерін, белгілі бір кредиттік рейтингі бар қаржы мекемесінде IATA аккредитацияланған болуы мүмкін.

IATA авиакомпаниясы әр агентінің қарызының мөлшерінен асып түсетіні туралы үнемі хабарлап отырады оның кепілді немесе сақтандырылған сомасы. Бұдан басқа, IATA-да сатылымдардың өткір және ерекше өсуі туралы хабарланады, бұл тәуекелдің ұлғаюына себеп болуы мүмкін. Сонда компания теріс факторлар жойылғанға дейін осындай агенттермен жұмыс істеуді тоқтату туралы шешім қабылдайды.

Топ аккредиттелген IATA агенттерімен жұмыс істейді.

Кәсіпорынның дебиторлық берешек және кепілдік міндеттемесінен шығындарға арналған резервтері жоқ келісімшарттық активтері.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша IATA Billing Settlement Plan (BSP) - әлемдегі туристік агенттіктерден түсетін кірістерді жинайтын компаниялар - сегіз дебиторлар Сауда-саттық және басқа да дебиторлық берешектердің 28% -ын банктерді қоса есептегенде (2020 ж.: сегіз борышкер 58%; 2019: сегіз борышкер 27% -ды құрады).

Жалға берушілер дебиторлық берешегі

Жалға берушілердің дебиторлық берешегі есепті күнге дейін орындалған қызмет көрсету нәтижесі ретінде Қоғам жариялаған айналыс жалгерлік өтемақы сомасын білдіреді. Көптеген үй иелері халықаралық рейтингтік агенттіктермен бағаланады. Өткізгіштердің барлық несие тарихы жақсы болғандықтан және көптеген жылдар бойы Топпен операция жасайтындықтан, басшылық олардың кредиттік тәуекел тіпті несие рейтингісі жоқ жалға берушілер үшін де шамалы.

Төменде келтірілген кестеде тұрғындардың және басқа тараптардың дебиторлық берешегінің кредиттік сапасы туралы ақпарат берілген:

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Кредиттік рейтинг			
BBB- дейін AAA	-	-	2,172,729
Бағаланбаған	73,406	-	497,367
Барлығы	73,406	-	2,670,096
Құнсыздануға арналған резерв	(2,159)	-	(6,504)
31 желтоқсан 2021 жылғы баланс	71,247	-	2,663,592

Қызметкерлердің қарызы

Жалпы алғанда, Ab-initio ұшқыштарын оқытудың құнының белгілі бір бөлігін стажер-ұшқыштар жабады, бірақ Бағдарлама қатысушыларына пайызсыз несие беру арқылы Топты қаржыландырады. Топ ай сайын ұшқыштардың жалақысынан төленетін соманы шегереді. Топтан шығатын сол ұшқыштардың немесе кадеттіктердің қарыздары құнсыздану бойынша жәрдемақымен толық қамтылады.

Сауда және басқа дебиторлық берешектің құнсыздануы бойынша резервтің өзгеруі

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
1 қаңтардағы баланс	20,891,447	19,083,972	18,732,440
Жыл ішінде күшін жою	(939,165)	(806,884)	(595,176)
Жыл бойына есептеу	674,472	1,104,047	1,011,225
Бұрын жасалған резерв есебінен есептен шығару	-	-	(1,914)
Валюталық бағам айырмашылығы	(208,128)	(401,127)	16,076
Есеп беру валюта аударымының резерві	540,514	1,911,439	(78,679)
31 желтоқсандағы қалдық	20,959,140	20,891,447	19,083,972

Кепілдік салымдары

Топтың негізгі контрагенттері, кем дегенде BBB- S&P Global Ratings рейтингілік агенттігінің кредиттік рейтингі бар.

Жарияланған кредиттік рейтингтің өзектілігін анықтау үшін, сондай-ақ жарияланған рейтингтерде көрсетілмеген есепті күнгі кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюын бағалау үшін Топ контрагенттердің қаржылық тұрақтылығының өзгеруін бақылайды.

Төмендегі кестеде кепілді депозит кредиттік рейтингтер ұсынылған, олардың әрқайсысы 1-кезеңге бөлінген:

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Кредиттік рейтинг			
BBB- дейін AAA	6,601,789	7,707,283	6,723,254
C дейін CCC +	1,230,630	347,672	1,010,803
Бағаланбаған	782,422	1,186,545	1,554,081
Жалпы баланстық құн (2020 ж. Құнсыздануға дейінгі амортизацияланған құн)	8,614,841	9,241,500	9,288,138
Құнсыздануға арналған резерв	(176,606)	(66,083)	(153,419)
Жалпы таза баланстық құн	8,438,235	9,175,417	9,134,719

Дисконттаудың 12 айлық ықтималдығы және құралдың қалған мерзіміне дефолт ықтималдылығы әр кредиттік рейтинг бойынша S&P Global Ratings рейтингілік агенттігі ұсынған тарихи деректерге негізделген.

Әдетте (LGD) жоғалтудың жоғарылау көрсеткіштері әдетте көрінеді. Қарыздың құнсызданбаған жағдайында, 30% -ға дейін өтеу мөлшерлемесі есептеледі, бұл жағдайда шығын сметасы құралдың ағымдағы нарықтық бағасына және бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемеге негізделеді.

Топта мерзімі өткен немесе құнсызданған кепілдік жарналары жоқ.

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
1 қаңтардағы баланс	(66,083)	(153,419)	(132,549)
Құнсызданудан болған таза шығынды түзету	(108,519)	104,030	(21,434)
Есеп беру валютасын аудару резерві	(2,004)	(16,694)	564
31 желтоқсандағы қалдық	(176,606)	(66,083)	(153,419)

Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 97,740,953 мың теңге сомасына ақша қаражаттары мен олардың баламалары болды. (2020 ж.: 84,751,912 мың теңге; 2019 ж.: 67,504,945 мың теңге). S&P Global Ratings-ге сәйкес, ақша қаражаттары мен олардың баламалары банктер мен қаржы институттарында B+ дан бастап A+-ға дейін бағаланады.

Ақшалай қаражаттар мен ақшалай қаражаттардың баламаларының құнсыздануы 12 айлық кредиттік шығындардың негізінде есептелді және тәуекел бойынша қысқа мерзімді позицияларды көрсетеді. Топ контрагенттердің сыртқы несиелік рейтингтері негізінде ақша қаражатының бар екендігін қарастырады олардың баламаларының кредиттік тәуекел төмен.

Ақшалай қаражаттарды және олардың баламаларын бағалау үшін Топ осындай тәсілдерді қолданады банк және депозиттерге арналған депозиттер.

Келесі кестеде қалдық құны бойынша өлшенген ақша қаражаттары мен олардың баламаларының несиелік сапасының талдауы келтірілген.

Кредиттік рейтинг	31 желтоқсан 2021 жыл			31 желтоқсан 2020 жыл			31 желтоқсан 2019 жыл			
	Жалпы	12 ай	Ағымдағы келтірілген ағымдағы мәнi	Жалпы	12 ай	Ағымдағы келтірілген ағымдағы мәнi	Жалпы	12 ай	Ағымдағы келтірілген ағымдағы мәнi	
	келтірілген ағымдағы құн	кұны		келтірілген ағымдағы құн	кұны		келтірілген ағымдағы құн	кұны		
BBB- дейін	A+	81,960,390	(2,159)	81,958,231	64,138,687	(1,263)	64,137,424	63,612,47	(1,53)	63,610,94
B+ дейін	BB+	15,784,017	(1,295)	15,782,722	20,547,143	(1,6	20,545,460	3,805,62	(383)	3,805,24
		97,744,407	(3,454)	97,740,953	84,685,830	(2,9	84,682,884	67,418,05	(1,91	67,416,18

Сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру тәуекелі

Топ пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру қаупіне ұшырамайды, себебі Топ белгіленген сыйақы ставкалары бар қаражаттарды тартты.

Шетелдік валюталардың бағамдарының өзгеру тәуекелі

Топ АҚШ долларынан басқа валюталарда көрсетілген сатуға және сатып алуға қатысты операциялар бойынша валюталық тәуекелге ұшырайды. Валюта тәуекелі негізінен теңге мен еуроға байланысты болады. Шетел валютасында көрсетілген активтер мен міндеттемелердің баланстық құны 17, 19, 24 және 25 ескертулерінде ашып көрсетілген. Басшылық қазіргі жағдайларда Топтың экономикалық тұрақтылығын сақтауға қатысты барлық қажетті шараларды қолданып жатыр. Топ валюталық тәуекелді жартылай басқару жөніндегі хеджирлеуді есепке алу саясатын қолданады.

Шетелдік валюталардың айырбас бағамдарының өзгеруі тәуекелдеріне сезімталдықты талдау

Топ АҚШ долларының айырбастау бағамының теңге мен еуроға қатысты өзгеруіне байланысты тәуекелдердің әсеріне көп ұшырайды.

Топтың есепті күнге шетелдік валютамен көрсетілген қаржылық активтері мен қаржы міндеттемелерінің баланстық құны мынадай. Бұл ашып көрсету өзге шетелдік валюталарда көрсетілген активтер мен міндеттемелердің баптарын қамтымайды, осыған байланысты олардың сомалары жиынтығында Топтың қаржы есептілігіне елеулі ықпал етпейді.

Топтың есепті күнге шетелдік валютамен көрсетілген қаржылық активтері мен қаржы міндеттемелерінің баланстық құны мынадай. Бұл ашып көрсету өзге шетелдік валюталарда көрсетілген активтер мен міндеттемелердің баптарын қамтымайды, осыған байланысты олардың сомалары жиынтығында Топтың қаржы есептілігіне елеулі ықпал етпейді.

«ЭЙР АСТАНА» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

2021 жылдың 31 желтоқсанындағы аяқталған шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер

Ескерту	2021 жылдың 31 желтоқсаны		2020 жылдың 31 желтоқсаны		2019 жылдың 31 желтоқсаны		
	Теңге	Еуро	Теңге	Еуро	Теңге	Еуро	
	Активтер						
Басқа салықтар үшін алдын-ала төлем	18	3,328,746	-	6,383,521	-	12,623,174	63,127
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	17	5,325,821	326,441	3,520,491	559,810	4,398,255	894,495
Табыс салығын алдын-ала төлеу		1,135,634	-	1,374,692	-	342,419	-
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	19	986,663	713,334	7,655,090	316,524	304,159	650,020
Кепілдік салымдар		62,611	191,287	24,834	212,138	16,834	191,295
Барлығы		10,839,475	1,231,062	18,958,628	1,088,472	17,684,841	1,798,937
Міндеттемелер							
Сауда және басқа кредиторлық берешек	24	17,023,283	1,228,903	9,152,688	1,309,451	11,708,784	2,553,023
Несиелер	25	13,424,662	-	48,768,737	-	3,977,023	-
Жалға алу		1,911,579	-	883,490	-	1,329,883	-
Барлығы		32,359,524	1,228,903	58,804,915	1,309,451	17,015,690	2,553,023
Таза валюталық позиция		(21,520,049)	2,159	(39,846,287)	(220,979)	669,151	(754,086)

2021 жылы келесі кестеде Топтың АҚШ долларының теңгеге қатысты 10%-ға (2020 және 2019: 11%) және еуроға 9%-ға (2020 және 2019: 7%) әлсіреуіне және АҚШ долларының теңгеге қатысты 13%-ға (2020 ж. және 2019: 11% және еуро 9% (2020 және 2019: 7%) нығайуына сезімталдығы көрсетілген.

Сезімталдыққа жоғарыда аталған сезімталдық коэффициенттерін қолдана отырып, оларды түзету арқылы кезең соңында қол жетімді шетел валютасындағы ақша сомалары ғана кіреді.

Сезімталдыққа сауда және басқа да дебиторлық берешек, ақша қаражаттары және олардың баламалары, банктердегі депозиттер, сауда кредиторлық берешек, қаржылық активтер мен міндеттемелер кіреді.

Теріс сан пайда мен шығынның және капиталдың азаюын білдіреді, оң сан пайдаға немесе шығынға керісінше әсер етеді.

	АҚШ долларының әлсіреуі		АҚШ долларының нығайуы	
	Теңге	Еуро	Теңге	Еуро
2021 ж.	10%	9%	13%	9%
Пайда/(залал)	(1,721,604)	155	2,238,085	(155)
2020 ж.	11%	7%	11%	7%
Пайда/(залал)	(3,506,473)	(12,375)	3,506,473	12,375
2019 ж.	11%	7%	11%	7%
Пайда/(залал)	58,885	(42,229)	(58,885)	42,229

Топ саудалық және өзге дебиторлық берешек, ақша қаражаттары және олардың баламалары, банктердегі депозиттер, кепілдікті салымдар, және саудалық және өзге кредиторлық берешек, несиелер және қаржылық лизинг бойынша міндеттемелері көрсетілген шетелдік валюталардың өзгеруін қадағалай отырып, шетелдік валюталардың бағамдарының өзгеру тәуекелін шектейді.

Өтімділік тәуекелін басқару

Өтімділік тәуекелі – Топта ақшалай қаражатты немесе басқа қаржылық активті беру арқылы есептелетін қаржы міндеттемелерімен байланысты міндеттерді орындаған кезде қиындықтардың туындау тәуекелі. Топтың өтімділікті басқару тәсілі – әдеттегі және күйзелісті жағдайларда тиімсіз шығындарға жол бермей және Топ беделіне қауіп төндірмей Топта өз міндеттемелерін уақытылы өтеуіне жеткілікті өтімді қаражаттың мүмкіндігінше тұрақты болуын қамтамасыз ету.

Өтімділік тәуекелдерді басқару бойынша айрықша жауапкершілік Топ басшылығы үшін қысқа мерзімді, орта мерзімді және ұзақ мерзімді қорландыру бөлігінде өтімділік тәуекелдерін басқару жөніндегі тиісті негізді және өтімділікті басқаруға қойылатын талаптарды жасаған Директорлар Кеңесіне жүктеледі. Топ өтімділік тәуекелін жөнді резервтерді пайдалану арқылы, сондай-ақ ақша ағындарына тұрақты мониторинг пен болжам жасау және қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша мерзімдерді салыстыру жолымен басқарады.

Сыйақы және өтімділік мөлшерлемелерінің кестелері

Келесі кестеде туынды емес қаржы міндеттемелері бойынша өтеудің шарттық мерзімдері көрсетіледі. Кестелер Топтан төлемнің талап етілуі мүмкін ең ертерек күннің негізінде қаржы міндеттемелері бойынша ақша ағындарының дисконтталмаған қозғалысының негізінде жасалды.

	3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1-5 жыл	5 жылдан жоғары	Жиыны
2021 ж.					
Қаржы активтері					
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	5,876,366	226,695	1,330,376	228,854	7,662,291
Кепілдік салымдар	251,308	425,754	2,937,104	4,843,068	8,457,234
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	97,740,953	-	-	-	97,740,953
Қаржылық міндеттемелер					
<i>Пайызсыз</i>					
Сауда және басқа кредиторлық берешек	25,393,294	1,485,824	701,675	-	27,580,793
Тіркелген мөлшерлеме					
Жалға алу бойынша міндеттемелер	17,971,516	58,533,944	235,447,154	43,733,136	355,685,750
Несилер	513,842	26,316,483	2,400,808	-	29,231,133
2020 ж.					
Қаржы активтері					
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	3,626,561	675,139	987,034	395,655	5,684,389
Кепілдік салымдар	537,081	1,910,090	2,678,671	5,942,828	11,068,670
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	84,751,912	-	-	-	84,751,912
Қаржылық міндеттемелер					
<i>Пайызсыз</i>					
Сауда және басқа кредиторлық берешек (қызметкерердің бонустрын қосқанда)	15,264,302	823,720	656,199	-	16,744,221
Тіркелген мөлшерлеме					
Лизинг бойынша міндеттемелер	16,013,520	51,894,753	221,299,231	48,341,163	337,548,667
Несилер	3,375,698	49,040,645	24,451,504	-	76,867,847

	<u>3 айға дейін</u>	<u>3 айдан 1 жылға дейін</u>	<u>1-5 жыл</u>	<u>5 жылдан жоғары</u>	<u>Жиыны</u>
2019 ж.					
Қаржы активтері					
Сауда және басқа да дебиторлық берешек	12,542,448	119,751	885,313	354,279	13,901,791
Кепілдік салымдар	1,619,503	6,771,078	1,268,286	5,278,212	14,937,079
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	67,504,945	-	-	-	67,504,945
Қаржылық міндеттемелер					
<i>Пайызсыз</i>					
Сауда және басқа кредиторлық берешек	33,435,305	1,749,584	466,377	-	35,651,266
Айнымалы мөлшерлеме					
Несилер (теңгемен көрсетілген)	197,799	577,328	2,620,742	406,311	3,802,180
Тіркелген мөлшерлеме					
Лизинг бойынша міндеттемелер	13,743,398	38,134,276	168,833,524	43,697,517	264,408,715
Несилер (АҚШ долларымен көрсетілген)	3,445,223	-	-	-	3,445,223

Әділ құн*Ақша қаражаттары және олардың баламалары*

Ақша қаражаттарының және олардың баламаларының баланстық құны шамамен олардың әділ құнына тең, өйткені олар не қысқа мерзімді, не өзіне сыйақыларды қамтиды және дисконтталмайды.

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша көрсетілетін қаржылық құралдар

Компания авиакеросин бағасының тәуекелін хеджирлеу үшін опциондарды пайдаланады. Компания жанармайды хеджирлеу мақсатында стандартты нарық құралдарын пайдаланады, мысалы, «колл опциондары» (мұнда тауар бағасының алдын ала белгіленген деңгейден жоғары көтерілу тәуекелін жабу үшін Компания сыйлықақыны алдын ала төлейді). Колл опционның жеткізушілерден сатып алынатын авиакеросиннің баға тәуекелін хеджирлеу мүмкін болмағандықтан, Компания Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерде сатып алынатын жанармайдың санын бірнеше халықаралық банктермен туынды құралдар туралы негізгі келісімге қол қою арқылы ғана хеджирлейді. Келісім жасамас бұрын компания басшылығы хеджирленетін авиакеросиннің көлемін анықтайды. Хеджирлеу Қоғамның директорлары мен акционерлері бекіткен Отынды хеджирлеу саясатына сәйкес жүзеге асырылады.

Компанияның қаржылық активтері мен қаржылық міндеттемелерінің әділ құны бақыланатын ағымдағы нарықтық операциялардың бағасын және ұқсас құралдар бойынша дилерлік баға белгілеулерін пайдалана отырып, дисконтталған ақша ағындарын талдау негізінде жалпы қабылданған баға үлгілеріне сәйкес анықталады.

Топ құралдардың әділ құнын анықтау үшін кіріс әдісін пайдалана отырып, дисконтталған күтілетін болашақ ақша ағындарын қолданды. Ақша қаражатының қозғалысы өзгермелі баға келісім-шартта көрсетілген бағадан асып кеткен кезде контрагенттер Топқа төлейтін төлемдерді білдіреді.

Топ төлемдерді бағалау үшін геометриялық броундық қозғалыс моделіне негізделген Монте-Карло әдісін қолданды.

Топ өз моделінде келесі негізгі мәліметтерді пайдаланды:

- Спот: 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы Brent маркалы мұнай фьючерстерінің соңғы бағасы;
- Құбылмалылық: Bloomberg мәліметтері бойынша Brent мұнайының болжамды құбылмалылығы; және
- Дисконттау мөлшерлемесі: Топ бағалауы бойынша 0.6%.

Пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын 2-деңгейдегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құны әдетте хеджирлеу операцияларына қатысатын банктер ұсынатын әділ құн туралы есептерді пайдалана отырып есептеледі. Бұл бағалау тәсілінің ең маңызды кірісі шикі мұнай бағасын жабуға, алға жылжытуға және спотқа шығаруға қалған уақыт болып табылады.

Компанияда 1-3 әділ құн иерархиясы деңгейлері бойынша топтастырылған әділ құны бойынша бастапқы танудан кейін бағаланған басқа қаржылық және қаржылық емес құралдар жоқ.

Кепілдік салымдар

Кепілдік салымдар, амортизацияланған құны бойынша танылады. Басшылық таза баланстық құнды олардың әділ құнына шамамен тең деп есептейді.

Саудалық және өзге дебиторлық және кредиторлық берешектер

Өтеу мерзімі алты айдан аз дебиторлық және кредиторлық берешек үшін әділ құн баланстық құннан айтарлықтай ерекшеленбейді, өйткені ақшаның уақытша құнының әсері маңызды емес. Ab-initio бағдарламасы бойынша дебиторлық берешек әділ құн бойынша танылады және кейіннен амортизацияланған құн бойынша есепке алынады.

Несиелер

Несиелер әділ құнына жақын амортизацияланған құнымен көрсетіледі. Менеджменттің тұжырымы бойынша баланстық құн шамамен әділ құнын құрайды деп есептейді.

Жалдау бойынша міндеттемелер

Қаржылық лизинг бойынша алғаш міндеттемелер бастапқыда жалдау мерзімінің басындағы жалдаған мүліктің әділ құны мен ең аз жалдау төлемдердің дисконтталған құнының қайсысы төмен болса сол құнымен есепке алынады. Менеджменттің тұжырымы бойынша баланстық құн шамамен әділ құнын құрайды деп есептейді.

Әдетте, Топ қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін дисконттау мөлшерлемесі ретінде пайдаланады. Басшылық әділ құн теңгерімнен шамамен 1% - ға төмен деп санайды.

Резервтер

Қаржы міндеттемелері анықтамасына түсетін резервтер үшін әділ құн мен ағымдағы құнның айырмашылығы елеусіз, өйткені ақшаның уақытша құнының әсері елеулі емес.

28. Қаржы құралдарының әділ құны

Топтың есеп саясатының жекелеген ережелері және бірқатар ашып көрсетулер қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құнын бағалауды талап етеді.

Топ әділ құнды бағалау үшін бақылау жүйесін құрды. Осы жүйеге сәйкес, 3-ші деңгей бағалауларын қоса алғанда, барлық маңызды әділ құн өлшеуді қадағалау үшін жауапты бағалаушылар тобы бар.

Қаржы бөлімі Елеулі бақыланбайтын бастапқы деректерді және бағалау түзетулерін тұрақты түрде тексереді. Егер брокерлердің баға белгілеулері немесе баға белгілеу қызметтері сияқты үшінші тараптардың ақпараты әділ құнды бағалау үшін пайдаланылса, онда Бағалау жөніндегі команда осындай бағалар осы сомалар жататын әділ құн құндылықтарының иерархиясындағы деңгейді қоса алғанда, ҚЕХС талаптарына сәйкес келетіні туралы тұжырымды растау үшін үшінші тараптардан алынған дәлелдемелерді бағалайды.

Егер активтің немесе міндеттеменің әділ құнын бағалау үшін пайдаланылатын бастапқы деректер әділ құнның иерархиясының әртүрлі деңгейлеріне жатқызылуы мүмкін болса, онда әділ құнды бағалау тұтастай алғанда барлық бағалау үшін елеулі болып табылатын неғұрлым төмен деңгейдің бастапқы деректері сәйкес келетін иерархияның деңгейіне жатады.

Топ осы өзгеріс орын алған есепті кезеңнің аяқталу күніне әділ құн иерархиясының деңгейлері арасындағы аударымдарды таниды.

2021, 2020 және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың барлық активтері амортизацияланған құны бойынша бағаланды.

Активтің немесе міндеттеменің әділ құнын бағалау кезінде, Топ мүмкіндігінше нарықтың бақылаулы деректерін қолданады. Әділ құнды бағалау әділ құнды иерархияның әртүрлі деңгейлеріне жатады, ол тиісті бағалау әдістерінде пайдаланылатын кірістерге байланысты:

- 1-деңгей: белсенді нарықтарда бірдей активтер мен міндеттемелер бойынша белгіленген (түзетілмеген) бағалар.
- 2-деңгей: тікелей (яғни, баға сияқты) немесе жанама (яғни, бағалар негізінде анықталған) түрде бақыланатын, 1-деңгей бағалаулары үшін қолданылатын, белгіленген бағалардан бөлек бастапқы деректер.
- 3-деңгей: бақыланатын нарықтық деректерге негізделмеген активтер мен міндеттемелер үшін бастапқы деректер (бақыланбайтын бастапқы деректер).

Әділ құнды бағалау кезінде жасалған жол берулер туралы қосымша ақпарат 27-ші Ескертуге енгізілген.

29. Шартты міндеттемелер

Капитал міндеттемелері

2011 жылы Топ Boeing компаниясымен кестеге сәйкес алдын ала төлемдер төлей отырып, үш Boeing-787 сатып алу туралы келісімге қол қойды.

Жасасқан келісім шарттарға сәйкес әуе кемелердің сатып алу құнын көрсету мүмкін емес.

Операциялық жалдау жөніндегі міндеттемелер

Әуе кемелері

Әуе кемелеріне арналған операциялық жалға алу келісімшарттары 5 жылдан 10 жылға дейін созылады. Топтың операциялық жалдау туралы барлық келісімшарттары, егер Топ кеңейту опционын пайдаланса, нарықтық бағаларды жаңарту бөлімдерінен тұрады. Топ жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активтерді сатып алуға мүмкіндігі жоқ.

Тіркелген және өзгеретін айналмалы жалдау төлемдердің тіркелген бөлігі АҚШ долларымен деноминацияланып, төленуге тиіс. Бұл валюта әуе кемелерін жалдау кезінде халықаралық есеп айырысуларда күн сайын пайдаланылады.

2021 жылдан 2023 жылға дейін қолданыстағы әуе кемелердің операциялық жалдау жөніндегі күші жоғалмайтын міндеттемелер:

	2021 жылдың 31 желтоқсан	2020 жылдың 31 желтоқсан	2019 жылдың 31 желтоқсан
мың теңге			
Бір жылдың ішінде	4,046,830	3,770,512	9,196,316
Бір жылдан кейін, бірақ бес жылдан аспайды	27,848,509	55,242,333	72,853,170
Бес жылдан астам	23,960,150	54,587,397	55,653,837
	55,855,489	113,600,242	137,703,323

2017 жылы Топ Airbus A320neo тобының алты ұшағын операциялық жалға алу келісімшарттарына кейбір ағымдағы жалға алу келісімшарттарын олардың әрекет ету мерзімі аяқталғанда ауыстыру және болашақта қызметін кеңейту үшін қол қойды. Барлық алты ұшақ 2020-2021 жылдар аралығында жеткізілді.

2020 жылы Топ үш A321LR ұшағы үшін 2022-2023 жылдар аралығында күтілетін жеткізу мерзімімен және 2021 жылы жеткізілген бір A320CEO ұшағы үшін операциялық жалға алу туралы келісіміне қол қойды.

2021 жылы Топ 2022-2023 жылдары күтілетін жеткізілімі бар төрт A320neo ұшағын және 2022 жылы күтілетін жеткізілім мерзімі бар бір A320CEO ұшағын пайдаланудан шыққан ұшақтарды кеңейту және ауыстыру үшін операциялық жалға алу туралы келісіміне қол қойды.

2021 жылы Топ әуе тренажерын жеткізу және Нұр-Сұлтан қаласындағы оқу орталығының құрылысы бойынша келісімшарттарға қол қойды. Әуе компаниясы тренажерды 2022 жылдың екінші жартысында алады деп жоспарлануда.

«Симулятор» жобасына байланысты қайтарылмайтын міндеттемелер:

	2021 жылдың 31 желтоқсан
Бір жылдың ішінде	2,757,043
	2,757,043

Сақтандыру

Авиациялық сақтандыру

Топ әуе кемелерді қолдану бойынша сақтандыру өтеліміне зор көңіл бөледі, сондықтан халықаралық мәртебелі брокер қызметі арқылы қаржылық тұрақтылық бойынша жоғары рейтингіне ие халықаралық Сақтандыру нарықтарының көбісінде (мысалы, Lloyds) авиациялық тәуекелдерді қарастырады. Сақтандыру өтелімінің түрлері төменде берілген:

- Әуе кемесінің, қосалқы бөлшектері мен жабдықтарының мүліктік нұқсандарының «Барлық тәуекелдерін» авиациялық сақтандыру және әуекомпанияның үшінші тұлғалар алдындағы азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру;
- Әуе кемелерінің мүліктік нұқсаны тәуекелдерін авиациялық сақтандыру;
- Соғыстың салдарынан әуе кемелерінің мүліктік нұқсаны тәуекелдерін және қосалқы бөлшектерді қоса алғанда, олармен қауымдасқан әуе кемесіне мүліктік нұқсанның тәуекелдерін авиациялық сақтандыру;
- Соғыс, әуе кемесін заңсыз тартып алу (айдап әкету) тәуекелдерінің және олармен қауымдасқан тәуекелдердің салдарын авиациялық сақтандыру.

Сақтандырудың басқа түрлері

Авиациялық сақтандыру өтелімінен басқа әуе компаниясы мүлік пен жалпы міндеттемелеріне зиянның қаржылық тәуекелін төмендету және жазатайым оқиғаларға ұшыраған қызметкерлерге өтемақы төлеу әрі медициналық шығынды өтеу үшін авиациялық емес сақтандыру полистерін үнемі сатып алып тұрады:

- Қызметкерлерді медициналық сақтандыру;
- Компанияның директорлары мен лауазымды тұлғаларының жауапкершілігін сақтандыру;
- Мүлікті сақтандыру;
- Компанияның көлік құралдарын толық сақтандыру;
- Қызметкерлерді еңбек міндеттерін орындау кезінде жазатайым оқиғалардан сақтандыру;
- Зиян келтіргені үшін азаматтық-құқықтық жауапкершілікті сақтандыру;
- Кеден органдарының алдындағы азаматтық-құқықтық жауапкершілікті сақтандыру;
- Ұшқыштарды лицензиясынан айыруға әкеп соққан жазатайым оқиғадан ерікті сақтандыру;
- Қоймадағы тауарларды сақтандыру
- Кибер тәуекелді сақтандыру.

Салықтық шартты міндеттемелер

Қазақстан Республикасының салық жүйесі салыстырмалы түрде жаңа болып табылады және салықтардың көптеген әралуан түрлерімен және заңнамадағы, ресми жарияланымдардағы және сот шешімдеріндегі жиі өзгерістермен сипатталады. Салықтарды елеулі айыппұлдар салуға, өсімпұлдар есептеуге және өндіріп алуға құқығы бар бірқатар реттеуші органдар тексеруі тиіс. Салық жылы салық органдарының тексеруі үшін келесі күнтізбелік бес жылдың ішінде ашық болып қалады, алайда, кейбір жағдайларда салық жылы бұдан да ұзақ мерзім ашық болып қалуы мүмкін.

Басшылық қолданылатын салық заңнамасының, ресми түсініктемелердің және сот шешімдерінің түсіндірмелеріне негізделе отырып, салық міндеттемелерін бара-бар көрсеткеніне сенімді. Алайда тиісті салық органдарының түсіндірмелері ерекшеленуі және бұл қаржы есептілігіне елеулі әсер етуі мүмкін.

Топтың функционалдық валютасы АҚШ доллары болып табылады, себебі бұл валюта тиісті операциялардың, оқиғалар мен жағдайлардың экономикалық салдарларын барынша нақты көрсетеді. Қазақстан Республикасының Салық кодексінде теңгеден басқа функционалдық валютаның қолданылуын түсіндіретін ережелер жоқ. Соған қарамастан, Салық кодексі Қазақстан Республикасының барлық салық төлеушілерін теңгемен салық міндеттемелерін есептеуге және төлеуге міндеттейді. Сондықтан белгілі пайымдауды қолдану арқылы Топ салық және салық салу мақсаттары үшін теңгемен есеп жүргізіп, есептейді. Бұл көзқарас қолданыстағы заңнамада ең қолайлы болып саналатынына Басшылық сенімді.

Операциялық орта

Қазақстанды қоса алғанда, дамушы елдердің нарықтары неғұрлым дамыған нарықтардың тәуекелдерінен өзгеше экономикалық, саяси, әлеуметтік, сот және заңнамалық тәуекелдерге бейім. Қазақстанда бизнес жүргізуді реттейтін заңдар мен нормативтік актілер бұрынғысынан жылдам өзгерістерге ұшырауда. Қазақстанның болашақ даму бағыты көбінесе мемлекеттің экономикалық, салық және несие-ақша саясатына, қабылданатын заңдар мен нормативтік актілерге, сондай-ақ елдегі саяси ахуалдың өзгеруіне байланысты болады.

Әлемдік нарықтардағы мұнай бағасының құбылмалылығы мен коронавирустық пандемия да іскерлік ортадағы белгісіздік деңгейін арттырады. Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілік басшылықтың Қазақстандағы іскерлік ортаның Топтың қызметі мен қаржылық жағдайына әсері туралы көзқарасын көрсетеді. Болашақ бизнес жағдайларының нақты әсері басшылықтың бағалауынан өзгеше болуы мүмкін.

30. Байланысты тараптармен операциялар**Бақылау қатынастары**

Топтың акционерлері Қазақстан Республикасының Үкіметі атынан «Самұрық-Қазына» Ұлттық Әл-ауқат Қоры» АҚ және «BAE Systems Kazakhstan Ltd.» компаниясы болып табылады, олар Топ акцияларының тиісінше 51%-на және 49%-на иелік етеді.

Басшылыққа сыйақы

Топ қызметіне басшылық жасау, бақылау және жоспарлау мәселелерінде өкілеттіктері мен жауапкершілігі бар негізгі басшылық жыл ішінде персонал бойынша шығыстар құрамында көрсетілген жалақы мен сыйлықақыны қоса алғанда, мынадай сыйақы алды (7-ші Ескерту):

мың теңге	2021 ж.	2020 ж.	2019 ж.
Жалақы және бонустар	2,560,432	2,167,266	1,727,351
Әлеуметтік салық	236,793	188,568	171,089
	2,797,225	2,355,834	1,898,440

Байланысты тараптардың операциялары

Байланысты Тараптар Топтың акционерлерін және осы акционерлер жеке немесе бірге акциялардың бақылау пакетіне ие барлық басқа компанияларды қамтиды.

Топ мемлекеттік органдарға, агенттіктерге және мемлекет бақылайтын кәсіпорындарға авиакөлік қызметтерін ұсынады. Бұл операциялар мемлекеттің тікелей бақылауына кірмейтін басқа кәсіпорындарға қызметтер көрсетумен салыстырылатын шарттарда топтың әдеттегі операциялық қызметі барысында жүргізіледі.

Топ тауарлар мен қызметтерді сатып алу және сату үшін сатып алулар, бағалар және бекіту процестері бойынша стратегияларды жасады және ендірі. Мұндай стратегиялық сатып алулар, бағалар және бекіту процестері контрагенттің мемлекет бақылайтын кәсіпорын болып табылуына немесе табылмауына байланысты болмайды.

Топ басшылығы төмендегі операциялар байланысты тараптармен жасалатын операциялар ретінде ашуды талап етеді деп есептейді.

	2021 ж.		2020 ж.		2019 ж.	
	Операция сомасы	Есеп айырысулар бойынша қалдық	Операция сомасы	Есеп айырысулар бойынша қалдық	Операция сомасы	Есеп айырысулар бойынша қалдық
Алынған қызметтер						
Мемлекеттік компаниялар	15,774,104	(694,337)	6,399,937	(1,663,436)	10,319,840	(1,696,711)
Акционерлер және Акционерлердің еншілес компаниялары	4,859,855	(951,205)	677,665	(10,944)	2,442,304	(319,186)
Алынған қызметтер	20,633,959	(1,646,542)	7,077,602	(1,674,380)	12,762,144	(2,015,897)

Байланысты тараптардан алынған қызметтер әуежайлардың, навигацияның қызметтерімен және метеорологиялық қамсыздандырумен көрсетілген.

	2021 ж.		2020 ж.		2019 ж.	
	Операция сомасы	Есеп айырысулар бойынша қалдық	Операция сомасы	Есеп айырысулар бойынша қалдық	Операция сомасы	Есеп айырысулар бойынша қалдық
Топ көрсететін қызметтер						
Акционерлер және Акционерлердің еншілес компаниялары	534,074	185,517	433,958	74,501	568,093	140,191
Алынған қызметтер	-	1,132	-	3,367	-	-
Мемлекеттік компаниялар	534,074	186,649	433,958	77,868	568,093	140,191

Байланысты тараптармен өзара есеп айырысулар бойынша барлық қалдықтар есепті күннен кейін алты ай ішінде өтелуге жатады. Барлық қалдықтар қамтамасыз етілмеген.

Үкіметке байланысты кәсіпорындармен операциялар

Топ Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын бірқатар кәсіпорындармен жұмыс істейді. Топ Қазақстан Республикасының Үкіметімен байланысты ұйымдармен жасалған мәмілелерді ашуға мүмкіндік беретін 24 «Байланысты тараптар» IAS Халықаралық стандартында ерекше жағдайды қолданады.

Топ Қазақстан Республикасының Үкіметіне қатысты ұйымдармен мәмілелер жасайды. Бұл мәмілелер Топтың әдеттегі қызметтерінің бөлігі болып табылады және Қазақстан Республикасының Үкіметімен байланысты емес ұйымдармен өзара әрекеттесу шарттарына сәйкес шарттарда жүзеге асырылады.

31. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

2022 жылдың 2 қаңтарында Батыс Қазақстанда сұйытылған табиғи газ бағасының литріне 60 теңгеден 120 теңгеге дейін көтерілуіне байланысты наразылық шерулері басталды. Бұл наразылықтар басқа қалаларға таралып, тонау мен адам шығынына әкелді. 2022 жылдың 5 қаңтарында үкімет республика аумағында төтенше жағдай жариялады. Жоғарыда аталған наразылықтар мен төтенше жағдайдың нәтижесінде Қазақстан Президенті ықтимал шаралар, оның ішінде қосымша салықтар туралы белгілі бір мәлімдемелер жасады. 2022 жылдың 19 қаңтарында төтенше жағдай режимі алынып тасталды. Топ активтеріне келтірілген залал шамалы болды. Алайда Топ Алматыға рейстерді 5-14 қаңтар аралығында және Ақтауға 4-9 қаңтар аралығында тоқтатуға мәжбүр болды.

32. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті бекіту

Бұл шоғырландырылған қаржы есептілігін Топ басшылығы мақұлдап, 2022 жылдың 25-ақпанында шығаруға бекітті.